शीन
(अफसानु सोम्बरन)
ISBN: 978-93-5391-225-3
9 789353 912253
इन्जीनियर विनोद कुमार

शीन

(अफसानु सोम्बरन)

इन्जीनियर विनोद कुमार

किताबि हुंद नाव : **शीन**

मुसनिफ : विनोद कुमार पंड़ित

कलमी नाव : इन्जीनियर विनोद कुमार

ज़ेनु जाय : विरिकुम क्वकरनाग, ज़िल्ला अनन्तनाग कश्मीर

हाल : 144/1 लोवर रूप नगर जम्मू 180013

email id : vinodmedj@gmail.com

ISBN No.: 978-93-5391-225-3

कम्प्यूटर कम्पोज़िंग : आई आई एल एस, डी०टी०पी सेंटर, जम्मू
रिंकू कौल # 9419136369

ग्वडन्युक छाप : 2019 ई०

तेदाद : ज़ु हथ (200)

म्वल : त्रेय हथ Rs.300/=

पबलिशर : मुसनिफ

छाप खानु : ताज प्रनटिंग सरविस, जामा मसजिद दिल्ली 110006

"SHEEN" (THE SNOW)

(A book of short stories in Kashmiri)

Author : Vinod Kumar Pandit

Pen Name : Er. Vinod Kumar

Published by : Author

Copyright : Author

First Edition : 2019

Price : Rs.300/-

Computer Typesetting : Rinko Koul # 9419136369

Printed at : Taj Printing Service, Jamia Masjid, Delhi 110006

ISBN No.: 978-93-5391-225-3

किताब मेलनुक पता :

1. इन्जीनियर विनोद कुमार, ब्रंगी हावुस, 144/1, लोवर रूपनगर जोम। मोबाइल नं० 7006268720, 9419144989
2. किताब घर, कलर्चल एकेडमी, कनाल रोड़ जोम। मोबाइल नं० 8492873859
3. मीज़ान पब्लिशरस, बटमालू श्रीनगर। मोबाइल नं० 9419002212
4. गुलशन बुकुस, रिगल चोक, रेज़िडंसी रोड़, श्रीनगर। मोबाइल नं० 9596600055
5. आस्था बुक कारनर, लोवुर रूपनगर, जोम। मोबाइल नं० 9419121841
6. विजेश्वर ज्योतशी र्कायालय, चिनोर चोक जोम। मोबाइल नं० 9419103424
7. अजय बुक पेलस, ड्रीम लेंड स्कूल जानीपोर. जोम। मोबाइल नं० 9419184952
8. जे के बुक शाप, लेन नं०, मेन चोक तालाब तिल्लू जोम। मोबाइल नं० 9419240070

Other books by the Author
1. **Lal Ded** - The Backbone of Kashmiri Culture, 2018

अर्पण

यि किताब छि म्यानि तर्फु पननि माजि ज़ेवि याने कॉशरि ज़बॉन्य पोछर दिनु बापथ अख लोकुट मोकुट कूशिश। यि कूशिश छुस बु द्रुस आलमु क्यन तिमन लुकन अर्पण करान यिम सॉन्य पॉठ्य पनुन गरु बार त्रॉविथ दीगर जायन ज़िन्दगी गुज़ारनस प्यठ मजबूर सपुद्य।

-इन्जीनियर विनोद कुमार

''केंच़न दियुत तॅम्य तोरय आलव
केंच़न ज़ॉस्य गॅयि नालय व्यथ
केंच़न मस च्यथ ॲछ लजि तालव
केंच़न पॅपिथ गॅयि हालव ख्यथ''

-लल द्यद

फेरिसत

शुकरानु

बु छुस पनुन्यन जदन हुंद स्यठाह कर्ज़दार यिहुंद ऑर्शीवाद म्यॉनिस कलमस विज़ि विज़ि कैंह लेखनु बापथ ताकथ बखशान छु।

बु छुस पनुन्यन व्वस्तादन, मॉलिस माजि तु दीगर गरुक्यन, रिशतुदारन, दोस्तन, दफ्तरस मंज़ कॉम करन वाल्यन तु कदरदानन हुंद स्यठाह शुकर गुज़ार यिहुंदि मदतु तु होसलु अफज़ॉयी सुत्य मे यि अफसानु किताब हेच लीखिथ।

बु छुस समाजस मंज़ मोजूद तिमन बहलु पायिक्यन शॉयिरन तु लिखार्‌यन हुंद ति स्यठाह मशकूर यिम म्यॉन्य वतुहावक बॅनिथ मे लोलु तु मायि सान तरबियत, निगरॉनी, रहबरी तु होसलु अफज़ॉयी करान छि।

बु छुस जॊमिस मंज़ वाका तिमन अदबी तु दीगर तंज़ीमन हुंद शुकुर गुज़ार यिम मे वक्तु वक्तु पनुन्यन तकरीबन मंज़ बुलावान छि तु शिरकत करनुक मोकु फराहम करान छि। यिथ्यन महफिलन मंज़ छु मे हेछनुक वारयाह मोकु मेलान।

श्री मखन लाल पंड़िता सॉबुन छुस बु स्यठाह शुकुर गुज़ार यिमव यथ किताबि ऐडिटिंग करनस मंज़ मदत कॊर तु सुती ल्यूखुख पेशि लफज़ ति।

बु छुस रिंकू कौल जियुन शुकरिया अदा करान यिमव यथ किताबि तरतीब तु डी-टी-पी सॅरविस दिच़।

पनुन्यन दॊन शुरयन अमीशा तु दक्ष संद ज़िकिर करुन छु

ज़रूरी, यिम मे दोह राथ लेखनस मंज़ मदद छि करान तु नवि नवि किताबु लेखनु बापथ चिकुचावु सान ज़ीर ति छि दिवान।

-इन्जीनियर विनोद कुमार

☀

पेशि लफ़ज़

इन्जीनियर विनोद जी छि पेशि किन्य मेकनिकल इंजीनियर (Mechanical Engineer)। तिम वुछ मे केंछ़न अदबी महफिलन मंज़ बड् चुकि सान हिस् निवान। मँज़्य मँज़्य ओस शॉयिरी ति बोज़नावान त् मे ऑस खबर यि छु शायद शॉयिरी मंज़ुय योत तबे आज़मॉयी करान, मगर अकि दोह वॉत्य यिम म्योन गर् त् मे दिच़ुख लल द्यद प्यठ पान् लीछमुच़ अंग्रीज़्यस मंज़ किताब। तमि अलाव् दितुख ''शीन'' कॉशिर अफसान् सोम्बरन किताबि हुंद मसवद् त् मे वोनुख किताबि नज़र दिन्य त् पेशि लफ़ज़ लेखुन।

विनोद जी छि क्वकरनागुक्य रोज़न वॉल्य। क्वकरनाग नाव बूज़्यथुय छय इनसानस ॲछन त् दिलस तरावथ हिश फेरान। ब्रोंह ऑस्य ओर गछ़ान त् नाग् वानिच त्रेशा च्यथ लुतुफ तुलान, अज़ छि त्रेशि बापथ ओर नलक् आमुत्य बिछावन्। शायद छु नलक् अमि किन्य बिछावन् आमुत्य ज़ि असि छु नाग् वॉनिस ति गलाज़थ वॅहरॉवमुच़, यथ मज़ ॲस्य ताक छि। मगर वनान छिना अगर ऑठन वॅर्यन क्वलि पोन्य पकि शेठन रोज़्यस लाव्। क्वकर नागस छे वुनि पनुन्य खूबसूरती योस् अज़ ति छे ओर लुकन यिन् खॉतर् तंबलावान। अफसान् पॅरिथ छु पता लगान यि छु श्वद कॉशुर युस ॲस्य आम ज़बॉन्य मंज़ कॅशीरि ऑस्य वरतावान। अथ ज़बॉन्य छि क्वकर नागुच हिश न छोकन वाजेन्य रवॉनी त् खूबसूरती त् अमि अलाकुच ख्वशबोय मुशकावान। जंगलुक्य नज़ारव सुत्य बरपूर, नागवानि

छलनु यिनु वाजेन्य यिछ़ पोशु पथुर त्रॉविथ जेमिक्यन डुलॉम्य कनि द्रगरन मंज़ रिहॉयिश करुन्य कोताह क्रूठ छु, सु छु विनोद जी अज़ ज़्यादु पहन महसूस करान। मे बास्यव गरु त्रावनुक त्योल तु एहसास छु बोड वजह युस सारिनुय अफसानन मंज़ छु प्रेडान। कॅशीरि नेरनुक्य वाकु छि सारिनुय ब्योन ब्योन तजरूबु तु मुसनिफ छु वारयाहस हदस तॉन्य यिम कागज़स प्यठ तारनस मंज़ कामयाब गोमुत।

यथ किताबि मंज़ छि पंदाह अफसानु। ग्वडन्युक अफसानु छु 'एहतिजाज'। अथ मंज़ छु मुशताक अहम्मद पनुनिस दोस्तस अशोक जियस वनान:- ''... अॅस्य हमसायि करव नु ज़ांह गलत तोहि सुत्य। अॅस्य करव हर हमेशि तुहुंज़ हेफाज़थ करनुच कूशिश, ऑखुर असि हे गॅयि वुम्बर तोहि सुत्य गुज़ारान मगर अगर बेयि गामुक्य या व्वपर आयि तमि सातु क्या करव ....।'' लिहज़ु छु दोन अॅछन मगर व्वपर क्या ज़ानि मानि लोहाज़ु। यि ऑस मोकूल दॅलील यथ कांह जवाब ओस नु। लहाज़ा द्रायि सॉरी बटु जोम कुन। मगर यिम जानावार तु हून्य यिमन गरन प्यठ पलान ऑस्य, तिम आयि सॉरी हसबि आदत पनुनिस वक्तस प्यठ फॅल्य बेतरि तु हूनि मेचि खेनि खॉतरु यिमन गरन तु अति येलि नु कांह ख्यन प्योक तिमव कोर पनुन्य किन्य शोर तुलिथ एहतिजाज मगर ओर नु गव दरवाज़ु यलु नु दॉर नु सुर न सदा। पॅहरस खंडस तछ़ि कतुर वॅरिथ येलि नु कॅह अंद्योख, तिमन गॅयि तसला तु द्रायि बेयिस तर्फस।

'एहतिराम' अफसानु छु भूष्ण लालस अँद्य अँद्य नचान। सु छु गरु त्रॉविथ जोम आमुत तु अति छु दीपक गुप्ता सुंदिस शोरूमस मंज़ नोकरी करान। सु छु दिल दिथ द्यान्तदॉरी सान कॉम करान तु मॉलिख छुस ख्वश गॅछिथ मनेजर बनावान। यि [illegible] भूष्ण लालनी

योत कथ, बॅलकि वारयाह जवानन हुंज़ यिमव प्रावेट कॉम कॅर तु पननि मेहनॅच़ तु दयान्तदॉरी सुत्य दुफिल वख न्यू गुज़ॉरिथ।

'रॉछदर' छु ब्याख अफसानु यथ मंज़ मुसनिफ छु रेलि मंज़ सफर करान तु तसुंद तॉरुफ छु ॲकिस कॉशरि सवारि ऐजाज़ अहम्मदस सुत्य गछ़ान। तिम छि यिकवटु बतु ख्यवान तु मुसनिफ येलि ॲकिस सिटेशनस प्यठ छु त्रेशि बोतल अननि गछ़ान, सु छु तस वनान एटेची नज़र थावुन्य योतान्य सु वापस फेरि। सु येलि वापस छु यिवान, अति नु छु ऐजाज़ अहम्मद नज़रि गछ़ान तु नु एटेची। सु छु हॉरान ज़ि ऐजाज़ अहम्मद मा च़ोल एटेची ह्यथ। ओरु योर छ़ाँड दिथ येलि मुसनिफ तसुंदिस अयालस निश वोत, तति वुछुन नफर कलु नलु कमल ह्यथ मस नेन्दरि। तॅम्य कोरुस आलव तु ऐजाज़ अहम्मद गव थोद वॅथिथ तु तसुंज़ एटेची ऑसुन शांद थॅवमुच़। मुसनिफ गव स्यठाह मुतॉसिर। लग भग सॉरी अफसानु छि छ़ोट्य छ़ोट्य तु परुन्य लायक।

सारिनुय अफसानन प्यठ तबसरु करुन छुनु ठीक तु कॉरीयस कैंह त्रावुन ति छु जान।

विनोद जियिन छे यि ग्वडनिच कॉशिर अफसनु सोम्बरन। यिम छि ज़्यादु तर अंग्रीज़्यस मंज़ लेखान। यथ मंज़ ''लल द्यद'' किताब ति छख छॉपमुच़। मगर कॉशरि ज़बॉन्य हुंद्य लोलन फिरु्य कॉशरिस कुन ति। यिति छु पज़र ज़ि यथ सिनफि गछ़ि वारयाह मुतालु आसुन युथ मुखतलिफ मोज़ूवन हुंद्य अफसानु यिन लेखनु।

108/1 दुर्गा नगर जोम **मखन लाल पंड़िता**

4 अगस्त 2019 ई०

म्यॉन्य कथ

बु छुस पनुनिस पानस स्यठाह ख्वश नसीब समजान ज़ि मे छु कॅशीरि मंज़ ज़न्म ह्योतमुत। बु छुस अनन्तनाग ज़िलुकिस क्वकरनाग तहसीलस मंज़ वाका विरकुम नावुकिस गामस मंज़ ज़ामुत तु अॅती छु मे बचपन गुज़ोरमुत। सॉनिस गामस सुत्य छु अख दॅरयाव वसान यथ ब्रंगी नाव छु। ब्रंगी दॅरयावुकिस नावस प्यठुय छु अथ सॉरिसुय अलाकस ब्रंग अलाकु नाव प्योमुत। ब्रंगी दॅरयाव अपारि छु अख हमसायि गाम यथ सोफशाली नाव छु। यि छु सु गाम येति सरवानन्द कौल प्रेमी नावुक थदि पायुक अॅदीब कॉशरि ज़बॉन्य खॅदमथ ओस करान।

सॉनिस खानदानस मंज़ छु अख शख्स ओसमुत यिमन पंड़ित तारा चंद नाव छु ओसमुत। दपान तिम ऑस्य थदि पायिक्य लेखन वॉल्य यिमव ज़न तथ ज़मानस मज़ (1920-1960) कॉशरि ज़बॉन्य मंज़ रामायण, महाभारत, गीता तु बाकुय लीलायि लीछमचु आसु। मगर बदकसमती सान ह्योक नु तिहुंद लेखुन शाया सपदिथ तु तिम रूद्य अख गुमनाम अदीब। दपान सरवानन्द कौल प्रेमी ऑस्य तिमन निश अकसर यिवान गछ़ान तु कॉशरिस अदबस प्यठ ऑस्य दोशवय गंटु वाद कथ बाथ करान। म्यानि ज़िछि बेनि छु नाव रीणा भट्ट तु स्व छि कॉशरि लीलायि, नज़मु तु गज़लु लेखान। तॅम्य सुंज़ ग्वडनुच किताब ''ग्वडनिच व्यनथ'' गॅयि 2016 ई० मंज़ शाया।

बु छुस तिमन लुकन मंज़ शॉमिल यिमन 1990 ई० किस

बोहरानस मंज़ पनुन गरुबार त्रॉविथ कॅशीरि चलुन प्यव। मे वुछ पनुन्यव अॅछ्व लुकन हुंद अख बोड सॅहलाब बेगरु गछ़ान तु पनुनिसुय मुलकस मंज़ रिफूजियन हुंज़ ज़िन्दगी गुज़ारनस प्यठ मजबूर सपदान। असि गॅयि जेमिस मंज़ व्वन्य त्रह वॅरी रावन त्योल ललुनावान तु दुन्यावी गिरदाबस मंज़ ग्वतु करान। जलायि वतनुकिस माहोलस मंज़ ति छि अॅस्य पहचान ज़िन्दु थवनु बापथ लगातार जदो जहद करान। असि कोर फाकु रोज़ुन, बंजर ज़मीनि मंज़ जखुन तु वारयाह तकलीफ बरदाशत मगर कॉशरि ज़बॉन्य, रीति रिवाज, संस्कार, तहज़ीब तु तमदुनस प्यठ कोर नु कांह ति समजोतु।

यि छि म्यॉन्य अख ज़ॉती राय ज़ि मेचि हुंद रिशतु छु सारिवुय ख्वतु थोद रिशतु आसान। पनुनि भूमी हुंद कर्ज़ हेकि नु इनसान ज़ांह ति नखु वॉलिथ। इनसान कोताह ति अमीर आसि, कोताह ति ऑश अशरत करान आसि, गाहे ब गाहे छि तॅमिस परदेसस मंज़ पनुन्य ज़नम भूमी याद प्यवान तु सु छु वापस तूर्य यछ़ान गछुन। अॅस्य हेकव नु पनुन्य ज़ेनु जाय ज़ांह ति मॅशरॉविथ। बु छु अज़कल ति ख्यालन तु सोपनन मंज़ पनुनिस कॅशीरि हुंदिस तथ गरस मंज़, गामुक्यन विरि वारन मंज़, बागन मंज़ तु क्वलु बठ्यन प्यठ आसान। रावन त्योल छु व्वन्य सानि ज़िन्दगी हुंद अख हिसु बन्योवमुत। शायद छु यिहय रावन त्योल मे हिविस मोमूली इनसानस कलम तुलनस प्यठ मजबूर करान।

लेखनुक शोक ओस मे लोकचारु प्यठुय। पेशि किन्य छुस बु अख मेकनिकल इन्जीनियर (Mechanical Engineer)। म्यॅन्य कॉम छि मशीनन हुंदिस कामि कारस त तिहंदिस रख रखावस सुत्य

आसान। पनुनि पेशि अलावु छि मे अदबस सुत्य स्यठाह दिलचस्पी। मे लीछ ग्वडनुच किताब अंग्रीज़्यस मंज़ यथ "Lal Ded - The Backbone of Kashmiri Culture" नाव छु। यि किताब सपुज़ 2018 ई० मंज़ शाया तु परन वाल्यव कॅर यि स्यठाह पसंद। 251 सफन हुंज़ यि किताब छि लल द्यदि हुंज़ि ज़िन्दगी तु तॅम्य संद्यन वाखन प्यठ मबनी। अमि किताबि खॉतरु मील्य मे समॉजी तु अदबी तंज़ीमव दॅस्य वारयाह ऐज़ाज़। अमि अलावु लीख्य मे अंग्रीज़्यस मंज़ तकनीकी, समॉजी तु अदबी मामलन प्यठ वारयाह मज़मून यिम केंच़न अखबरन, मेगज़ीनन तु रिसालन मंज़ शाया सपुद्य। अथ मंज़ छि Daily Excelsior, Kashmir Sentinal, IEI Jammu, Shuhul Taaph, Epilogue, वाख, नाद तु Kashmir Insight कॉबलि ज़िकिर।

माजि ज़ॆवि छि ॲकिस इनसान सुंज़ पहचान आसान। यिहय कथ मदि-नज़र थॅविथ छुस बु अंग्रीज़्य, हिंदी तु उर्दूहस सुत्य सुत्य कॉशुर ति परनुच तु लेखनुच कूशिश करान। कॉशरि ज़बॉन्य मुतलक छु मशहूर शॉयिर मरहूम निशात कशतिवॉडी सॉबन यिमन लफज़न मंज़ लोल बॊरमुत:

''बु छुस कॉशुर तु छम कॉशिर ज़बाना
यिहय छय म्यानि तहज़ीबुक निशाना
मे ॲथ्य प्यठ नाज़ छुय अमकुय गुमाना
अमिच अज़मत छु मॉनिथ अख ज़माना
मुबारक कॉशर्‍यन कॉशिर ज़बाना''

बु छुस शारदा लिपि हुंद ति अख तॉलिबि ॲलम यथ लिपि मंज़ ब्रोंह कालि कॅशीरि मंज़ संस्कृत तु कॉशुर लेखनु ओस यिवान।

कॉशरिस अदबस मंज़ छि मे नज़म् तु अफसानु परन्य तु लेखुन्य स्यठाह ख्वश करान।

कॉशरि शॉयरी हुंद तवारीख छु स्यठाह प्रोन, मगर कॉशुर अफसानवी अदब छु सिर्फि 69 वॅरी प्रोन। मगर यीतस कम वक्तस मंज़ ति मीज अथ वारयाह वुसत तु व्यकार। पनुनि म्यारु किन्य कोर कॉशरि अफसावी अदबन थोद मुकाम हॉसिल। हरी कृष्ण कौल, हृदय कौल भारती, बनसी निरदोश, अख्तर महीदीन, रॅत्न लाल शांत, अवतार कृष्ण रहबर तु अमीन कॉमिल हिव्य अफसानु निगारव बखुश रियासती तु कोमी सतहस प्यठ कॉशरिस अफसानवी अदबस थोद रवतबु।

1990 ई० किस बहरानु पतु आयि कॉशर्य बटु बरादरी हुंद्य लुख तरफातन छॅकरावनु। मगर जलायि वतनी हुंद्यन ना-मोकूल हालातन मंज़ ति रूद्य कॉशिर्य कलमकार कॉशरिस अदबस इज़ाफु करनुच कूशिश करान। वारयाह नॅव्य अॅदीब ति आयि मंज़र आमस मंज़ यिमव कॅशीरि हुंद्यन मोज़ूहन प्यठ वारयाह ल्यूख। कॅशीरि हुंद्यन नासाज़गार हाजातन, हिजरत तु ललवुन्य दग बयान करनु बापथ आयि कॉशरि ज़बॉन्य मंज़ हतु बज़ु किताबु लेखनु। यिथु कॅन्य आव कॉशुर जलायि वतनी हुंद अदब (Kashmiri Literature in Exile) बारसस। यि अदब छु वारयाह ताकतवर, संजीदु, असल वाकाहन प्यठ मबनी तु वारयाह तकलीफदेह ति।

वुनि क्यन यिम अफसानु निगार कॅशीरि नेबर अफसानु निगॉरी मंज़ पनुन होनर छि हावान तिमन मंज़ छि श्री मखन लाल पंड़िता, अवतार हुगॉमी, विजय सागर त नवजवान अफसानु निगार

रिंकू कौल। यिहुंद्य अफसानु बोज़ान बोज़ान बड्योव मे अफसानु परनुक तु लेखनुक शोक। अमि अलावु छुस बु डाक्टर के० एल० चौदरी सुंज़ किताबु पॅरिथ स्यठाह मुतॉसिर सपद्योमुत। बु ति छुस जलायि वतनी हुंद्यन हालातन हुंद अख लोकुट मोकुट पॉदावार।

"शीन" छि म्यॉन्य ग्वडनुच कॉशिर अफसानु सोम्बरन। यथ किताबि मंज़ छि कुल पंदाह अफसानु शॉमिल करनु आमुत्य, यिमन मंज़ कॅशीरि हुंद्य 1990 ई० चि अफरातफरी हुंद्य वाकात तु अमि पतु रावन त्योल या ललवुन्य दग व्यछ़नावनुच कूशिश छि करनु आमुच़। जलायि वतनी मंज़ ज़िन्दगी गुज़ारुन्य छि स्यठाह दुशवार। यि ज़ानि सुय यस गरुबार त्रावुन प्योव। पनुन टोठ वतन तु जदन हुंज़ पेंड तु पुरन रावनुच दग छि अकि नतु बेयि रँग्य कलु कडान रोज़ान। यिमन वाकातन तु एहसासन हुंद इज़हार कोर मे पननि माजि ज़ेवि याने कॉशरि ज़बॉन्य मंज़। यि वरतावनस मंज़ कोताह कामयाब छुस बु गोमुत, सु वनन परन वॉल्य। तिहुंज़ि रायि हुंद करु बु बेसबरी सान इंतिज़ार।

बु छुस जेमिस मंज़ वाका तिमन अदबी तु दीगर तंज़ीमन हुंद शुकुर गुज़ार यिम मे हिविस मोमूली इनसानस वक्तु वक्तु पनुन्यन महफिलन मंज़ बुलावान छि तु शिरकत करनुक मोकु फरहाम करान छि। यिमन मंज़ छि समप्रती, नागराद अदबी संगम जोम, कश्मीर कल्चरल ट्रस्ट, कलम कलब, नॉग्यराय लिटरेरी फोरम, व्यथ, अथुरोट, व्वमेद वगॉरु शॉमिल। यिथ्यन महफिलन मंज़ छु मे हेछनुक वारयाह मोकु मेलान। बु छुस समाजस मंज़ मोजूद तिमन बहलु पायिक्यन अदबी शख्सयितन हुंद स्यठाह मशकूर यिम म्यॉन्य वतु हावुक

शीन

बॅनिथ मे लोलु तु मायि सान तरबियत, निगरॉनी, रेहबरी तु होसलु अफ़ज़ॉयी फरहाम करान छि। नुन्दु रेश्य छु वनान:

''मारस मारान, तारस तारान, थज़रस खारान,
अथ मालि दपान डखवुन्य लूर''

ब्रंगी हावुस
144/1 लोवर रूपनगर
जॉम 180013
e-mail : vinodmedj@gmail.com

इन्जीनियर विनोद कुमार
म०न: 9419144989
7006268720

✷

एहतिजाज

बडगाम ज़िलु किस मागम तहसीलस मंज़ ओस अशोक जी अॅकिस गामस मंज़ रोज़ान। तॅम्य सुंद गरु ओस अॅकिस बटु महलस मंज़। अथ महलस नज़दीकुय ओस मुसलमान महलु। 1990 ई० यस मंज़ येलि कॅशीरि मंज़ व्वलुहॅरिश वॅछ, अशोक जी तु बाकुय महलुक्य बटु बरादरी हुंद्य लुख ति गाबरेयि। दोहय आसु शेछु यिवान ज़ि सिरीनगर शहरु मंज़ु द्रायि यीताह बटु गरु त्रॉविथ जोम या दिलि कुन। खास कर 19 जनवरी कि वाकु पतु ज़न लॅज बटन छग। क्या पता यि वाकु मा ओस ज़ॉनिथ मॉनिथ बटु च़ॅलरावनु बापथ अंजाम दिनु आमुत, बलायन छा हैंग आसान।

अशोक जियन बुलोव पनुन बचपनुक यार येमिस मुशताक अहम्मद नाव ओस। अशोक जियन प्रुछुस ''मुशताक सॉबा, अॅस्य छि बचपन पेठुक्य यार। मे निश थॅव्य ज़ि नु कॅंह ति खॅटिथ। मे वन असि क्या पज़ि करुन? असि पज़्या येती ठॅहरुन किनु बाकुय बटु बायन हुंद्य पॉठ्य केंच़न दोहन कॅशीर त्रॉविथ नेरुन। चु वन मशवरु असि क्या पज़ि करुन?''

मुशताक अहम्मदन ह्युत सोंचा। ज़्यूठ शाह ह्यथ वोनुन अशोक जियस कुन ''बोज़ सा अशोक जिया, हालात छिय च़े ब्रोंह कनि। येति छु मॅत्य आब वोथमुत। च़्वपॉर्य छु नारुय नार। तुहंज़ि हेफाज़चि छु सवालया निशान लोगमुत, तिक्याज़ि कुनि बटु महलस मंज़ छुनु कांह पुलसु वोला या आरमी वोला नज़रि गछान। पतु रूद्य अॅस्य

हमसायि, अॅस्य करव नु ज़ांह गलथ तोहि सुत्य। अॅस्य करव हर हमेशि तुहुंज़ हेफाज़थ करनुच कूशिश। ऑखुर असि हे वुम्बर गॅयि तोहि सुत्य गुज़ारान, मगर अगर बेयि गामुक्य या व्वपर आयि तमि सातु क्या करव। हॅथ्यार बंदस ब्रोंह कनि छुनु कॉंसि चलान। लेहज़ा गव बहतर नेरुन। फिलहाल बचॉविव ज़ुव तु माज्यन बेन्यन हुंज़ रॉछ कॅरिव। येलि हालात ठीक गछ़न तेलि यियितव वापस।''

यि वॅनिथ द्राव मुशताक अहम्मद जलदी जलदी मशीदु कुन नेमाज़ परनि। मुशताक अहम्मदुन्य कथ बूज़िथ च़ॅज अशोक जियस ख्वरव तलु मेच़ नीरिथ। बुथिस डोलुस रंग तु वुठ होखिस। ज़्यूठ व्वश त्रॉविथ कोरुन मुशताक अहम्मदनिस मशवरस प्यठ गोर।

अशोक जियन बुलॉव्य पनुन्य बटु हमसायि तु सॉरिसुय मार्मसे दितुक दल। ऑखुरस प्यठ कोरुख कुनुय फॉसलु ज़ि महलुक्य बटु नेरन बेयि दोह सुबहन तु गछ़न जोम कुन रवानु। येलि हालात ठीक गछ़न तेलि यिन वापस। रात क्युत गोंड बटव कम ज़्यादु सामान। मुशताक अहम्मदन कोर ट्रकन हुंद इंतिज़ाम करनस मंज़ अशोक जियस मदथ। मोखसर आयि सुबहय त्रेय ट्रकु तु यिमन आव केंह ज़रूरी सामान बरनु। मुशताक अहम्मद रूद तोताम ततिनसुय योत ताम ट्रकु रवानु गॅयि। ट्रकि खसनु ब्रोंह वोनुन अशोक जियस ज़ि योताम नु हालाथ ठीक गछ़न तोताम यीज़्यव नु वापस। मोखसर गॅयि ट्रकु रवानु तु द्रायि जोम कुन।

सुबहुक वख ओस तु काव आयि हसबि मोमूल बटु गरन आंगनन मंज़ जमा तु अति येलि पचन या खिखर्यन प्यठ बतु या तोमलु फॅल्य बेटेयख नु तिमव कोर पॅहरस टाव टाव तु यि शोर रूद

वारयाहस कालस जॉरी। दुपहरन आयि बटु महलुक्य हून्य तु लॅग्य बटु आंगनन मंज़ होनि मेच्यन इंतिज़ार करनि। हून्य ति प्रारयेयि केंच़स कालस तु लॅग्य बटु गरन दार्‌यन कुन मुदय गँडिथ वुछनि। मगर दारि खुलेययि नु कैंह। हून्य द्रायि बोछि हॅत्य वापस। दोह ह्योतुन लोसुन तु काव ति द्रायि बोछि हॅती बेयिन जायन ख्यन छारनि। अमि पतु गॅयि पूर अनिगॅट। शामुकि बतु खेनि विज़ि आयि हून्य जमाथ बेयि अकि लटि तु रूद्य दारि खुलनुकिस इंतिज़ारस। मगर दारि खुलेययि नु कैंह तु हून्य द्रायि अँहराय करान वापस।

बेयि दोह आव गाश तु यिहय सिलसिलु रूद कावन तु होन्यन हुंद जॉरी। त्रेयमि दोह ति येलि नु बटु गरन हुंज़ दारि बर खुलेययि कावव कोर सख टाव टाव। येमि लटि ऑस्य टाव टाव दूर दूर ताम बोज़ान। हून्य ति आयि बोछि हॅत्य मगर आंगनन मंज़ ॲच़िथ म्यूलुख नु किहीं। तिमव कॅर पॅहरस टुंगराय मगर अति वुछुख नु ज़न नु ज़ाँपुन। दारि बर बंद वुछिथ गॅयि तिम ति हॉरान अमा यिमन क्या सना गव यिम क्याज़ि छिनु दारि बर खोलान। पॅहरस टुंगराय कॅरिथ गॅयख तसलाह तु तिम द्रायि बेयिस तरफस नफस पालनि। यिथुय कॅन्य आयि काव ति तु पचन तु खिखर्‌यन प्यठ बिहिथ कोरुख पॅहरस टाव टाव ज़न लरि वाल्यन ऑस्य याद दिही करान ज़ि सॉन्य तोमलु फॅल्य या बतु फॅल्य क्याज़ि गॅयिवु अज़ मॅशिथ त्रावुन्य। पॅहर्‌य खँड्य गव तिमन ति तसलाह ज़ि अति छुनु लर्‌यन मंज़ कांह, टाव टाव करुन छु बेसूद। तिम दरायि बेयिस महलस कुन येति तिमन नफर नज़रि आयि तु तुलुख शोर। लुख द्रायि अंदरु वुछनि ज़ि यिमन क्या गव तु तिम च़ॅलरावनु खॉतरु लायख तिमन कनि। मुशताक

अहम्मद ति द्राव नॆबर वॊटि मंज़ तु हून्य तु जानावानर वुछिथ वॊनुन बुड्य बबस ज़ि यिम हा छि बबा बटु आंगनन हुंद्य हून्य तु जानावार।

बाबु सॉबन त्रोव ज़्यूठ वॊश तु वॊननस ''यिम ति छि सोंचान यथ क्या गव ? यि हुय तुलिथ कॊर यिमव पनुन्य किन्य बाज़ पुरस ज़ि यिम बटु कॊत गॅयि। यिम छि असि यि सवाल करान, मगर असि छुनु फिकरि त्रान तु अॅस्य छिनु जवाब हॆकान दिथ। यिमव जानावारव कॊर पनुन एहतिजाज ह्यु यिम बटु चलनस प्यठ, मगर असि इनसानव ह्यॊक नु कॅरिथ ..... खबर क्याज़ि .... ?''

✸

एहतिराम

सन् 1990 ई० यस मंज़ यॆलि कॉशर्यन पंडितन गर् त्रॉविथ नेरुन प्यव तिमन आयि बे शुमार मुशकिलात। रोज़न जाय, मोसमुक मार, शुर्यन हुंज़ पड़ॉय, रोज़गार, सॆहतुच हालथ वगॉर् ऑस्य बिस्यार म़सलु तिमन ब्रोंह कनि। यिथुय कॅन्य ऑस्य भूष्ण लाल जियस ब्रोंहकनि ति वारयाह मसलु। बुज़रग मोल मोज, ज़ु कोरि तु खानदारॅन्य ऑसुस गरस मंज़। सरकारन ऑस्य माईग्रंट कम्पन मंज़ टेंट दॅस्याब थॅव्यमुत्य। मगर भूष्ण लाल जियुन अयाल ह्यॊक नु टेंटस मंज़ रूज़िथ। तथ मंज़ गॅयस मोल मोज बेमार।

भूष्ण लाल जियन कॊर किथुताम पॉठ्य छांडिथ कॅरिथ जानी पोरस मंज़ अकि किरायि कमरुक इंतिज़ाम। अथ ॲकिस कमरस मंज़ थॊवुन पनुन अयाल तु ॲथ्य ॲकिस कमरस मंज़ ऑस्य रनान प्यवान ति। जायि तंगी ऑसुख मगर तोति बास्योख यि कमर् टेंट् ख्वतु बॆहतर। भूष्ण लाल जी ओस नु सरकॉर्य मुलॉज़िम। लॆहज़ा अयाल पालनु खॉतरु कॊरुन फॉसलु ज़ि सु करि कांह प्रावेट नोकरी। वारयाह जदोजहद करनु पतु मीज तस परेड बाज़रस मंज़ ॲकिस बॅडिस प्रावेट शोरूमस मंज़ नोकरी। अथ मंज़ कॊर तॅमिस मकान मॉलिख शर्मा जियन वारयाह मदथ। भूष्ण लाल जी ओस दॊहय शामस शर्मा जि न्यन शुर्यन ति परनावान। लॆहज़ा ऑस शर्मा जियस ति भूष्ण लाल जियिन्य हमदरदी। यि शोरूम ओस गरेलू चीज़न मसलन टी०वी, फ्रिज, कूलर, पंखु, फरनीचर वगॉरुक कारोबार

करान। अमि शोरूमुक मॉलिख ओस दीपक गुप्ता। तॅमिस ऑस गंगयालस मंज़ ति अख फेकट्री। सु ओस ग्वडुन्यथ सुबहन फेकट्री गछ़ान तु पतु ओस दॊहचि बाहि बजि परेड शोरूमस मंज़ यिवान।

भूष्ण लाल जियस आयि शोरूमुच देखरेख करनुच ज़िमदॉरी थवनु। याने तॅमिस ऑस्य बाकयन मुलॉज़मन तु चीज़न प्यठ नज़र गुज़र थवुन्य। ग्वडुनिकु दॊह प्यठुय रूद भूष्ण लाल जी वखतुक पाबंद। सु ओस नु कांह लटर मस्ती करान तिक्याज़ि हर विज़ि ऑसिस गरुक्य हालाथ, बुज़रग मोल मॉज तु परवुन्य शुर्य अॅछन ब्रोंह कनि यिवान। सु ओस बराबर वखतस प्यठ याने दॅह बजे या अमि ब्रोंहुय शोरूम यिवान। बाकुय मुलॉज़िम ऑस्य अमि पतु यिवान। यॊताम बॉकी मुलॉज़िम यिवान ऑस्य तॊताम ओस भूष्ण लाल सॉरी चीज़ तरतीब सान थवान। बॆयि ओस गुप्ता जी सुंदिस केबनस मंज़ अॅच्रिथ टेबलस प्यठ फायलन तु कागज़न तरतीब दिवान। भूष्ण लाल ओस चुकि सान कॉम करान। साहब ओस बाहि बजि शोरूम यिवान तु कारोबारस साम हॆवान।

भूष्ण लाल जी ओस अकसर सफेद बुशॉरट लॉगिथ डूटी यिवान। हर हमेशि ओसुस योनि नॉल्य आसान तु सु ओस दूरी बोज़नु यिवान। अकि दॊह बनेयि दॅलीला ज़ि गुप्ता जी आव ग्वडुन्यथ शोरूम। सु वोत ठीक दॅहि बजि शोरूम। अति ओस नु भूष्ण लालस वरॉय कांह मुलॉज़िम। यिथुय गुप्ता जी शोरूमस अंदर च़ाव तॅम्य वुछ भूष्ण लाल केबनस मंज़ टेबलस प्यठ फायलन तु कागज़न तरतीब दिवान तु बाकुय मुलॉज़िम न वुछिथ खॊतुस शरारत तु अॅम्य सुंज़ि चुकिसानु कॉम वुछिथ गव हॉरान त वॊननस ''पंड़ित जी कॅशीरि

कथ जायि ऑसवु रोज़ान तु तति क्या कॉम ऑसवु करान ?''

भूषण लालन वॊनुस ''कॅशीरि मंज़ ओसुस बु सोपोर रोज़ान। असि ओस तति त्रेय पोर मकान। बु ओसुस तति पनुन प्रायवेट स्कूल चलावान। मे ऑस्य लग भग ३०० बचि स्कूलस मंज़ परान तु तिहुंदि खॉतरु ऑस्य मे १० माशटर थॅव्यमुत्य। सारिवुय ख्वतु असल रिज़लट ओस म्यॉनिस स्कूलस नेरान। मगर व्वन्य न स्व कॅशीर, न सु मकानु तु न सु स्कूल। सोरय प्यव तॅती।''

यि बूज़िथ गव गुप्ता जी ज़न रूज़िथ तु सूंचुन ''अख ज़िन्दगी शेरनस पॉरनस छि वुम्बर लगान तु स्व येलि अॅथ्य ज़िन्दुगॉनी मंज़ नवि सरु बेयि शेरुन्य तु पॉरुन्य आसि, बु हेकु समजिथ ज़ि यि क्यॉचा मुशकिल छु।''

एहतिराम सान वॊननस ''पंड़ित जी पगहुकि प्यठु कॅर्यज़्यव नु तोह्य लोकचि कामि यथ शोरूमस मंज़। अमि खॉतरु छि मे वारयाह लोकुट्य मुलॉज़िम थॅव्यमुत्य। मे पज़ि तोहि एहतिराम करुन। बु छुसव तोहि अज़ पननि शोरूमुक मनेजर मुनतखिब करान।''

✸

रॉछदर

अलवर किस रेलवे सिटेशनस प्यठ ओसुस बु ट्रेनि प्रारान। जोम ओसुम वातुन तु ट्रेनि ओस जयपोरु प्यठु युन। बु ओसुस स्यठा चिकु चावस मंज़ तिक्याज़ि नोकरी लॅगिथ ओस मे ग्वडनिचि लटि हेरुच़ प्यठ गरु वातुन। शामुक वख ओस तु यि ओस फरवॅरयुक र्‌यथ। ठंड हवा लॅहरु आसु रेलवे सिटेशनस नॅवुय ताज़ुगी फॅहलावान। कॅंह कालु पतु आयि ट्रेन तु रुकेययि पलेट फारम नमबर ॲकिस प्यठ। मे लोग पनुनिस ट्रेनि डबस कुन तेज़ तेज़ पकुन। अथ मंज़ ॲच़िथ लोब मे पनुन बॅरथ तु थवुम पनुन्य एटेची। यि ओस Side Upper बॅरथ। मे ब्रोंह कनि ऑस शे बॅरुथ यिम मे टाकारु पाठ्य बोज़नु ऑस्य यिवान। मे वुछ ब्रोंह कुन तु त्रॉवुम बाकुय सवार्‌यन कुन नज़र। यिमव मंज़ु ओस अख नफर मे कुन मुदय गॅंडिथ वुछान, ज़न ओस मे सुत्य ज़ान पहचान करनु खॉतरु बेताब। पठान ड्रेस लॉगिथ ओस तु प्यठु ओसुन जाक्यट ति लोगमुत। अमि ब्रोंह कि बु वनुहा ॲमिस कॅंह तॅम्य पुछ़ ओरय ''तोह्य छिवु महरा कॉशिर्‌य ?''

मे द्युतमस जवाब ''आ जिनाब बु छुस कॉशुर।''

तॅम्य पुछ़ ''तोह्य कति माहरा यपॉर्य ?''

मे वोनमस ''यथ शहरस छि अलवर वनान तु अलवर छु राजिस्थनुक अख ज़िलु। बु छुस येति ॲकिस बजि कम्पनी मंज़ बहसयेति इन्जीनियर कॉम करान तु जोम छुम पगाह हेरुच़ प्यठ वातुन।''

यि बूज़िथ गव सु ख्वश त वोनुन ''हेरुच़ हुंद छुव मुबारख।''

मे वॊनुस "सलामत।"

मे प्रुछमस "तॊह्य कति ऑसव् तु तॊहि कोर छु गछुन ?"

तॅम्य वॊन "मे छु ऐजाज़ अहम्मद नाव। बु छुस खानयार सरीनॅगरुक रोज़न वोल। मे छि गर् वॉल्य ति सुत्य यिम दूर पहन बाकयन सीटन प्यठ बिहिथ छि। ॲस्य ऑस्य अजमीर शरीफ गॉमुत्य तु व्वन्य छि वापस गर् कुन पकान।"

कथ् कथ् करान गॅयि पूर अनिगॅट। पेनट्री (Pantry) वोल आव तु वॊनुन "खने में कुछ चाहे ?"

मे वॊनमस "राजमा चावल की दो पलेट लाना।" मे सूंच अख पलेट ख्यमु बु तु ब्याख पिलुनावु एजाज़ सॉबस कुन। मगर तॅम्य वॊन पेनट्री वॉलिस सुती "भय्या दो की जगह चार पलेटें लाना। दो पलेटें इधर देना और दो उस सामने वाले बरथ पर।"

यि बूज़िथ द्राव पेनट्री वोल ब्रोंहकुन। मे प्रुछ एजाज़ सॉबस "तॊहि क्याज़ि कॊरवु तकलीफ ?"

तॅम्य वॊन "लकलीफ कम्युक। अज़ ख्यावु मे, रोज़िहय ज़िन्दुगॉनी तुहंदि तर्फु ति ख्यमव।"

अमि पतु करि असि कॅशीरि हुंद्यन हालातन प्यठ तफसील सान कथु। मे बोवुस पनुन रावन त्योल तु तॅम्य वॅन्य पनुन्य हॉर्यसात। ॲस्य दॊशवय गॅयि स्यठाह जज़बॉत्य अख ॲक्य सुंद्य हालात बूज़िथ।

यीतिस कालस आव पेनट्री वोल तु असि थोवुन अख अख ख्यनु पलेट ब्रोंह कनि। असि ख्यव जलदी जलदी ख्यन तिक्याज़ि दिलि हुंद सिटेशन ओस यिनु वोल तु तति ओस रश सपदान।

कॅंह कालु पतु आव दिलि हुंद रेलवे सिटेशन तु बु वॊथुस

थोद। मे वोन एजाज़ सॉबस कुन ''म्यानि एटेची थॅवज़्यव नज़र, बु वसु ब्वन तु त्रेशि बोतल अनु। पलेट फारमस प्यठ लोग मे केंह वख। मे ॲन्य त्रेशि बोतल तु द्रास वापस पनुनिस बॅरथस कुन। यिथुय बु पनुनिस बॅरथस निश वोतुस अति वुछ मे नोवुय आलमा। म्योन सामान नदारथ। मे पुछ आस पास सवार्यन ज़ि म्यॉन्य एटेची कोत गॅयि, मगर कॉसि ह्योत नु केंह मटि। मे गव अँदरिम शाह अन्दर तु नेबरिम नेबर। मे सूंच ''ज़हरा छु एजाज़ सॉब म्यॉन्य एटेची ह्यथ च़ोलमुत.... मगर सुती आम यि ख्याल ति ज़ि असि कॉशर्यन छुनु यि बुरु आदत लार्योमुत। मगर ब्याख ख्याल आम कि ॲज़्यकिस अख्तस प्यठ ति छुनु बरोसु।

मे ह्योत एजाज़ सॉब बाकुयन बरथन निश छांडुन गोया यि कोत गव ? यिथुय बु तिहुंदिस अयालस निश वोतुस मे वुछ एजाज़ सॉब कलु नलु कमल ह्यथ मस नेन्दुर शोंगिथ। मे दिच़ तॅमिस ज़ीर तु कारेमस आलव। सु गव हुशयार तु कलु प्यठु तुजिन कमल थोद। बु गोस यि वुछिथ हॉरान ज़ि तॅम्य ऑस म्यॉन्य एटेची शांद दिच़मुच़। मे गॅयि ॲन्दरी रब ज़ि मे क्या सूंच तॅमिस मुतलक येलि ज़न ॲम्य पनुनि सामानु ख्वतु ज़्यादु म्यॉन्य एटेची महफूज़ थॅवमुच़ ऑस।

तॅम्य वोन मे कुन ''मे महरा खॅच़ नेन्दुर तु मे सूंच म्यानि नेन्दरि मंज़ गोछ नु कांह तुहुंज़ एटेची ह्यथ च़लुन। ॲज़्यकिस ज़मानस प्यठ छा वसाह। तमी दिच़ मे यि शांद गोया तुहुंद बरोसु गोछ नु बेयि असि डलुन तु तुहुंदिस अमानतस रॉछ करुन्य छु सोन फर्ज़।''

यि बूज़िथ गोस बु स्यठाह मुतॉसिर ज़ि अज़कल किस ज़मानस मंज़ ति छा यिथ्य सॉल्लर।

शीन

शीन छु कायनातुक अख ज़रूरी हिसु। अगर नु शीन आसि पान्युक आगरुय मोकलि तु पानि वरॉय गछ़ि ज़मीन प्यठ ज़िन्दगी हुंद वजूदुय खतम। सफेद शीन ह्यु छि मिसालि रंग्य कॉशरि ज़बॉन्य मंज़ वनन् यिवान। शीन छु खूबसूरती हुंद सु अख चीज़ यथ कुन वुछिथ सारिनुय अख अॅजीब एहसास छु पॉदु सपदान। शीनस प्यठ छि वारयाह शॉयरी ति यिवान करनु।

बु छुस स्यठाह ख्वश नॅसीब ज़ि बु छुस कॅशीरि मंज़ ज़ामुत। कॅशीरि मंज़ुय छुम होश सम्बोलमुत तु बचपन गुज़ोरमुत। शीनस सुत्य ऑस मे बचपन प्यठुय ल्वय ख्वय। शीन पेनु विज़ि शीनु थोस्यन तमाशु वुछुन, शीन प्यथ वतु बनावनि, शीनु मानि वटनि, शीनु मोहन्यू तु शीनुक रुकनि लम बनावुन छु मे तिथुय कॅन्य याद ज़न ति कालुक बतु। यिमन काम्यन मंज़ ओसुस बु हर विज़ि ब्रोंह ब्रोंह आसान। मगर 1990 ई० चि वोलहॅरशि कोरुस बु शीनु निश महरूम येलि मे पनुन्य मोज कॅशीर त्रावुन्य पेयि।

जोम वॉतिथ कॅर मे पड़ॉय पूर। पतु लोगुस बु नोकरी तु म्योन खांदर सपद्यव। खांदर पतु कॅंह कॉल्य ज़ायि शुर्य ग्वडु अख निच तु पतु निकु। दोशवय शुर्यव येलि होश संबोल तिमव ति लोग शीन छांडुन। हर विज़ि छि शीन वुछनुच फरमॉयिश करान। गाहे तिम शीनुक कांह फोटू या सीनरी वुछान छि तिम छि यकदम क्रख दिवान तु शीन वुछिथ खोशी हुंद इज़हार करान। अगर टी०वी यस

प्यठ कुनि सातु शीन वुछान छि तिम छि चरिपोप कॅरिथ ख्वश गछ़ान। कुनि कुनि सातु छि तिम फ्रिजुक दरवाज़ खूलिथ फ्रीज़रस मंज़ जम्योमुत शीन वुछिथ पनुन तमाह कासान। अगर कुनि सातु अॅस्य चकरस गछ़नुक प्रोग्राम छि बनावान तिम छि यकदम अथ कथि प्यठ ज़ोर दिवान ज़ि तोतुय गछ़हव येति शीन आसि। तिम दोशवय छि दरअसल शीनु बापथ तरसान।

म्यान्यन शुर्‌यन हुंद्य पॉठ्य रूद्य सानि बरादरी हुंद्य वारयाह शुर्‌य शीनु निश महरूम। अमिक्य ज़िमदार छि तिम इनसान यिमव अॅस्य 1990 ई० यस मंज़ कॅशीरि त्रावनस प्यठ मजबूर कॅर्य। बेयि तिम सारेय सरकारु यिमव नु अॅस्य अज़ताम वापस कॅशीरि हेक्य तॉरिथ। कॅशीरि हुंदिस मसलस प्यठ छि वारयाह लुख तु मुलुख सियॉसी तु मज़हबी चोचि थुरान मगर सानि खॉतरु छु यि सिर्फि अख इनसॉनी मसलु। यिथु कॅन्य आव कॅशीरि हुंद अख फिरकु बेयिस फिरकस निश जुदा करनु तु यिमन दरमियान आव अख बोड खला पॉदु करनु।

कॅशीरि नेबर छि अॅस्य पनुनि मादरि वतनुच कॅमी महसूस करान तु कॅशीरि वापस गछ़नु बापथ तरसान। मेच़ि हुंद रिशतु छु सारिवुय ख्वतु थोद रिशतु आसान। हर वॅरयि छि अॅस्य जूनकिस रेतस मंज़ कुनि नतु कुनि जायि गछ़नुक प्रोग्राम बनावान तु शुर्‌यन सुत्य दिल बॅहलाया करान। मगर हर विज़ि छि शुर्‌यन हुंज़ मरज़ी तूर्‌य गछ़नुच आसान येति शीनुक दर्शुन सपदि।

अकि वॅरयि कॅर शुर्‌यव ज़िद ज़ि येमि लटि गछ़व कॅशीरि तु तति वुछव शीन। तोताम ऑस नु तिमव कॅशीर वुछमुच़। असि

दोशवय बॉच़व ति मॉन्य शुर्‌यन हुंज़ फरमॉयिश। असि बनोव कॅशीरि गछ़नुक प्रोग्राम। शुर्य गॅयि ख्वश तु लॅग्य वोटु तुलनि। तिमन ऑस सकूलु छुटी गॉमचु। मे ति करनॉव दफ्तरु छुटी मंज़ूर। असि कॅर सॉरुय त्यॉरी।

बेयि दोह द्रायि ॲस्य सुली पनुनि कारि मंज़ कॅशीरि कुन रवानु मगर शीनु किस तलाशस मंज़ द्रायि ॲस्य ज़ॉनिथ मॉनिथ मुगल रोड किन्य, तिक्याज़ि जूनु किस रेतस मंज़ कति आसि हे बानहॉल्य किन्य शीन। जेमि प्यठु गॅयि ॲस्य ग्वडु शिव खोड़ी तु कोर दुपहॅरन तति दर्शुन। अति प्यठु द्रायि तु वॉत्य नवशहरा तु तति बीठ्य रातस ॲकिस रेस्ट हावसस मंज़। बेयि दोह वॅथ्य सुबहय तु गॅयि मंगला मातायि हुंदिस मन्दरस तु कोर दर्शुन। अमि पतु वॉत्य ॲस्य राज़वेरि तु अति ठॅहरेययि रातस ॲकिस डाक बंगलस मंज़।

त्रेयमि दोह द्रायि ॲस्य राज़वेरि प्यठु ब्रोंह कुन। थनु मंडी तु डेरा गॅली किन्य वॉत्य ॲस्य बफलियाज़। अति रुकॉव मे गॉड्य तु प्रुछुम ॲकिस नफरस ''मुगल रोडस प्यठ गछ़्या असि शीनुक दीदार कुन जायि? असि छु बचपनस मंज़ वारयाह शीन वुछमुत मगर यिमव शुर्‌यव छुनु ज़ांह शीन वुछमुत। यिम छि शीन वुछनु बापथ तरसान। शीनु कि लालचि आयि ॲस्य मुगल रोड किन्य नतु आसुहाव बानहॅल्य किन्य करताम कॅशीरि वॉत्यमित्य।''

तॅम्य वोन ''मुगल रोडस प्यठ पेयिवु तोहि वारयाहन जायन पहाडक्यन शीनु थोंग्यन या गलेशरन कुन नज़र। तुहुंद्य शुर्‌य गछ़न स्यठाह ख्वश।'' मोखसर द्रायि ॲस्य ब्रोंह कुन।

वारयाहन जायन गव असि पहाड थोंग्यन प्यठ शीन नज़रि

मगर तिम ऑस असि निश दूर। शुर्य ऑस्य नॅज़दीक सान शीन वुछुन यछ़ान। वारयाह पडाव पार कॅरिथ वॉत्य ॲस्य पीर गली। अति ति ओस नु शीन कॅंह तु शुर्य गॅयि मोयूस। तिमन डॊल बुथिस रंगय तु सपदेयख बेचेनी। तिमन बास्योव ज़ि शायद छुनु तिहुंदिस नसीबस मंज़ शीन नज़दीक वुछुन। मे कॅर बेयि गॉड्य सिटाट तु द्रायि शुपयन कुन। मोयूसी हुंदिस हालतस मंज़ पेयि दोशवुनी शुर्यन नेन्दुर।

शुर्यन हुंज़ मोयूसी मंज़ नेन्दर प्यनु पतु वुछ मे म्यॉन्य खानदारेन्य ति मोयूस गॅमुच़। मे प्रुछुस ''चु क्या यिहय गमगीन हिश ? च़े क्याज़ि डोलुय बुथिस रंग ह्यु ?''

तॅम्य त्रोव ज़्यूठ वोश तु वोनुन ''असि कोताह शीन छु लोकचारस छोवमुत। वंदु कालस मंज़ येलि शीन ओस प्यवान, ॲस्य कोताह ख्वश ऑस गछ़ान। शीनु थोस्यन किथु कॅन्य ऑस्य मुदॉय गॅंडिथ वुछान। ज़मीनु प्यठ येलि शीन ओस समान ॲस्य शुर्य ऑस्य अख ॲकिस शीन लायान तु रुकनि लमन गिन्दान। अमि अलावु ऑस्य शीनु मानि वटान तु शीनु मोहन्यू बनावान। अफसूस व्वन्य वुछतोहख सॉन्य तु सानि बरादॅरी हुंद्य शुर्य, यिम बिचॉर्य कोताह छि शीन वछनु बापथ तरसान। कॅशीर नय त्रावुन्य पेयिहे शीनु तावन मा पेयिहे सान्यन शुर्यन।''

खानदारनि हुंद्य यिम जज़बात वुछिथ गोस बु स्यठाह मुतॉसिर। मे वोनुस ''चान्यन सारिनुय एहसासन सुत्य छुस बु बराबर इतिफाक थवान, मगर चु मॅ बर परवाय, पुशराव भगवानस। सान्यन शुर्यन सुत्य ति सपदि इनसाफ ज़रूर।'' मे हेच़ गॉड्य हना तेज़ी सान

ब्रोंहकुन चलावुन्य।

यिथुय अॅस्य कॆंह मील पॅक्य असि वुछ सडकि नॅज़दीक अख गिलेशर। मे रुकॉव यकदम गॉड्य। निच गॅयि हुशयार। गिलेशर वुछिथ च़ॅज तॅमिस कुनी क्रख नीरिथ "पापा वो रही बर्फ।" अॅम्य सुंज़ क्रख बूज़िथ गव निकु ति हुशयार। शुर्यव मुच़रावि दारि तु दोशवय दोरेयि गिलेशरस कुन तिथु कॅन्य ज़नतु म्यूलुख बोड बारु तोहफु।

❋

हमदरद

सूमनाथ जी ओस बडगाम ज़िलु किस ॲकिस गामस मंज़ रोज़ान। पेशि किन्य ओस व्वस्ताद तु लुख ऑसिस एहतिराम सान माशटर जी वनान। सूमनाथ जी ओस स्यठाह नेक इनसान तु गामस मंज़ ओसुस वारयाह यज़थ। यॆलि 1990 ई० यस मंज़ कॅशीरि मंज़ शोरिश वॅछ़, बटु बरादरी हुंद्य लुख हेतुन्य जोक दर जोक कॅशीरि मंज़ नेरुन्य। खास कर सिरीनगर शहरस मंज़ ऑस्य हालाथ ज़्यादय पहन खराब। बडगोम छु सिरीनगर शहरस नॅज़दीकय वाका। लॆहज़ा आसु यिम खबरु हवहुक्य पॉठ्य तोर वातान। सूमनाथ जियन ओस हमसायन हुंद एहतिराम तु लोल वुछिथ यि फॉसलु कॊरमुत ज़ि सु ठॅहरि कॅशीरि मंज़ुय तु नेरि नु गरु त्रॉविथ। हमसायव ओसुस हर हालतस मंज़ तहफुज़ दिनुक वादु ति कॊरमुत। लॆहज़ा ओस दॊहा दॊहा यिथु कॅन्य नेरान।

व्वंदु कालुक वख ओस तु लुख ऑस्य दॊह लूसिथ शामस टी०वी या रेडयोहस प्यठ दॊहक्यन हालातन हुंज़ ज़ानकॉरी हॉसिल करान। अकि दॊह बूज़ सूमनाथ जियन बी०बी०सी रेडयो प्यठु ज़ि 19 जनवरी कि वाकु पतु छि कॅशरि हुंद्य पंड़ित कॅशीर त्रॆविथ नेबर च़लान तिक्याज़ि तिमन छु जुवस खतरु बासान। केंच़न बटन छि दमकी दिनु आमुच़ तु दरवाज़न प्यठ छिख पोसटर चिपकावनु आमुत्य। यि खबर बूज़िथ गव माशटर जी परेशान। सु लॊग पनुनिस फॉसलस प्यठ संजीदगी सान सोंचनि। गरस मंज़ ऑसिस खानदारॆन्य तु ज़ु

शुर्य। सु गव परेशान ज़ि अगर हालात ज़्याद खराब गॅयि तॆलि क्याह करि सु। कॅशीरि त्रॉविथ च़ल्या किनु हमसायन हुंदिस बरोसस प्यठ ठॅहरि। सु ओस अॅथ्य कशमुकशस मंज़ ज़ि खानदारनि वॊनुस "अलुपलु च़ॅल्य सानि बरादॅरी हुंद्य सॉरी लुख कॅशीर त्रॉविथ। यि ति छु पज़र ज़ि सॉन्य हमसायि छि नेक। अगर हालात ज़्यादु खराब गॅयि तमि सातु क्या करव अॅस्य। दपान तिय गछ़ि करुन, यि आम लुख करन। बासान छुम जान रोज़ि ज़ुव बचावनुय।"

खानदारनि हुंज़ु कथु बूज़िथ गव माशटर जी हना परेशान। तॅम्य सूंच "अगर सु नेरि तॆलि गछ़न हमसायि नाराज़, मगर ज़ुव लरज़ु बास्योस नेरनुय गव जान। पगाह अगर ह्यॊर ब्यॊन आसि तमि सातु बोज़्यम नु कांह।" माशटर जियन कॊर फॉसलु ज़ि सु नेरि राथ क्युथ तु कांसि ति लगि नु पय।

दॊयमि दॊह बुलोव माशटर जियन अख ट्रकि वोल यॆमिस अकबर नाव ओस। माशटर जियन ओस अकबर परनोवमुत तु तस प्यठ ओसुस स्यठाह बरोसु। तॅम्य वॊन अकबरस कुन "अकबर सॉबा मे छु बासान असि ति मा पॆयि जोम गछ़ुन तिक्याज़ि हालाथ छि दॊह ख्वतु दॊह खराब सपदान। बॆहतरी हुंद्य छिनु आसार नज़रि गछ़ान। लॆहज़ा नेरव अॅस्य चानि ट्रकि मंज़ मगर हमसायन गॊछ़ नु पय लगुन। अॅस्य नेरव अज़ नॆसफ रॉच़ छ़ोपु दोपु कॅरिथ।"

अकबरन वॊनुस "ठीक माहरा छु, बु गोस हॉज़िर। यिथु कॅन्य तॊह्य मुनॉसिब ज़ॉनिव, तिय करव।"

दॊह्य दॊहस थॊव सूमनाथ जियन तु तॅम्य सुंज़ि खानदारनि ज़रूरी सामान गंडिथ। शुर्य ति कॅरिख त्यार। शामुक बतु ख्यथ रूद्य

अकबरस प्रारान। रॉच़ हुंज़ि ठीक बाहि बजि आव अकबर ट्रक ह्यथ। सूमनाथ तु तॅम्य संद्य गरु वॉल्य द्रायि ज़रूरी सामान नग ह्यथ चूरि चूरि ट्रकि कुन। सॉरी लुख ऑस तमि सातु शॉंगिथ। मगर महलु क्यन होन्यन पेयि नज़र तु तिमव तुल शोर। हून्य ऑस्य सूमनाथ जियस प्रज़नावान। पनुन्य किन्य करेयन तिम छ़ोपु करनावनुच कूशिश मगर तिमव तुल ज़्यादुय पहन शोर। शायद ऑस नु तिम यछ़ान ज़ि माशटर जी गोछ़ नेरुन। होन्यन हुंदि शोरु सुत्य गॅयि महलुक्य केंह लुख ति हुशयार। तिमव खोजि दारि तु दिचुख नेबर कुन नज़र। माशटर जी तु तॅम्य संद्य गरु वॉल्य ऑस अथन क्यथ सामानु ह्यथ ट्रकि कुन पकान। जलदी फॅहलेययि यि खबर सॉरसुय गामस। लुख द्रायि गरव नेबर तु दोरेययि माशटर जियस कुन। केंच़व हमसायव रोट सु नालुमति तु कोरुख रुकावनुच कूशिश। माशटर जियन वोनुख ''मे दीवज़्यव मॉफी। मे ह्योक नु पनुन वादु निबॉविथ तिक्याज़ि बु गोस हालाथ वुछ्थि मजबूर। दपान यि आम करि तिय गछ़ि करुन। म्यॉन्य सॉरी ऑशनाव द्रायि करताम। बु वातनावख पनुन्य गर वॉल्य जोम तु अगर हालाथ कम ज़्यादु सुदरेयि बु यिमु वापस। यि गव तोहि सुत्य वादु।''

हमसायव लोग वदनवान। ॲक्य बुज़रग ज़नानि वोन माशटर जियस कुन ''चु नीरिथ रावि असि शुर्यन माशटर तु बेयि कति बनि असि च़ेय ह्यु नेक हमसायि।''

माशटर जियस च़ोल ओश ददरायि नीरिथ। लुकु अरसाथा ओस जमा गोमुत तु वारु वारु लॅग्य सॉरी माशटर जियस तु तॅम्य संद्यन गरुक्यन नालुमॅत्य करनि। ऑखरस प्यठ आव रोसुल। सु

ओस माशटर जियन रोछमुत। अथ प्यठ थॉविथ ओसुस विज़ि विज़ि मदथ करान। रोसुल ति ओस माशटर जियस अकार बकार यिवान। सु ओस हर वॅर्ययि हेरच़ प्यठ माशटर जियस करालु संदि दुकानु प्यठु वटक बानु ॲनिथ दिवान तु केंच़न ऑशनावन ओस हेरच़ बोग ति निवान। तॅम्य कोर माशटर जियस सुत्य चीरु नालुमोत। अमि पतु छुन तॅम्य माशटर जीनिस चंदस मंज़ अथु। ट्रकि हुंद मॉलिक अकबर आव तु वोनुन माशटर जियस ''असि गछ़ि च़ेर। गाश यिनु ब्रोंह छि असि बानहाल टनल पार करुन्य तिक्याज़ि पगाह छु हडताल।''

माशटर जियन कॅर मकानुच कुंज़ ॲकिस बुजि हमसायि बायि हवालु तु दोपनस ''म्योन अमानथ छुय हवालु।''

बुजि माजि लाजि यिम कुंज़ ॲछन कुन तु वोननस ''गछ़ ख्वदा कॅरनय रहम। जलदी यीज़ि वापस।''

ट्रक येलि हयवेहस प्यठ वॉच़ सूमनाथ जियन सम्बोल दम ह्यु। तॅम्य त्रोव अचानक चंदस पनुनिस अथु तु अति वुछिन र्वपयस 1500 तु बेयि अख कागज़ परचु। कागच़ परचस प्यठ ओस लीखिथ ''विज़ि विज़ि कोरहोम तोहि अथुरोट तु तुहंद्य एहसान हेकु नु बु नखु वॉलिथ। यिम केंह पाँसु लगनव परदेसस मंज़ बकार।'' सूमनाथ जियस आयि ॲश्य टॉर्य बॅरिथ तु पनुनि खानदारनि कुन वोनुन ''सोन रछुन गव नु ज़ायि। रोसुल द्राव स्यठाह हमदरद।''

✹

ताज महल

आगराहस मंज़ यिथुय बु ताज महल किस मेन गेटस निश वोतुस, लुकु अरसाथा ओस जमह गोमुत। हर कांह ओस दुन्याहुक यि अजूब वुछनु खॉतरु बेताब। सेलॉनी ऑस्य जलदी जलदी पकनुच तु ताज मॅहलस नॅज़दीक वातनुच कूशिश करान। मोसम ओस स्यठाह खुशगवार। फरवरीयुक र्‌यथ ओस तु खुलु ताफ ओस द्रामुत। मे कोर पनुन जाकेट तु थोवुम पननि नरि मंज़ तु लोगुस ब्रोंह कुन पकनि। ब्रोंह पहन पॅकिथ आयि हेरुपॉव्य। हर कांह ओस हेरुपाव्यन जलदी जलदी वसनुच कूशिश करान। मे पेयि ऑकिस नफरस कुन नज़र तु वुछुम यि हेरुपाव्यन वारु वारु वसान। शायद ऑसस पकनस मंज़ क्याहताम परेशॉनी। नॅज़दीक पहन वॉतिथ वुछ मे यि नफर अख कमीज़ यज़ार लॉगिथ, प्यठु ऑसुन सदर्‌य लॉजमुच़ तु कलस प्यठ ऑसुस जालि दार टूप्य। मे कोर यकदम अंदाज़ु ज़ि यि गछ़ि कॉशुर आसुन। मे रोट ऑमिस नफरस अथु तु वोनमस ''वॅलिव ख्वज़ु सॉब बु करुहोव अथस थफ।'' यि कथ बूज़िथ गव यि नफर ज़न रूज़िथ। हॉरान गव ज़ि आगराहस मंज़ कति आव कॉशुर मदथगार। हेरु प्यठु ब्वन ताम त्रॉवनम नज़र तु वोनुन ''तोहि क्या छु इस्मे शरीफ ?''

मे वोनमस ''जिनाब मे छु विनोद कुमार नाव।''

दोपुन ''तोह्य कति हज़ यपॉर्य ?''

मे वोनमस ''बु जिनाब छुस दफ्तरचि कामि बापथ आगरा आमुत। व्वन्य दोपुम यपॉर्य वुछव ताज महल ति। लुख छिना दुन्याहक्यव कूनव प्यठु अथ वुछनि यिवान। मे ति गव शोक, बु ति

वुछहा यि क्या चीज़ छु।''

मे प्रुछमस ''तोह्य कति हज़ यपॉर्य?''

दोपुन ''जिनाब मे छु अली मोहम्मद नाव। अॅस्य छि शुपयनुक्य रोज़न वॉल्य। मे छि खानदारेन्य तु ज़ु बचु ति सुत्य। अॅस्य ऑस दरअसल अजमीर गॉमुत्य। तोरु आयि फीरिथ तु व्वन्य दोप यि ताज महल ति वुछव। तिम द्रायि जोशस मंज़ ब्रोंह तु बु त्रोवहोस कुनय ज़ोन। प्यठु छय मे पकनस मंज़ ति परेशॉनी गछ़ान।''

मे वोनमस ''ख्वजु सॉब कैंह परवाय छुनु। बु ति छुस पनुन्यव मंज़ुय। बु वातनावहोव तोह्य बराबर ताज महलस तान्य।''

मोखसर कथा कथा करान लॅग्य अॅस्य वारु वारु ब्रोंह कुन पकनि। यिथुय अॅस्य ताज महलस नॅज़दीक वॉत्य असि समखेययि अली मोहम्मदुन्य गरुक्य याने तसुंज़ खानदारेन्य तु बचु। खानदारेन्य ऑस तिलुदार फेरन लॉगिथस तु कलस ऑसुस दॅज्य गॅंडिथ। कोरि ओस कडॉय दार सूठ लॉगिथ तु कलस प्यठ ओसुन डुपट्ट थोवमुत। लॅडकु ओसुस पठान ड्रेस लॉगिथ तु रेश थॅविथ। अली मोहम्मदन वोन पनुन्यन शुर्‌यन कुन ''बु ओसव ना तोहि वनान पंड़ितन मुतलक, यि गव पंड़ित लॅडकु। तोह्य द्रायिवु ना जोशस मंज़ ब्रोंह तु बु त्रोवहोस कुनुय ज़ोन। येम्य पंड़ित लॅडकन कॅर मे बराबर योत ताम अथस थफ। यिमव पंड़ित लॅडकव नु तुल्य बंदूक तु नु कनि। सिर्फि थोवुख पनुनि पड़ायि कुन तु पनुनि नोकरी या कारोबारस कुन ध्यान। बेयि वुछिव यिम किथु पॉठ्य छि बुज़रगन एहतिराम करान। व्वन्य यिम यथ जायि छि तु तथ जायि ख्वदा थॅव्यनख वारु वति।'' शुर्‌यव त्रॉव अख ऑकिस कुन नज़र मगर वोनुख नु किहीं।

अमि पतु वुछ असि यिकवट्ट ताज महल तफसील सान तु लॅग्य वापस फेरनि। मे प्रुछ़ अली मोहम्मदस ''अज़कल किथ्य हज़ छि हालात कॅशीरि मंज़ ?''

तॅम्य दोप ''चठ सा कॅशीरि हुंज़ कथा। तति छि सॉर्यसुय यिरवुन्य नाव गॉमुच़। असि गव ना ॲनिम स्वय वॅवुम स्वय लॅजिम स्वय पानसुय। ॲस्य हेकव नु तमि जंजालु मंज़ु व्वन्य नीरिथ। खबर छा क्या क्या छु डेंशुन।'' मे कॅर अली मोहम्मदस बेयि अथस थफ तु लॅग्य ब्रोंह कुन पकनि।

वापस पकान पकान वुछ मे अली मोहम्मदुन्य गरु वॉल्य ताज महलुक्य स्यठा तॉरीफ करान। अली मोहम्मदन प्रुछ़ मे ''विनोद जी तोह्य ति वॅनिव क्युथ बास्योव तोहि ताज महल ?''

मे त्रॉव ताज महलस कुन बेयि अख नज़र तु वोनुम अली मोहम्मदस कुन ''ताज महल हज़ छु जान। अथ क्या छु वनुन मगर मे प्यव अज़ पनुन ताज महल याने पनुन गरु याद युस म्यॉन्य बुड्य बबन कॅशीरि मंज़ 1947 ई० यस मंज़ तॉमीर ओस कोरमुत तु यथ मंज़ पतु बु ज़ामुत छुस। म्यॉन्य देद्य ऑस अकसर मिसाल दिवान ज़ि 47 हस मंज़ ऑस्य कबॉयली ब्रोंह कुन कदमा कदमा पकान तु ॲस्य ऑस्य मकानस सेरि वारा वारा दिवान। म्योन सु गरु ओस नु कुनि ताज महल ख्वतु कम। त्रे पोर मकानु ओस तु प्यठ ऑसुस ब्रॉर्य कॉनी ति। 13 कमरु, 2 हाल, 1 ठोकुर कुठ, 4 चोकु तु 1 डब। म्यानि खॉतरु ओस सुय ताज महल मगर व्वन्य नु स्व कॅशीर तु न सु ताज महल।'' यि बूज़िथ गव अली मोहम्मद ज़न रूज़िथ, बुथिस डोलुस रंग तु ॲछन आस ओश।

कश्मीरियत

वेरीनाग बागस चकरा कॅरिथ आयि ॲस्य वापस व्योस केम्पस मंज़ सुरेश जीनिस क्वाटरस मंज़। बागस मंज़ ऑस शुर्यन सुत्य गिंदिथ थकावट गॅमुच़। नून चाया च्यथ आव थोड़ा आराम। म्यानि खानदारनि लोग वारु वारु पलवन ताह करुन तु बेगस मंज़ बरुन्य। सुरेश जियन वोन ''तोहि क्या लोगवु करुन ?''

मे वोनमस ''पगाह छु असि पनुनिस ब्रंग अलाकस कुन गछ़नुक यरादु।''

तॅम्य कोर स्यठाह ज़ोर ज़ि ॲस्य रोज़हाव कैंह दोह बेयि तिमन सुत्य मगर असि ओस बचन सुत्य ब्रोंठुय वादु कोरमुत ज़ि बेयि दोह निमहोख तिम ॲस्य पनुनिस ब्रंग अलाकस कुन।

रातस आराम कॅरिथ वॅथ्य ॲस्य सुबहन जलदी तु बोर सामान गाडि मंज़। असि कॅर नेरनुच त्यॉरी येलि ज़न शुर्य नेन्दरि हॅत्य ऑस्य। सुरेश जी, तॅम्य संज़ खानदारेन्य तु तिहुंज़ निच द्रायि असि सुत्य गाडि ताम। अमि ब्रोंह ज़ि बु करुहा गॉड्य सिटाट सुरेश जियन वोन ''हालात छिनु ठीक। वनपूह तु खनुबल ओस राथ शामस च़ेरतान्य पथराव चलान। लेहज़ा नीरज़्यव नु तपॉर्य। तोह्य नीरज़्यव मीरबाज़ुर किन्य। अपॉर्य छु शाटकट तु जलदी वॉतवि ठिकानस।''

मोखसर कॅर मे गॉड्य सिटाट तु द्रायि ॲस्य मीरबाज़ुर किन्य।

सुबहुक वख ओस लेज़हा ऑस नु बीरु बार ति कैंह। मोसम ओस स्यठाह खुशगवार। ज़न ऑस सॉन्य गॉड्य हवहस सुत्य कथु

करान। ब्रोंह पहन पॅकिथ येलि अॅस्य अॅकिस खुलु सडकि प्यठ वॉत्य अॅकिस वति पकवुनिस नफरस प्रुछुम ''ख्वजि सॉबा क्वकरनाग खॉतरु छा सा असि खोवुर कुन गछुन किनु दॅछुन कुन।''

तॅम्य वोन ''खोवुर कुन कोत हज़ फीरिव। यि वथ छि इसलाम आबाद कुन गछ़ान तु तति छु कॅरफ्यू। तोह्य नीरिव हज़ दॅछुन कुन।''

मे प्रुछमस ''यि क्वस हज़ जाय छि?''

तॅम्य वोन ''यथ हज़ छि अशाजी पोरा वनान।''

जायि हुंद नाव बूज़िथ आव मे अंदाज़ु ज़ि अॅस्य कत्यन छि। मोखसर फीर्य अॅस्य दॅछुन कुन तु लॅग्य ब्रोंह कुन पकनि। बेयि ऑस नु कांह गॉडया नज़रि गछ़ान। यिथुय अॅस्य दयालगाम निश वॉत्य अख टाटा सूमो टेकसी आयि तु तॅम्य कॅर सॉन्य गॉड्य ओवरटेक तु लॅज असि ब्रोंह ब्रोंह पकनि। असि आयि थोड़ा हेमथ हिश तु लॅग्य अॅथ्य टेकसी पतु पतु पकनि। यिथुय अॅस्य दहरुन गामस मंज़ वॉत्य असि वुछ यि टेकसी वोल अचानक गॉड्य वापस फिरान। केंहताम गडबड बास्योव असि। मे प्रुछ़ टेकसी वॉलिस ''तोह्य क्याज़ि हज़ फीरवु अचानक वापस।''

तॅम्य वोन ''अति हज़ छु अख जलूस द्रामुत तु ब्रोंह कुन नेरनस छु खतरु।''

टेकसी वोल द्राव वापस तु मे त्रॉव ब्रोंह कुन नज़र। मे वुछ अख 20-22 वुहुर लॅडकु जलूसस लीड करान, बाकुय लुख अॅमिस पतु पतु पकान तु नारु बॉज़ी करान। केंह बचि ऑस्य गाड्यन कनि ति लायान। यिम हालात वुछिथ गाबरेयि म्यॉन्य खानदारेन्य। निचि

वॊन "पापा हम ने टी०वी पै बहुत बार Stone pelting देखी है लेकिन आज अपनी आँखों के सामने देख रहे हैं।" अचानक बदल्योव हवा नवा। च़्वपॉर्‌य बास्योव दहशतय दहशत। ज़न तु वॉत्य 1990 ई० किस वख्तस मंज़। हालात बासेययि तिथी, यिथ्य कॅशीरि सानि नेरनु विज़ि ऑस्य। म्यानि खानदारनि वॊन "असि छि लॊकुट्‌य बचि सुत्य तु असि ति पज़ि जलदी वापस फेरुन।" सानि गाडि ओस जॆम्युक नमबर। लुख हॆतिन असि अँद्य अँद्य जमा गछ़्न्य। गाडि हुंदिस डेश बोरडस प्यठ ओस हिन्दुस्तानुक जंडु ति लगॉविथ। निचि तुज पनुन्य रूमाल तु त्रॉवुन अथ जंडस प्यठ तु थोवुन खॅटिथ। म्यानि खानदारनि तुज पनुनि डॊकु प्यठ बिंदी तु थोवुन डुपटु कलस प्यठ।

अमि पतु आयि अख ज़नान सानि गाडि निश तु दॊपुन "गॊबरा गछ़ फेर वापस। यिमन लॅडकन छु जनून सवार गॊमुत। यिम लायिनय तु बॆयि फुटरावनय गॉड्‌य ति।" स्व ज़नान बासेययि मे स्यठाह गाटुज तु हमदरद। ज़न ऑस म्यॉन्य हमसायि बाय तु मे वारयाह कालु प्यठु ज़ानान। तमि पतु आव अख बुज़रग नफर तु तॅम्य ति वॊन ज़ि असि पज़ि जलदी वापस नेरुन। यिमन हुंद मशवरु बूज़िथ फिर मे गॉड्‌य वापस। बचन कुन त्रॉवुम नज़र तु तिमन ओस बुथिस रंग डॊलमुत। तिम ऑस मोयूस गॉमुत्य ज़ि तिमन रूद पनुन अलाकु वुछनय। सु अलाकु यॆति तिहुंद मोल ज़ामुत ओस तु लॊकचार ओसुन गुज़ोरमुत। यिथुय सॉन्य गॉड्‌य वापस हॆच़न फेरुन्य, अचानक आयि च़ोर नवजवान लॅडकु सानि गाडि निश तु पुछ़ुक "तॊहि कॊत हज़ छुवु गछ़ुन?" तिम बासेययि मे थोड़ा हमदरद पहन।

मे वॊनमख "ब हज़ छुस यॆत्युक लोकल नफर। ऑस्य छि

असली क्वकरनागुक्य बसकीनदर तु अज़कल छि ॲस्य जेमि रोज़ान। ॲस्य आयि तकरीबन सॉरुय कॅशीर वुछिथ। व्वन्य ओस यिमन बचन पनुन अलाकु हावुन। मगर हेरमिस छुनु शायद मंज़ूर।'' मे प्रुछमख ''यिम लुख क्याज़ि छि जलूस तु वड़ताल करान?''

ॲक्य लॅडकन वोन ''यिम लुख छि अज़कल फलसतीन क्यन लुकन खॉतरु यकजहती हावान। तिमन प्यठ छुना ज़ुलुम सपदान।''

यि बूज़िथ गोस बु हॉरान। म्यानि खानदारेन्य ऑस मे इशारु करान ज़ि बु वनु नु किहीं मगर मे रूद नु पानस तान्य। मे वोनमख ''1990 ई० मंज़ तेय येति ज़ुलुम सपद्यव ॲकिस खास तबकस प्यठ येलि लग भग साड़ु च़ोर लछ लुख पनुन्य गरु ज़बरदस्ती त्रावनस प्यठ मजबूर करनु आयि तु पनुनि ज़मीनि निश महरूम गॅयि, यिमन मंज़ बु ति शॉमिल छुस। तिहुंदि खॉतरु वुछ नु असि अज़तान्य कांह ति जलूसा या हड़ताला नु कॅशीरि मंज़ तु नु हिन्दुस्तानस मंज़।''

म्यॉन्य कथ बूज़िथ गॅयि यिम च़ोर नवजवान ज़न कॅल्य तु लॅग्य अख ॲकिस कुन वुछनि। यिम लडकु ऑस्य दरअसल बेयि गामुक्य तु यिमन ति ओसुख नु ब्रोंह नेरनु य्युतमुत। यिमव मंज़ु वोन ॲक्य लडकन ''ठॅहरिव हज़। ॲस्य वातनावहोव तोह्य क्वकरनागचि मेन सड़कि तॉन्य सॅही सलामथ मगर बेयि वति किन्य।''

ग्वड़ु सूंच मे ॲस्य किथु कॅन्य करव यिमन प्यठ यकीन... खबर क्याज़ि ओसुम दिल गवॉही दिवान ज़ि यिम छिनु तिमव मंज़ु। असि आयि हेमथ हिश। मोखसरद्रायि तिहुंज़ गॉड्य ब्रोंह ब्रोंह कमितान्य बेयि वति किन्य तु दोपुख असि पतु पतु गॉड्य चलावनु खॉतरु। यि

ऑस अख तंग अँदरूनी गामुच सड़व। यि गाम ओस होखुर बदसगाम। पकान पकान वॉत्य अॅस्य ॲकिस बजि खुलु सडकि प्यठ। यिमव लॅडकव रुकॉव गॉड्य, आयि असि निश तु वोनुख असि कुन "तोह्य हज़ नीरिव दॅछुन कुन। यिहय गॅयि क्वकरनागुच सड़क।"

असि कोर तिमन स्यठाह शुकरिया। तिम द्रायि पानु अछवल कुन। सान्यव शुर्यव कोर तिमन दूर तान्य टाटा। असि रॅट क्वकर नागुच सड़क तु पकनॉव गॉड्य हना तेज़ पहन। दिलुच दड़कन हेच़न मे तेज़ गछुन्य। बु ओसुस 25 वुहॅरॄय पतु पनुनिस अलाकस कुन पकान, सु अलाकु येति बु ज़ामुत छुस तु येति मे लोकचार गुज़ोरमुत छु। ब्रोंह पहन पॅकिथ कोर असि ब्रंगी दॅरयावुक दर्शुन, सु दॅरयाव युस अकि वख्तु ब्रंग रेश्य पनुनि तपस्यायि सुत्य अथ अलाकस मंज़ पॉदु कोरमुत छु। मोखसर कोर असि पार हिलड, बूच़, टंगुपोव, सागाम, दनु व्यूठ, हांगल गोंड, बिडर तु वॉत्य क्वकरनाग सही सलामथ। अॅछन ज़न आव नोव गाश। असि गव जलूस मॅशिथ तु यिमन मददगारन हुंद खलूस रूद याद। बचव वोन "पापा, इन लोगों ने हमारी मदद क्यों की? न हम उस आंटी को जानते हैं, न उस अंकल को और न ही इन चार लड़कों को, फिर भी इन लोगों ने हमारी इतनी मदद क्यों की?"

सूंचिथ द्युतमख जवाब "शायद छुम बासान यिहय गॅयि कश्मीरियत।"

✷

माजि ज़ेव

रमेश जी ओस गुड़गांवहस मंज़ ॲकिस प्रावेट कम्पनी मंज़ नोकरी करान। यि ओस अति ॲकिस मकानस मंज़ त्रैमिस पोरस अंदर किरायस प्यठ रोज़ान। जॆमि ओसुस जानीपोरस मंज़ गरु। प्रावेट नोकरी मंज़ छुटी मेलुन्य छि मुशकिल आसान, लेहज़ा ओस सिर्फि त्वहारन प्यठ्य गरु हेकान यिथ। मगर कुनि कुनि सातु ओसुस मोल या बोय बॉय काकुन्य गुडगांव गॅछ़िथ खबरा हेवान तु केंच़न दोहन तॅती रोज़ान। रमेश जियन कोर वारयाहि लटि पनुनि माजि आशा जी ज़ारुपार ज़ि स्व ति यियि गुडगांव तु रोज़िहे तति केंच़न दोहन तॅमिस सुत्य मगर स्व ऑस हर विज़ि टालमटोल करान।

अकि दोह आव रमेश जी हेरच़ प्यड जोम तु कोरुन माजि सख ज़ोर ज़ि कम से कम अकि लटि यि गुडगांव। गरिक्यव बाकुय बॉच़व ति वोन आशा जी ज़ि रमेश जियुन दिल रछ़नु बापथ पज़ि तॅमिस कम से कम अकि लटि गुडगांव गछ़ुन। नार दिच़ायन नरि मगर येमि लटि चलयोस नु केंह। ऑखकार वॉच़ आशा जी गुडगांव रमेश जिनिस डेरस प्यठ। अथ मकानस मंज़ ऑस्य बेयि ज़ु डेरु वॉल्य। अख डेरु वोल ओस ग्वडनिकिस पोरस मंज़ रोज़ान तु तिम ऑस्य राजस्थानुक्य रोज़न वॉल्य। ब्याख डेरु वोल ओस दोयमिस पोरस मंज़ रोज़ान तु तिम ऑस्य पंजाबुक्य रोज़न वॉल्य। रमेश जी ओस त्रैयमिस तु ऑखरी पोरस मंज़ रोज़ान। दोन हेरन खसान खसान ज़न लूस्य आशा जी ग्वडनुकी दोह कोठ्य। सहतु किन्य ऑस कमज़ोर

पहन।

आशा जी ओस हिन्दी कम पहन बोलुन तगान। मगर टूटी फूटी हिन्दीयस मंज़ ऑस कुनि कुनि सातु बाकुय डेरु वाल्यन सुत्य कथु करान। मगर तिहुंज़ राजस्थॉनी या पंजॉब्य बूल्य ऑसुस नु बिल्कुल समज यिवान। हर विज़ि ऑस आशा जी कॉशुर बोलन वाल्यन हुंज़ कमी महसूस करान।

रमेश जी गव दफ्तर तु माजि वॊनुन "बाकुय डेरु वाल्यन सुत्य कॅर्यज़ि कथा बाथा।" शामस यॆलि दफ्तर प्यठु वापस आव तॅम्य खॉर आशाजी पानस सुत्य छतस प्यठ तु वॊननस "यस हु बॅड सडक छय यि छि जयपुर कुन गछ़ान।"

माजि वॊनुसय नु किहीं। केंच़स कालस छतस प्यठ ठॅहरिथ आयि तिम पनुनिस कमरस मंज़।

दॊयमि दॊह आव रमेश जी दफ्तरु प्यठु तु यिम दॊशवय खॅत्य बॆयि छतस प्यठ। रमेश जियन वॊन माजि "युस हु बॆयि तरफु सड़क छय यि छि दिलु कुन गछ़ान।" आशा जी वॊनुस नु किहीं। यिम वॅथ्य ब्वन तु ख्यॊख शामुक बतु।

त्रेयमि दॊह आव रमेश जी हना च़ीर पहन मगर तोति खॅत्य यिम छतस प्यठ तु रमेश जियन वॊन माजि कुन "युस हु त्रेयिम सड़क छय यि छि सोहना कुन गछ़ान युस हरयानुक अख कस्बु छु।"

च़ूरमि दॊह यॆलि रमेश जी डेरस प्यठ आव, आशा जी ऑस ब्रोंठुय छतस प्यठ खॅच़मुच़। सु गव दोरान दोरान माजि निश। अमि ब्रोंह ज़ि रमेश जी वनि हे कँह आशा जी वॊन योरय तॅमिस "वन बा

हु चूरिम तु ऑखरी सड़क कोर कुन छि गछ़ान? पॅत्यम्यान त्रेन दोहन कोरुथ च़े त्रेन सडकन हुंद ज़िकिर।''

रमेश जियन वोनुस ''यि सड़क क्या बी छि फरीदाबाद कुन गछ़ान।''

आशा जी वोनुस नरमी सान ''बस मोकलेययि बा चानि गुडगांव चि सारेय सडकु। चु कर व्वन्य अख मेहरबॉनी मे प्यठ। चु थव ॲकिस दोहस छुटी तु त्राव मे वापस जेमि बस सिटेंडस निश। चु यि तती प्यठु वापस तु बु गछ़ु तति प्यठु पानुय जानीपोर मेटाडोरस मंज़। मे दिच़ाय ग्वडय नारस नरि। पॅत्यम्यन त्रेन दोहन ऑसुस ज़न कॉद यथ मकानस मंज़। मे छा यिमन चान्यन गुडगांव च्यन सडकन नार दियुन। यिम ऑसनय च़े मुबारक। कॅशीर नय असि त्रावुन्य पेयिहे ऑल्यनाश क्याज़ि गछ़िहे तु माजि ज़्यव क्याज़ि राविहे। बु छस येति फटनस आमुच़। चु छुख सुबहय पनुनि कामि नेरान तु बु छस दोहय दोहस माजि ज़्यव वरतावनु बापथ छ्रटु छ्रठ करान... हरगाह पतु यिम बिचारि बंजॉब्य तु राजिस्थॉन्य डेरु वाजनि छि मे सुत्य विज़ि विज़ि कथ बाथ करनि यिवान, मगर क्या करु मे छनु यिहुंज़ पॉरिम ज़बान समज यिवान। बु हय जेमि महलच्यन बटुन्यन सुत्य छस रोपयि लछ़स दरबार करान। लगुहा बलायि पनुनिस गरस तु पनुनि माजि ज़ेवि।''

*

क्व शेछ

ब ओसुस टेली विजनस प्यठ आथवारि हुंज़ फिलिम वुछनस सुत्य मस। यि टी०वी ओस असि दॅदि हुंदिस कमरस मंज़ ॲकिस बॅडिस हचविस संदूकस प्यठ थॉवमुत। अथ संदूकस मंज़ ओस असि तॉमुल आसान थॉवमुत। यॅलि कुनि सातु तॉमुल आसि हे कडुन तॅलि ओस असि टी०वी प्यवान ब्वन वालुन तु कनेकशन ति ऑस्य प्यवान खोलुन्य। कुनि कुनि सातु ऑस्य हमसायि ति सोन गरु यिवान तु दॅद्यि हुंदिस कमरस मंज़ ऑस्य असि सुत्य टी०वी प्रोग्राम वुछान। मगर अमि दॉह ओस नु कुहुंय हमसायि सोन गरु आथवारि हुंज़ फिलिम वुछनि आमुत। खबर क्या दॅलील ऑस। व्वंदु कालुक वख ओस मगर हवा ज़न ओस बदल्योवमुत। मॉखसर लोग फिलमि मंज़ इंटरवल तिक्याज़ि खबरु आसु लगन वाजेन्य। खबर बूज़िथ लॅज पता ज़ि सरीनगरु छि हालथ खराब। सासु बॅद्य लुख ऑस्य जलसु जलूसन मंज़ शिरकथ कॅरिथ यू०एन०ओ (UNO) दफ्तर ताम नारु बॉज़ी करान करान गॉमुत्य। अफरातफरी हुंद आलम ओस च़्वपॉर्य बासान। मे त्रोव टी०वी अतिनुय तु तॉरुस जल जल दॉयमिस कमरस मंज़ यॅति ममी बिहिथ ऑस। अथ कमरस सुत्य ओस चोकु तु ममी ऑस चोकस मंज़ बतु रनान। मे त्रॉव म्मी कुन नज़र। तॅमिस ओस बुथिस रंगुय डॉलमुत। मे वॉनमस ''म्मी सिरीनगरु छि हालात खराब। खबरन मंज़ होवुख सोरुय।''

तोरु वॉननम ''खराब नु स्यठाह खराब।''

मे वोनमस ''च़े कति छय पता। चुय बतु रननस सुत्य आवुर ऑसुख ?''

तॅम्य वोननम ''अखतुय आयि अख क्वशेछ ति। अख हमसायि बाय आयि वुन्य ति ऑस दारि किन्य मे सुत्य कथु करान। स्व ऑस गाबरेमुच़। तमि वोन ज़ि सिरीनगरु प्यठु आव अख शेछ वोल तु वोनुन असि सारिनुय बटन पज़ि जलदुय कॅशीर त्रॉविथ च़लुन। सारिनुय बटन छि दमकी दिनु आमुच़ ज़ि तिम कॅरिन कॅशीर खॉली। खास कर छु नवजवानन ज़्यादु खतरु।''

यि बूज़िथ ज़न गोस बु रूज़िथ तु ख्वरु तलु गॅयम ज़मीन नीरिथ। मे सूंच ज़ि अॅस्य क्याज़ि तु कमि बापथ त्रावव पनुन्य मॉज कॅशीर। असि कुस खता छु खोतमुत ? असि क्यव सॉन्यव जदव तॉन्य छिनु हथ्ययार चलावमित, बल्कि रूद्य अलमस पतु पतु। मे सूंच वारयाह कॅह तु मे गॅयि फिलिम मॅशथुय, मगर टी०वी रूद चलान। म्मी वोन मे कुन ''गछ़ टी०वी कर बंद तु वोलु बेहमव अॅक्यसुय कमरस मंज़। येति बोज़व रेडयोहस प्यठ खबर। वुछव रेडयो क्या वनि।''

✸

कलेंडर

नाथ जी ओस जॆमि किस सोरन विहारस मंज़ रोज़ान। रिटायर गछ़नु विज़ि यिम पाँसु तॅर्यमुत्य ऑसुस तिमन पाँसन ओसुन ज़ु पोर मकानु बनोवमुत। मोल मोज ऑसिस कॅशीरि नीरथुय जॆमिस मंज़ गर्म बरदाशत न करनु किन्य अकि अकि स्वरगवास सपदेमुत्य। नाथ जियस ओस अकुय शुर यॆमिस अमित नाव ओस। अमितन ऑस पूनाहस मंज़ कम्प्यूटर ट्रेनिंग कॅरमुच़। नाथ जी ओस यछ़ान ज़ि ट्रेनिंग मॊकलॉविथ यियि अमित जॊम वापस तु यॆती करि कॆंह कॉम या नोकरी, मगर अमितस ओस नॆबरिम हवा नस्ति किन्य च़ामुत। पूनाहस मंज़ुय कॅरुन ॲकिस प्रावेट कम्पनी मंज़ नोकरी। नोकरी दोरानुय वोल कॅम्यतॉन्य महाराष्ट्रचि कोरि नावि यॆमिस ज़न आरती नाव ओस। अमितन कॊर गरिक्यन हुंदि मरज़ी खलाफ आरती सुत्य खानदर तु बस्योव पूनाहस मंज़ुय मकमल पॉठ्य। हाल हालुय ओस आरती निकु ज़ामुत। लॆहज़ा ऑस अमितन पनुन्य मॉज गौरी जी पूनाह पानस निश बुलॉवमुच़। परदेसस मंज़ कुस करिहेस ज़नानि तु नवज़ाद बचस खॅदमथ। नाथ जी ओस व्वन्य कुनय ज़ोन मकानस मंज़ रोज़ान ज़न ति हुन्य मशीद हुंद जिन ओस।

अकि दॊह गव नाथ जी मुठ्ठी तालाबस निश ॲकिस दवा दुकानस प्यठ दवा हॆनि खॉतरु। नाथ जियन पिलनोव दवहुक लिस्ट दवा वॉलिस कुन यॆमिस रमेश जी नाव ओस। दवा दिवान दिवान प्रुछ़ रमेश जियन नाथ जियस "क्या महरा कति प्यठु आयवु। तॊहि

छव् शांश हिश खॅच़मुच़।''

नाथ जी : ''क्या वनय महरा। बु छुस तथ जायि रोज़ान येति नु कांह कॉसि सुत्य छु। हमसायस छुनु हमसायस सुत्य वास्तु। न कथ तु न बाथ। सॉरी पानस पानस। खबर अथ सोरन विहारस वॅम्य छु शाप ज़न द्युतमुत।''

रमेश जी : ''तोहि क्याज़ि आयवु पानु तति प्यठु सु ति पॉदल ? कांह शुरा या नवजवाना सूज़िहोन तति प्यठु दवा निनु खॉतरु।''

नाथ जी : ''बु महरा छुस कुनुय ज़ोन गरस मंज़। अकुय शुर ओसुम सु ति गव पूना बुज़्य। अखतुय ऑसुम खानदारेन्य पानस सुत्य, स्व ति बुलॉव्य तॅम्य पानस निश ज़नानि तु बचस खॅदमत करनु बापथ। बु छुस व्वन्य यिहय हुन्य मशीदि हुंद जिन ह्यू। बेयि छनु अथ सोरन विहारस ट्रान्सपोर्ट सहूलियथ ति। खबर सु कुस दोह ओस येलि मे अति पलाट ह्योत तु पतु मकान बनोव ?''

रमेश जी : ''अदु तोह्य ति गछ़िज़िहे पूना। ॲक्यसुय जायि बेहिव सॉरी।''

नाथ जी : ''हे माहरा अथ सोरन विहारस छा अख परेशान्या। अति हेकव नु मकानस कुलुफ ति दिथ। अति निन्य दोहली फॅरिथ। अगर हमसायि चूरस वुछि ति हुश ति करनस नु। अति छुनु कांह कॉसि सुत्य। सॉरी पानस पानस।''

रमेश जी : ''यि छि ज़िन्दगी हुंज़ खेल। व्वन्य क्या हेकव कॅरिथ। पनुन्य मोज कॅशीर नय राविहे यिमन परदेसक्यन दकन दोलन मा लगहाव। रॅटिव मे थोवु सोरुय दवा। बेयि रॅटिव म्यानि

दुकानुक कलंडर म्यानि तर्फ। अथ प्यठ छु तुलमुल मातायि हुंद फोटू। यिहय कॅरनव रॉछ। तोह्य ऑसज़्यव मे फोन करान ज़ि यिम दवा मोकलेयि। बु आस कूशिश करान पानय तोहि ताम वातनावनुच।" नाथ जियन येलि यि कथ बूज़ तॅम्य सूंच ज़ि अज़कल ति छा यिथ रुत्य लुख यथ दुनयाहस मंज़। दवहन हुंद्य पाँसु दिथ द्राव नाथ जी कदमा कदमा दिवान वापस गर् कुन।

कुनुय ज़ोन रूज़िथ ज़न ओस नाथ जियस मकानु खेनि यिवान। दोह ओस कुनि तरीकु गुज़ारान मगर राथ ऑसुस खेनि यिवान। खबर कमन ग्वतन ओस गछ़ान। नेन्दर ऑसुस करबला गॅमुच़। कुन्यर छु इनसानस अॅन्दरी गालान। कथ बाथ खॉतर् ति ओसुस नु कांह। सॉरी ऑशनाव ऑसिस पनुनिस पनुनिस गीरिस वलनु आमुत्य। कांह अखा ओसुस नु खबर हेवान। हालात बनेयि यिथ्य ज़ि नाथ जियस बिगडयोव सहत तु सु गव दोह ख्वतु दोह कमज़ोर। पूना प्यठु ऑसुस आशेन्य मंज़ु मंज़ु फोनस प्यठ खबुर प्रछ़ान तु बांद बांद करान तोर यिनुक, मगर नाथ जी ओस प्रथ विज़ि नकारान तिक्याज़ि सु ओस नु पनुन गर् खॉली त्रॉविथ नेरुन यछ़ान।

अकि दोह येलि नाथ जी शामस शोंग तस बास्योव सहत ज़ादय पहन नरम। सरदी हुंद मोसम ओस तु राथ ऑस क्रेहन्य कुट् काल हिश। आराम दवा फोल ख्यथ करेयि नाथ जियन शोंगनुच कूशिश मगर नेन्दुर नदारद। अचानक बासेयस छाति दग। दग तेज़नु सुत्य गोस अॅछन अनि गोट तु सॉरिसुय पानस गोस ऑरकु श्रान। तबीयत बिगर्योस यूताह ज़ि तस बास्योव शायद आव ऑखरी

वख। आलव करिहे ति कस करिहे। न ओसुस पत् कांह न् ब्रोंठ्। गरिक्यन फोन ति करिहे तिम कति वातहन पूनाह प्यठ् राथ क्युत। भगवान सुंद नाव ह्योतुन त् अचानक पेयस लबि प्यठ अलवोंद कलेंडरस कुन नज़र यथ प्यठ तुलमुल मातायि हुंद फोटू ओस। यि ओस सुय कलेंडर युस रमेश जीयन मेडिकुल दुकान् प्यठ् द्युतमुत ओसुस। मातायि कुन गव शरन त् बास्योस व्वन्य त्रावि शिहिल्य प्रान। अचानक पेयस कलेंडर किस बनिमिस हिसस कुन नज़र येत्यन रमेश मेडिकेट लीखिथ ओस। अॅथ्य सुत्य ओस रमेश जियुन मोबायिल नमबर ति लीखिथ। मोबल नमबर वुछिथ ज़न जागेयि नाथ जियस अख नॅव आश। नाथ जियन थोव पनुन खोवुर अथ् सीनस प्यठ त् दॅछनि अथ् सुत्य कोरुन पननि मोबायल् प्यठ् रमेश जिनिस नमबरस फोन। रमेश जियन तुल फोन त् नाथ जियन वोनुस पन्नि सहतुक हाल। रमेश जियन प्रुछ़ नाथ जियस गर्युक पताह त् च़ोटुन फोन।

रमेश जी दोर्योव सकूटरस प्यठ ग्वड् पन्निस दुकानस कुन। तति तुलुन्य ज़रूरी दवा त् मेडिकल किट। अमि पत् दोर्योव सु सोरन विहार सकूटरस प्यठ त् लोगुन नाथ जियुन गर् छांडुन। रॉच़ हुंद वख ओस। मकान नमबर छ़ांडान छ़ांडान लारेयि रमेश जियस हून्य ति वारयाहन जायन, मगर पन्नि ज़्वुक परवाय करन् वरॉय वोत सु नाथ जिनिस गरस निश। आंगनुक गेट ओस अॅन्दर्य किन्य बंद। रमेश जियन छुन्य देवार् प्यठ् अंदर वोठ त् वोत नाथ जिनिस आंगनस मंज़। मगर गर्किस दरवाज़स ओस अॅन्दर्य किन्य कुंड् दिथ। नाथ जी ह्योक न् थोद वॅथिथ ज़ि कुंड् खोलि हे। रमेश जियन कजि दरवाज़स ज़ोर् ज़ोर् ज़् च़ोर लत्। कुंड् आव फुटिथ त् दरवाज़्

गव यलु। अंदर ॲच़थुय वुछ रमेश जियन नाथ जि बुरु हालतस मंज़। सु ओस दगि सुत्य बिस्तरस लॉरिथ गॊमुत। रमेश जियन कॊर नाथ जियस आलव तु नाथ जियन खॊजि कम ज़्यादु ॲछ। रमेश जि वुछिथ आयि तॅमिस थोड़ा हॆमथ हिश। ज़न बास्योस रमेश जी भगवान रूपस मंज़। रमेश जियन लोग जलदी जलदी नाथ जियस गुलकोज़ ड्रप (Glucose drip) तु त्रॉवुन कॆंह दवा ड्रपस मंज़ुय। कॆंह दवा दित्यनस खॆन्य तु बॆयि कॊरनस अख इंजकशन ति।

अकि गंटु पतु बोसेयि नाथ जियस थोड़ा फर्क तु दग ति गॅयस कम। व्वन्य हॆच तॅम्य थोड़ा कथु ति कॅरिथ। कलंडरस कुन इशारु कॅरिथ वॊनुन रमेश जियस ''अज़ बचोवुस बु येम्य चॉन्य कलेंडरन।''

✷

बी०बी०सी

वंदु कालुक मोसिम ओस तु शाम ओसुन ह्योतमुत गछुन। जानावार लॅग्य पनुन्यन आल्यन अचुन्य। ॲस्य शुर्य ति लॅग्य खलस मंज़ गिन्दिथ वापस गरन कुन पकुन्य मगर अमि दोह ओस नु केंचव हमसायि शुर्यव असि सुत्य गिन्दमुत। गिन्दनु विज़ि वन्याम ॲकिस हमसायि शुरिस येमिस मुशताक नाव ओस ''वोलु गिंद असि सुत्य।''

तॅम्य दोप ''न बु गिंदु नु तोहि सुत्य। मे छु नेमाज़ परनि गछुन।''

यि बूज़िथ गोस बु हॉरान ज़ि मुशताक हे ओस दोहय चेरताम असि सुत्य गिन्दान अज़ क्याज़ि यि बदल्योवमुत ज़न। ज़न ओस हवहस रुख बदल्योवमुत। मोखसर वोतुस बु पनुन गरु। अथु बुथ छॅलिथ दिचम कांगरि थफ तु लोगुस वुशनेर करनि।

गॅर खंड गॅछ़िथ आव डेडी तु सु ज़न ओस परेशान ह्यू। शायद ओसुन नेबरु क्याहताम बूज़मुत। तिमन दोहन ओस कॅशीरि मंज़ इनसान दोहय कांह नतु कांह बुरु शेछ बोज़ान। हालात ऑस्य दोह ख्वतु दोह खराब सपदान। डेउयन लोग रेडयो छ़ांडुन। रेडयो लॅबिथ ब्यूठ पथर। मे ऑस ब्वछि लॅजमुच़ तु ओसुस बतु यछ़ान ख्योन। मगर डेडीयन वोन ममी कुन ''ग्वडु बोज़व खबर तु पतु ख्यमव बतु।''

डेडयन कोर रेड़यो आन तु लोगुन बी०बी०सी सिटेशन।

तिमन दोहन ओस बी०बी०सी सु सिटेशन युस ज़न तफसील सान हालात ओस ब्यान करान। तिमन दोहन आसु नु प्रावेट टी०वी चनलु। लेहज़ा ओस बी०बी०सी मकबूलि आल। खास कर फितनु फसाद तु तशदुदच खबरु ब्यान करनु खॉतरु ओस बी०बी०सी सरि फरिसत। मोखसर लॅज बी०बी०सी प्यठ उर्दू खबर। ग्वडनुचि खबरि मंज़ वोनुख ज़ि 19 जनवरी कि वाकु पतु छि सिरीनगर शहरस मंज़ ज़न व्वलहॅरिश वॅछ़मुच़। कॉशिर्य बटु छि जोक दर जोक शहर त्रॅविथ जोम या दिलि कुन गछ़ान। बस, ट्रक, टेकसी या (जहाज़) यि मेलान छुख तथ मंज़ छि बटु नीरिथ शहर खॉली करान तिक्याज़ि तिमन छि 19 जनवरी रॉच़ दमकी दिनु आमुच़। यि खबर बोज़ान बोज़ान डोल डेडीयस बुथिस रंग तु वुठ गॅयस ख्वशुक। तॅम्य वोन ज़ि यि खबर फॅहलि जलदी कसबन तु गामन कुन तु जलदय गछ़ि कॅशीर बटव निश खॉली।

अमि वाकु पतु ऑस्य ॲस्य दोहय शामस बी०बी०सी बोज़ान तु हालातन साम ह्यवान। यि सिलसिलु रूद तोताम जॉरी योताम अकि दोह असि ति प्यव पनुन गरु त्रावुन तु जलायि वतनी कुन कदम तुलुन।

कॅशीरि नेबर नीरिथ ति ऑस्य कॉशर्य बटु जेमि, दिलि या बाकयन जायन दोहय शामस बी०बी०सी रेडयो बोज़ान तु हालातन हुंज़ ज़ानकॉरी हॉसिल करान। तिम ऑस्य तमि खबरि हुंद बेसबरी सान इंतिज़ार करान येलि कॅशीरि हालात ठीक गछ़न तु तिम तरुहान वापस पनुन गरु। अज़कल छि प्रावेट न्यूज़ जनलु आम गॅमचु, मगर वुनि ति छु कांह कांह कॉशुर बटु शामस बी०बी०सी रेडयो बोज़ान तु तथ दोहस प्रारान येमि दोह वापसी हुंज़ खबर वनन।

✸

कृष्ण् जूला

भगवान कृष्ण् सुंदिस ज़न्म दोहस प्यठ छि जायि जायि कृष्ण् जूला सजावन् यिवान। कॅशीरि ति ऑस्य अॅस्य हर वॅर्ययि पन्निस महलस मंज़ कृष्ण् जूला सजावान तु गर् पत् गर् फिरनावान। जोम वॉतिथ आयि नु ग्वड् ग्वड् असि तान अथि। मगर केंह काल् पत् येलि असि कम ज़्याद् होश सम्बोल असि ति ह्यॊत पन्न्यन रीती रिवाजन प्युर दियुन। अकि वॅर्ययि कोर असि फॉसल् ज़ि अॅस्य ति बनावव कृष्ण् जूला तिथुय कॅन्य यिथ् कॅन्य अॅस्य कॅशीरि मंज़ बनावान ऑस्य। अॅस्य गॅयि महलुक्य केंह लडक् जमा तु ह्यॊत कृष्ण् जूला बनावन् बापथ सामान जमा करुन। लुकव द्युत वछ़ि वॉलिंजि सामान। कॉंसि द्युत जूला खॉतर् लोकुट बेड, कॉंसि दिच़ सॉड्य, कॉंसि फोटू या कलेंडर तु कॉंसि पोशि माल्। मोखसर सजोव असि कृष्ण् जूला शोक् सान तु द्रायि अॅकिस मन्दरस कुन युस अॅकिस तालाबस निश ओस। गरमुक्य र्‍यथ ऑस्य तु वॅहरॉच़ हुंज़ सुसर ऑस ऑरक् श्रान करान। शुर्‍य अरहट् गव जमा तु जोशस मंज़ लोग असि पत् पत् नार् दिवान दिवान तु भजन ग्यवान ग्यवान पकनि। मन्दरस मंज़ पूज़ा पाठ कॅरिथ द्रायि अॅस्य कृष्ण् जूला चिक् चाव् सान गर् पत् गर् फिरनावनि। महलुक्य लुख खास कर ज़नान् तु शुर्‍य गॅयि कृष्ण् जूला वुछिथ स्यठा ख्वश। हर कुनि गरस निश रुकोव असि कृष्ण् जूला तु लुकव कोर कृष्ण् भगवान सुंदि जूलुक दर्शुन। कृष्ण् सुंद्यन फोटूवन गव पोशि वर्शुन। केंच़न लुकन पॆयि

कॅशीरि हुंद्य बॅड्य दोह याद तु आयख अॅश्य टॉर्य बॅरिथ। केंच़व मोंग भगवानस ज़ि कर गछ़व कॅशीरि वापस तु पनुन्यन गरन मंज़ बेहमुहाव तिक्याज़ि गरमु सुत्य मूद्य ग्वडनिक्यन वॅर्ययन वारयाह बटु जेमिस मंज़ तु वारयाह गॅयि सख्त बेमार। लुख ऑस्य गर्मु सुत्य तंग आमुत्य।

मोखसर सॉरिसुय महलस फिरनॉविथ थोव असि कृष्णु जूला अॅकिस सायि बानस तल तु पतु कॅर रातस मंडली तु वारयाहव ग्यवन वाल्यव गॅव्य भगवान कृष्णु संद्य भजन। वारयाह अनन्द आव तु सुबहुक्य वख्तु गॅयि सॉरी पनुन पनुन गरु। बु ति वोतुस गरु तु ह्योतुम आराम त्रावुन। आराम त्रावान त्रावान गॅयि मे दिलस ग्राय तु मे प्यव सु सोरुय सीन याद येलि अॅस्य कॅशीरि मंज़ कृष्णु जूला कडान ऑस्य।

कॅशीरि मंज़ ऑस्य अॅस्य अख दोह ब्रोंहुय कृष्णु जूला बनावनुच त्यॉरी करान। शुर्य ख्योला ओस अॅकिस गरस मंज़ यकजा गछ़ान। गरु पतु गरु गॅछ़िथ ऑस्य सामान जमा करान तु अख दोह ब्रोंहुय ऑस्य चिकुचावु सान कृष्णु जूला त्यार करान। बेयि दोह याने ज़रमु सतम दोह ऑस्य यि कृष्णु जूला अथन मंज़ तुलिथ ग्वडुन्यथ मन्दरस प्यठ निवान तु पतु गरु पतु गरु फिरुनावान। मगर यिथुय अॅस्य मन्दरस कुन हेवान ऑस्य गछ़ुन्य महलुच अख मुसलमान ज़नान ऑस असि हर वॅर्ययि रुकावान। अॅमिस ओस नाव फर्ज़ तु एहतिराम सान ऑसिस फर्ज़ बेनि वनान। दरअसल ओस नु फर्ज़ि खांदरु पतु वारयाहन वॅरियन शुरुय ज़ेवान। अकि वॅरयि येलि कृष्णु जूलाहस नखु स्व खड़ा ऑस कमवताम अॅछ़व तमाशु वुछान या शायद मा

आसिहेस दिल फुटिथ पनुन्य मुराद मंगान। तसुंज़ स्व मुराद गॅयि अमी वॅरयि पूरु तु तनु बड्योव तसुंद यकीन कृष्णु जूलाहस प्यठ।

अमि पतु ऑस स्व प्रथ वॅरयि सारिनुय ग्वडु कृष्णु जूलाहस निश यिवान तु तस पोश छॅकिथ पाँसु ति त्रावान। अमि पतु ऑस अॅस्य यि कृष्णु जूला गरु पतु गरु फिरनावान। यि सिलसिलु रूद तोत ताम जॉरी योत ताम अॅस्य कॅशीरि मंज़ रोज़ान ऑस्य तु ज़रमु सतम मनावान ऑस्य। वॅन्य छि अॅस्य जोमिस मंज़ हर वॅर्ययि वारयाहन कृष्णु जूलाहन हुंद दर्शुन करान मगर तॅमिस फरज़ि बेनि हुंज़ कमी छि हर सातु महसूस गछ़ान।

✷

फुट्वोट

कॅशीरि मंज़ युस असि गर् ओस तथ आसु त्रेयव तर्फव वत्। दोयव तर्फव ऑस खुलु वथ मगर त्रेयमि तर्फु ओस अख तंग कोचि युस शम्भू नाथ जीनिस गरस ताम गछ़ान ओस। शम्भू नाथ जी ओस मिज़ाज़ु किन्य हना चाटल। अकि दोह आव शम्भू नाथ जी कदमा कदमा दिवान तु सिगरेट च्यवान च्यवान अमि तंग कोचि किन्य सोन गर्। अमि सातु ओस संद्या वख तु अनि गॅट ऑसुन हेच़मुच़ गछ़ुन्य। लोहज़ा ओस तॅम्य सुंद दज़वुन सिगरेट दूरी बोज़नु यिवान। तॅम्य सुंदि सिगरेट च्यनुक अंदाज़ु ति ओस अलग। सु ओस दॅछनि अथचि लोकचि ओंगजि तु दोयमि ओंगजि मंज़ सिगरेट रटान तु मोठ वॅटिथ ओस न्योठस निश दाम दिवान। सिगरेट दुह त्रावान त्रावान च़ाव शम्भू नाथ जी सोन गर्। पथर बिहिथ कोरुन डेडयस सुत्य खॉर पॉठा तु सिगरेट कोरुन छ़ेतु। मे बास्योव क्याहताम मशवर् करनि छु आमुत।

शम्भू नाथ जियन वोन डेडियस कुन "हालात छि दोह ख्वतु दोह खराब गछ़ान। बासान छु ज़ि फुटवोट मा पेयि जोम सोज़ुन।"

डेडियन वोनुस "मे ति छु बासान ज़ि कुनि सातु मा पेयि राथ क्युत च़लुन। तमि सातु गोछ़ नु फुट्वोट ज़ंगन युन वलनु।"

बु ओसुस लोकुट। मे आव नु यि समज ज़ि यि फुट्वोट क्याह गव। ममी ओन चायि खोस तु दितुन शम्भू नाथ जियस। चाय च्यवान च्यवान ति कोर शम्भू नाथ जियन बेयि कॅशीरि हुंद्यन नोज़ुक

हालातन तु फुटुवाट्युक ज़िकिर। चाय च्यथ द्राव शम्भू नाथ जी पनुन गरु कुन वापस। तौताम ऑस पूरु अनिगॅट गॉमुच़। बु द्रासस लालटीन ह्यथ कोचस ताम सुत्य मगर दिल बोहर्योम नु यि प्रिछनस ज़ि फुटुवॉट्युक मतलब क्या ओस। खास कर येलि तॅम्य ब्याख सिगरेट ज़ोल तु दह त्रावान त्रावान द्राव गरु कुन। येमि लटि ओस तॅम्य सुंद सिगरेट जिगनू संद्य पॉठ्य ज़ोतान।

वापस गरु ॲच़िथ ह्योक नु मे गरुक्यन ति प्रछ़िथ ज़ि यि फुटवोट क्या गव? अगर फुटुवोट निक्यन पोंसन छि वनान तु सु कुस फुटुवोट गव युस जोम गछ़ि सोज़नु युन तिक्याज़ि सु मा यियि च़लनु विज़ि ज़ंगन वलनु। गरुक्य ऑस हालात वुछिथ स्यठाह परेशान। लोहज़ा बास्योम छ़ोपय छि र्‌वपु संज़।

अमि पतु येलि मॅत्य आब वोथ असि सारिनुय प्यव पनुन गरु त्रावुन तु जोम युन। जोम वॉतिथ आव मे वारयाहि कॉल्य पानय समज ज़ि फुटुवोट गव लोकुट्य लोकुट्य शुर्‌य। तिम शुर्‌य यिमन च़लु लारि तु जलायि वतनी मंज़पनुन लोकचार रोव।

⁕

डल छु सुनसान

सनजे जि तु बु यिथुय जील डलकिस बॅठिस प्यठ वॉत्य डल ओस सुनसान। कुनि जायि ति ओस नु कांह सेलॉनी या नावि वोल नज़रि गछ़ान। ज़न ओस डलस ति कॅरफ्यू लॊगमुत। अचानक गव दूरि अख नावि वोल नज़रि। असि कॊर तॅमिस इशार् तु सु आव दोरान दोरान। नावि वोल ओस अख बुज़रग नफर। साफ सुथर् कमीज़ यज़ार ओसुस लॉगिथ तु प्यठु ऑसुन सदर्य ति लॉजमुच़। मगर डॆकस ऑसस वारयाह गॆनि तु गॆन्यन मंज़ ओस वारयाह दासतान ज़न लीखिथ। मॆ वॊनमस "ख्वजु सॉबा असि करनावखा नावि मंज़ डलस चकरा?"

दॊपुन "क्याज़ि नु जिनाब। अॅस्य हय अॅमी खॉतर् छि।"

मॆ प्रुछ़मस "कोता हॆयिव?"

दॊपुन "वलु सा गॊबरा सहलय छु।"

मॆ वॊनमस "तोति वॅनिव हज़?"

दॊपुन "तॊह्य दीतव र्‌वपयि हथ खंड बु करनावहोव डलस चकर तु डलुक मारकेट ति हावहोव।" मॊखसर खॅत्य अॅस्य नावि। नावि वॉल्य दिच़ खूरिस ज़ीर तु नाव लॅज डलस कुन पकनि।

डलस आसु नु खास लॅहर् वॊथान। ज़न ओस हवा ति वडतालस प्यठ। मॆ प्रुछ़ नावि वॉलिस "ख्वजि सॉबा अज़कल क्याज़ि डल सुनसान? यॆति नय कांह चहल पहल छि नज़रि गछ़ान। ज़न हय डलस कॅरफ्यू छु लॊगमुत।"

नावि वॉल्य त्रोव वोश तु वोनुन ''जिनाब डल छु 1990 ई० प्यठ सुनसान।''

1990 ई० बूज़थुय लॅज मे सॉरसुय पानस दुनन तिक्याज़ि बु ति छुस ना नमतुक शिकार सपद्योवमुत। मे दिच़ पनुनिस रबाबस ज़ीर तु वोनमस ''दपान हे ऑस्य 1990 ई० मंज़ ज़ि अगर अख खास तबकु कॅशीरि त्रॉविथ नेरि दोयमि तबकुक फॉसलु गछ़ि जलद तु तिम करन आराम। मगर येतय यिरवुन्य नवा गॅमुच़ सॉरिसुय। च़्वपॉर्य यिहय मॅत्य आबा ज़न बासान।'' यि बूज़िथ त्रॉव नावि वॉल्य बेयि वोश तु वोनुन ''गोबरा 1990 ई० तॉन्य ओस असि ति बासान ज़ि शायद मा गछ़ि कांह फॉसलु मगर करगिल जंगु पतु तोर असि बुज़रगन फिकरि ज़ि कनि बालन प्यठ ति आयि कलु फुटरावनू, जंतुच वादी प्यठ क्या सपदि। असि गॅयि तमी विज़ि तसला। मगर क्या करव चलन बाथ छेनु। अॅज़्युक गर्म खून कति बोज़ि सोन। लोहज़ा छु ठस जॉरी तु हॉसिला छुन किहीं। सिर्फि खून रेज़ी तु बेयि नु कॅंह।''

यि वनान वनान ह्योतुन नावि वोल थकुन तु ऑरक हेत्यनस यिन्य। चंदु मंज़ु कॅडुन रूमाल तु वथरोवुन बुथ। नावि मंज़ ऑस्य बेयि ज़ु खूर्य। सनजे जियन तु मे तुल अख अख खूर तु ह्योत नावि वॉलिस मदथ करनुच कूशिश करुन्य। यि वुछिथ गव नावि वोल स्यठाह ख्वश तु आयस हेमथ हिश। नाव लॅज ब्रोंह कुन पकुन्य तु असि वुछ डलकिस मारकेटस ति नज़ारु तु वॉत्य वापस ठिकानस प्यठ। मे कॅड्य चंदु मंज़ र्‌वपयस 120 तु दिचुम नावि वॉलिस। तॅम्य त्रॉवुम बुथिस कुन नज़राह तु वोनुन ''तोहि हय हथुय र्‌वपयि

छवु दिनु तु तोह्य क्याज़ि छिवु 120 र्वपयि दिवान ?''

मे वोनमस ''ख्वजि सॉबा जलायि वतनुकिस माहोलस मंज़ ति छि असि गरन मंज़ यि तॉलीम यिवान दिनु ज़ि बुज़रगन गछ़ि एहतिराम करुन चाहे तिम कुनि ति फिरकुक्य आसन। लेहज़ा छिय च़े अॅस्य एहतिराम करान। च़े कॅरुथ स्यठाह मेहनथ नाव चलावनस मंज़ बेयि करु र्वपयि लछस कथा बाथा।''

नावि वोल गव स्यठाह मुतॉसिर। र्वपयि थवुन्य चंदस तु दोपुन ''गरिक्यन ज़िठ्यन वॅन्यज़ेव म्यॉन्य सलामा।'' नावि वोल द्राव होर कुन तु डल गव बेयि सुनसान।

✷

क्रेक डावुन

कॉशी नाथ जी ओस अनन्तनाग ज़िलु किस ॲकिस गामस मंज़ रोज़ान। गरस मंज़ ऑसुस खानदारेन्य राधा जिगर तु बेयि अख नेचुव येमिस चाँद जी नाव ओस। कॉशी नाथ जी ओस नु कांह मुलॉज़िम मगर ज़मीन जादाद तु कुल्य कॅट्य ऑसिस भगवानन स्यठाह सूज़्यमुत्य। पनुन गुज़ारु ओस ठीक पॉठ्य पकनावान। चाद जी ओस अनन्तनाग कालजस मंज़ परान।

1990 ई० यस मंज़ येलि कॅशीरि मंज़ वलहॅरिश वॅछ़ अनन्तनागचि बटु बरादॅरी ति प्यव मजबूरन पनुन गरु बार त्रॉविथ च़लुन। केंह कॉल्य पतु गव कॉशी नाथ जियुन गाम ति बटव निश खॉली। कॉशी नाथ जियस ऑस्य गामुक्यन लुकन सुत्य स्यठाह जान तोलूकात। तॅम्य ओस यरादु कोरमुत ज़ि सु नेरि नु गरु त्रॉविथ ज़ांह तु हर हालतन मंज़ रोज़ि पनुनिस गामस मंज़ुय। हमसायव ति ओसुस हर सूरतहालस मंज़ तहफ़ुज़ दिनुक वादु कोरमुत। कॉशी नाथ जी ओस यरादुक पकु। लेहज़ा ब्यूठ गामस मंज़ुय अयाल ह्यथ तु दोहा दोहा ऑस्य कडान। व्वंदु कालुक वख ओस। दोहय शामस ऑस्य हक हमसायि कॉशी नाथ जियस खबरा अतरा प्रछ़ान तु कॅशीरि हुंद्यन हालातन प्यठ नज़रिसॉनी करान।

अकि दोह शामस शॉंग्य सॉरी गामुक्य हस्बि मोमूल। रॉच़ हुंदिस अनि गॅटिस मंज़ आव फोज तु गामस कोरुख अचानक च़्वपॉर्य गेरु। लुख आयि नेन्दरि मंज़ हुशयार करनु। तिमन आव आंगनन

मंज़ नेरनु बापथ हुकुम दिनु। फोजक्यव अहलकारव कॅर कमरु पतु कमरु गरन हुंज़ तलॉशी। कॉशी नाथ जीनिस गरस वरॉय आयि यि कारवॉयी हर कुनि गरस मंज़ करनु। तलॉशी पतु आयि कैंह शकावर नवजवान गिरफतार करनु। यि क्रेक डावुन रूद्य रॉत्य रातस जॉरी।

सुबहन समेययि लुख मॅशीदु हुंदिस आंगनस मंज़। रॉच़ हुंदिस सॉरिसुय वाकस आव दल दिनु। लुख ऑस्य शरारतु सुत्य नारव नार सपदेमुत्य। गामुक्य अॅक्य खडपेंचन वोन "गामस आव क्रेक डावुन करनु, कॉशी नाथनिस गरस वरॉय आयि हर कुनि गरस तलॉशी करनु। कैंह नवजवान सॉन्य आयि गिरिफतार ति करनु। यि कथ छि साफ ज़ॉहिर करान ज़ि यि क्रेक डावुन आव़ कॉशी नाथनिस इशारस प्यठ़य करनु। लोहज़ा पज़ि असि सारिनुय बायकाट करुन तु कॉशी नाथस सुत्य सॉरी हमसायि तोलूकात च़टुन्य। यिहय छु तॅमिस सज़ा। हरगाह कांह अमि बायकाटुच खलाफवर्ज़ी करि सु यियि गामचि बरादॅरी निशु बेदखुल करनु।" करारदाद गव यकदम पास तु कॉशी नाथ आव मुखबिर करार दिनु। अमि पतु पॅर सॉरिवुय इकवटु नेमाज़ तु द्रायि पनुन्यन पनुन्यन गरन कुन। यि खबर वॉच़ जलद कॉशी नाथ जियस निश येमिस नु क्रेक डावनुच कांह ति ज़ानकॉरी ऑस। सु ओस बिल्कुल बेखबर।

हमसायन हुंद बायकाट ओस कॉशी नाथ जीनि खॉतरु स्यठा बुरु खबर। हमसायि ऑस तॅम्य सुंदि खॉतरु अख बोड बारु डोख। बायकाटुच खबर बूज़िथ बास्योव तॅमिस ज़ि डोखुय गव नीरिथ। गामुक्यन लुकन हुंद र्‌वयि वुछिथ गाबरेयि राधा जिगरु तु चाँद जी। कॉशी नाथ जी रूद शाम तॉन्य अथ इंतिज़ारस ज़ि दोह दिशि पॉठ्य

यियि कांह नतु कांह हमसायि तिमन निश। सु रूद दोह्य दोहस फाकुय। तॅम्य सुंज़ु अॅछ लजि दरु आंगनुचि बरनि कुन मगर बरनि गव नु कुर। कॉशी नाथ जियन च्यून ज़ि बेकसूर आसनु बाव्वजूद आव तस बोड बारु सज़ा दिनु तु सफॉयी हुंद मोकु ताम आस नु दिनु। तॅमिस गव सदमु, बुथिस डोलुस रंग, पानस गोस ऑरकु श्रान, ज़बान गॅयिस बंद तु आव पथर लायिनु। बरनि कुन इशारु करान करान द्युत तॅम्य अमानथ। राधा जिगुर तु चाँद जियन तुल वदनु सुत्य हुय। शामुक वख ओस तु अनि गॅट ति ऑस गॅमुच़। तिहुंदि वदनुच आवाज़ वॉच़ दूर दूर तॉन्य मगर कांह आव नु तिमन निश। अगर कांह यियिहे ति तस ओस यि खॅदशि ज़ि बायकाटुच खलाफवर्ज़ी हुंद यियि तॅमिस सखत सज़ा दिनु। रॉत्य रातस रूद्य राधा जिगुर तु चाँदजी कॉशी नाथ जीनिस शवस निश अॅछिव किन्य खून हारान।

सुबहन गाश फोलनय गव चाँदजी दोरान दोरान बेयिस गामस येति तिहुंद अख दूर द्राज़ुक रिशतुदार ओस रोज़ान। ॲमिस ओस भासकर नाथ जी नाव। तॅम्य सुंद्य सॉरी गरुक्य ऑस्य जोम गॉमुत्य मगर सु ओस गरस मंज़ुय ठॅहर्योमुत। चाँदजी यन वोन सोरुय वाकह वदान वदान भासकर नाथ जियस। अफसूस कॅरिथ द्राव भासकर नाथ जी फटा फट चाँद जियस सुत्य तिहुंद गरु कुन।

दपान अख तु अख गव काह। जलदी जलदी कोर भासकर नाथ जिनि मदतु सुत्य चाँद जियन पनुनिस मॉल्य सुंदि दाह संस्कार करनुक कम ज़्यादु इंतिज़ाम। मुसीबतस मंज़ क्या करुहन। ग्वरूजी ति बन्योख नु कैंह। लेहज़ा कोरुख पानय संस्कार करनुक फॉसलु। राधा जिगुर थॅवुख गरस मंज़ुय तु पानु न्यूख कॉशी नाथ जियुन शव

किथुताम पॉठ्य जंगलस नॅज़दीक शुमशान गाटस ताम तु द्युतहोस दाह। भासकर नाथ जियन वॊन चाँद जियस कुन ''हालात मदि नज़र तल थॉविथ छु मे बासान ज़ि तॊहि पज़ि नु व्वन्य गामस मंज़ ठॅहरुन। तॊहि पज़ि जलद से जलद येति नेरुन।''

चाँद जियन वॊनुस ''तुहुंद वनुन छु ठीक मगर मसलु छु पेता जी नि ॲसरुख कुस तुलि। ॲसरुख तुलनु वरॉय कति हेकव नीरिथ।''

भासकर नाथन वॊनुस ''ॲस्य तुलव अज़ी शामन ॲसरखु। मजबूरी मंज़ छु भगवान ति माफ करान।''

तिम दॊशवय रूद्य च़ेंतायि निश तॊताम यॊताम ज़न शव पूर भस्म सपुद। अमि पतु त्रोव तिमव बालटीनु बालटीनु भस्मस प्यठ पोन्य तु कॊरुख शांत। संद्या गछ़नु ब्रोंहुय तुल्य तिमव कॉशी नाथ जीनि ॲसरखु तु वॉत्य गरु वापस। यीतस कालस सपद्योव शाम तु गॅयि पूरु अनिगॅट। यिम यिथुय पथर बीठ्य अचानक गव नेबर्य किन्य टास तु यिमव खेयि वॊठ। यि ओस दरअसल यिहुंदि आंगनुक बलब फुटमुत। आंगनस गॅयि अनिगॅट तु अख नफर च़ाव अन्दर तु वॊनुन यिमन कुन ''तॊह्य मॅ गाबरिव। बु छुस तुहुंद हमसायि शबीर अहम्मद। कॉशी टॉठनिस गुज़रनस प्यठ छु मे स्यठा दॊख मगर दॊहल्य गाशस मंज़ ह्यॊकुस नु बु योर यिथ तिक्याज़ि कांह मा वुछिहेम। गामुक्य हालात छवु तॊहि पूरु पताह। व्वन्य लॉय मे दूरी तुहंदिस आंगनु किस बलबस कॅन्य तु छुनुम फुटरॉविथ। आंगनस गॅयि अनिगॅट तु बु च़ास अन्दर। गाशस मा वुछिहेम कांह।''

शबीर वुछिथ आयि राधा जिगुरि तु चाँद जियस ॲश्य टॉर्य बॅरिथ तु लॊगुख ज़ोरु ज़ोरु वदुन। शबीरन रॅट्य तिम दॊशवय नालुमति

तु पानस ति आस ऑश। तॅम्य वोन यिमन कुन ''तुहुंद गामस मंज़ रोज़ुन छुनु व्वन्य ठीक। तोहि पज़ि जलदी नेरुन। भासकर नाथ जी बेहि अज़ रातस सानि तु सुबहन गाश फोलनय गछ़ु बु ॲमिस गरताम सुत्य। मगर तोह्य नीरिव ॲज़्य राथ क्युथ।''

रॉच़ हुंज़ि अनि गॅटि मंज़ुय गव शबीर तु ऑनुन अख टेकसी वोल युस तॅमिस पनुन खास नफर ओस। तोताम ओस चाँद जियन तु भासकर नाथ जियन केंह ज़रूरी सामानु गोंडमुत। कोताह गंडुहन तु कोताह त्रावुहन, दरअसल ओसुख ज़ुव बचावुन। सामानु आव टेकसी बंरनु। राधा जिगरि दिच़ पोत नज़र पनुनिस मकानस कुन। रुन्य सुंज़ु ॲसरखु तुज्यन अथन क्यथ तु फुटमुत्यव कोठ्यव खॅच़ टेकसी। चाँद जियन कोर गरस कुलुफ तु कूंज़ कॅरन शबीर अहम्मदस हवालु। नालुमोत कोरनस तु खोत टेकसी वदान वदान। शबीरन ति कोर सख महसूस। मोखसर गॅयि टेकसी रवानु। टेकसी रूज़ दोय दोहस पकान। शामन वॉत्य चाँद जी तु राधा जिगुर जोम गीता भवनस मंज़ पनुनिसुय मुलकस मंज़ रिफ्यूजियन हुंज़ ज़िन्दगी गुज़रानु बापथ।
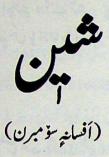
*

(اَفسانہٕ سۆمبرن)

اِنجینیر وِنود کُمار

کِتابہِ ہُند ناو: شیٖن

مُصنِف: وِنود کُمار پنڈت

قلمی ناو: اِنجینیر وِنود کُمار

زینہٕ جاے: ویرِ کُم کوکرناگ، ضلع اننت ناگ (کشمیر)

حال: 144/1 لوور روٗپ نگر جموٗم 180013

موبائیل نمبر: 7006268720, 9419144989

ای میل: vinodmedj@gmail.com

ISBN No.: 978-93-5391-225-3

کمپیوٗٹر کمپوٗزنگ: آئی آئی ایل ایس، 471-A سیکٹر 2 مُٹھی جموٗم

رِنکوٗ کول # 094191-36369

گوڈنیک چھاپ: 2019 عیسوی

تعداد: زٕ ہتھ (200)

مول: ترٛےٚ ہتھ =/Rs.300

پبلِشر: مُصنِف

چھاپ خانہٕ: تاج پرنٹنگ سروِس، جامع مسجد دہلی 110006

"SHEEN" (The Snow)

(A book of short stories in Kashmiri)

Author : Vinod Kumar Pandit
Pen Name : Er. Vinod Kumar
Published by : Author
Copyright : Author
First Edition : 2019
Price : Rs.300/-
Computer Setting : Rinko Koul # 9419136369
Printed at : Taj Printing Service, Jama Masjid, Delhi 110006
ISBN No.: 978-93-5391-225-3

کِتاب میلنگ پتاہ:

1. اِنجینیر وِنود کُمار، برنگی ہاؤس، 144/1، لوور رۄپ نگر، جۆم
موبائیل نمبر : 7006268720, 9419144989

2. کِتاب گھر، کلچرل اکیڈمی، کنال روڑ جۆم،
موبائیل نمبر : 8492873859

3. میزان پبلیشرس، بٹہ مالو سرینگر
موبائیل نمبر : 9419002212

4. گُلشن بُکس، ریگل چوک، ریذیڈنسی روڑ، سرینگر
موبائیل نمبر : 9596600055

5. آستھا بُک کارنر، لوور رۄپ نگر جۆم
موبائیل نمبر : 9419121841

6. وِجیشور جیوتشی کاریالیہ، چِنور جۆم
موبائیل نمبر : 9419103424

7. اجے بُک پیلس، ڈریم لینڈ سکول، جانی پور جۆم
موبائیل نمبر : 9419184952

8. جے کے بُک شاپ، لین نمبر 1/A، مین چوک تالاب تِلو جۆم
موبائیل نمبر : 9419240070

Other books by the Author

1. **Lal Ded** - The Backbone of Kashmiri Culture, 2018

ارپن

یہِ کِتاب چھِ میٲنہِ طرفہٕ پننہِ ماجہِ زیوِٚ یعنی کاشُرِ زبانٕ پوچھر دِنہٕ باپتھ اکھ لوٚکٹ موٚکٹ کوٗشِش۔ یہِ کوٗشِش چھُس بہٕ درٕس عالمہٕ کین تِمن لُکن ارپن کران یِم سٲنی پاٹھی پنُن گرٕ بار ترٛاوِتھ دیگر جاین زِندگی گُذارنس پیٹھ مجبوٗر سپدی۔

انجینیر وِنود کُمار

"کیٛژن دیُت تمٔ تورے آلو
کیٛژن زأسی گیہِ نالے وٚتھ
کیٛژن مَس چیٚتھ أچھ لجہِ تالو
کیٛژ پِٹھ گیہِ ہالو کھٚتھ۔"

لل دید

فہرِست

شُکرانہٕ

بہٕ چھُس پننہٕ نبٕن جدن ہُنٛد سبٹھاہ قرض دار یِہنٛد آشیر واد
میأنِس قلمس وِزِ وِزِ کیٛنٛہہ لیکھنہٕ باپتھ طاقتھ بخشان چھُ۔

بہٕ چھُس پننہٕ نبٕن وٕستادن، مأنِس ماجہِ تہٕ دیگر گرٕکٕبن، رِشتہٕ
دارن، دوسٕتن، دفترس منٛز کأم کرن والیٚن تہٕ قدر دانٕن ہُنٛد سبٹھاہ شُکر
گُذار یِہنٛدِ مدتہٕ تہٕ حوصلہٕ افزأیی ستیٚ ہیچ مےٚ یہِ افسانہٕ کِتاب لیکھِتھ۔

بہٕ چھُس سماجس منٛز موجوٗد تِمن بہلہٕ پایکٕبن شأیِرن تہٕ
لکھاربن ہُنٛد تہِ سبٹھاہ مشکوٗر یم میأنٛی وتہٕ ہاوک بٕنتھ مےٚ لولہٕ تہٕ مایہِ
سان تربیت، نِگرأنی، رہبری تہٕ حوصلہٕ افزأیی کران چھِ۔

بہٕ چھُس جوٚمِس منٛز واقع تِمن ادبی تہٕ دیگر تنظیٖمن ہُنٛد شُکرُ
گُذار یِم مےٚ وقتہٕ وقتہٕ پننہٕ نبٕن تقریبن منٛز بُلاوان چھِ تہٕ شِرکت
کرنُک موقہٕ فراہم کران چھِ۔ یِتھبن محفلِن منٛز چھُ مےٚ ہیچھنُک واریاہ
موقہٕ میلان۔

شری مکھن لال پنڈتا صأبن چھُس بہٕ سبٹھاہ شُکر گُذار یِمو یتھ
کِتابہِ ایڈِٹنگ کرنس منٛز مدد کوٚر تہٕ ستی لیوٚکھکھ پیشِ لفظ تہِ۔

شُکرانہٕ

بہٕ چھُس رِنکو کول جیُن شُکریہِ ادا کران یمو یتھ کِتابہِ ترتیب تہٕ ڈی۔ٹی۔پی سروِس دِژ۔

پننہٕ نٕمن دون شُربن ایشا تہٕ دکھش سُند ذِکر کرُن چھُ ضروٗری یم مےٚ دوہ راتھ لیکھنس منٛز مدد چھِ کران تہٕ نوِ نوِ کِتابہِ لیکھنہٕ باپتھ چکہٕ چاوٕ سان زیر تہِ چھِ دِوان۔

اِنجینیر وِنود کُمار

☆☆☆

پیش لفظ

اِنجینیر وِنود جی چھِ پیشہِ کِنۍ میکینکل اِنجینیر (Mechanical
(Engineer۔ تِم وُچھ مےٚ کیٚشرٕن ادبی محفلن منٛز بڑٕ ژُکہِ سان حِصہٕ
نِوان۔ منٛزی منٛزی اوس شأیری تہٕ بوزناوان تہٕ مےٚ أس خبر یہِ چھُ شاید
شأیری منٛزٕ ے یوت طبع آزمأیی کران، مگر اکہِ دوہ وأتی یِم میٛون گرٕ
تہٕ مےٚ دِژٕ کھلل دبد پیٹھ پانہٕ لیچھ ہٕژ انگریزی یَس منٛز کِتاب۔ تمہِ
علاوٕ دِتکھ "دشین" کأشر افسانہٕ سۆمبرن کِتابہِ ہُنٛد مسودٕ تہٕ مےٚ وۆنکھ
کِتابہِ نظر دِنۍ تہٕ پیشِ لفظ لیکھُن۔

وِنود جی چھِ کوکرناگکی روزن وألی۔ کوکرناگ ناو بوزی تھے
چھےٚ اِنسانس أچھن تہٕ دِلس تراوتھ ہِش پھیران۔ بڑونہہ أسی اور
گژھان تہٕ ناگہِ وانٛچ ترٛیشا چیتھ لُطف تُلان، از چھِ ترٛیشہِ باپتھ اور
نلکہٕ آمتی ژِچھاونہٕ۔ شاید چھُ نلکہٕ امہِ کِنۍ ژِچھاونہٕ آمتی زِ اسہِ چھُ ناگہٕ
وأنِس تہِ غلاظتھ ڈٕہرأوٕمٕژ یتھ منٛز أسی تاک چھِ۔ مگر ونان چھِنا اگر
أٹھن ڈٕریٕ ین کولہِ پۆنی پکہِ شیٚٹھن روزبس لاوٕ۔ کوکرناگس چھےٚ وُنہِ
پنٕنۍ خوبصورتی یوسہِ از تہِ چھےٚ اور لُکن یِنہٕ خأطرٕ تنبلاوان۔ افسانہٕ پرِتھ

چھُ پتا لگان یہِ چھُ شوٚد کاشُر یُس أسی عام زبانٛی منٛز کشیرِ أسی ورتاوان۔ اتھ زبانٛی چھِ کوکرناگُچ ہِش نہٕ ژھوکن واجینٛز روانٛی تہٕ خوبصوٗرتی تہٕ امہِ علاقُچ خوشبوے مُشکاوان۔ جنٛگلی نظارو سٟتی برپوٗر، ناگہٕ وانہِ چھلنہٕ ینہٕ واجینٛز یژھ پوشہٕ پتھر ترٛاوِتھ جمہِ کبن ڈُلامی کنہِ دژگرن منٛز رِہایِش کرٕنی کوتاہ کرٛوٗٹھ چھُ، سُہ چھُ وِنود جی از زیادٕ پہن موسوٗس کران۔ مےٚ باسیوٚ وگرٕ ترٛاونُک تیوٚل تہٕ ایحساس چھُ بوٚڈ وجہہ یُس سارِنے افسانن منٛز چھُ پزیڈان۔ کشیرِ نیرٕنکی واقہٕ چھِ سارِنے بیٚون بیٚون تجرُبہٕ تہٕ مُصنِف چھُ واریاہس حدس تانی یِم کاکنٛس پیٹھ تارنس منٛز کامیاب گوٚمُت۔

یتھ کِتابہِ منٛز چھِ پنٛداہ افسانہٕ۔ گوڈنیُک افسانہٕ چھُ ''احتجاج''۔ اتھ منٛز چھُ مُشتاق احمد پننٛس دوستس اشوک جی یَس ونان ''......أسی ہمسایہِ کرو نہٕ زانٛہہ غلط توہہِ سٟتی۔ أسی کرو ہر ہمیشہٕ تُہنٛز حِفاظتھ کرٕنچ کوٗشِش، آخر اسہِ ہے گییہِ وُمبر توہہِ سٟتی گُذاران مگر اگر بیٚیہِ گاہکی یا ووپر آیہِ تمہِ ساتہٕ کیاہ کرو......'' لِحاظہٕ چھُ دون أچھن مگر ووپر کیاہ زانہِ مانہِ لِحاظہٕ۔ یہِ أس موقوٗل دٕلیل یتھ کانٛہہ جواب اوس نہٕ۔ لہاذا دژایہِ سأری بٹہٕ جوٚم گُن۔ مگر یِم جاناوار تہٕ ہوٗنی یِمن گرن پیٹھ پلان أسی، تِم آیہِ سأری حسبِ عادتھ پننٛس وقس پیٹھ پھلی بیترٕ تہٕ ہونہِ میٚچھ کھینہِ خاطرٕ یِمن گرن تہٕ اتہِ ییٚلہِ نہٕ کانٛہہ

کھیٚن پیوٚ کھ تمو کوٗر پننِ کنِ شور تُلتھ احتجاج مگر اور نہٕ گو درواز یلہٕ نہٕ دأر نہٕ ہر نہٕ صدا۔ پھرس کھنڈس تچھِ کتر گٔرتھ ییٚلہِ نہٕ کینٛہہ اندیوٚ کھ، تمن گیہِ تسلا تہٕ وڑایہِ بٕپیٚس طرفس۔

''احترام'' افسانہٕ چھُ بھوشن لالس أندی أندی نژان۔ سُہ چھُ گرِ ترٛ اوِتھ جوٗم آمُت تہٕ اتہِ چھُ دیپک گپتا ہندِس شورٗمس منٛز نوکری کران۔ سُہ چھُ دِل دِتھ دیٚانتدأری سان کأم کران تہٕ مألکھ چھُس خوش گژھتھ منیجر بناوان۔ یہِ چھےٚ نہٕ دراصل بھوشن لالنی یوت کتھ، ٔلبی کہِ واریاہ جوانن ہنٛز یمو پرایویٹ کأم کٔر تہٕ پننہِ محنژ تہٕ دیٚانت دأری ہتی دُپھل وق نیوٚ گزأرتھ۔

''رأچھدر'' چھُ بیٚاکھ افسانہٕ یتھ منٛز مُصنِف چھُ ریلہِ منٛز سفر کران تہٕ تسُند تعارُف چھُ أکِس کأشرِ سوارِ اعجاز احمدس ہتی گژھان۔ تم چھِ یکوٹہٕ بتہٕ کھیوٚان تہٕ مُصنِف ییٚلہِ أکِس سٹیشنس پیٹھ چھُ ترٛیشہِ بوتل انہٕ گژھان سُہ چھُ تس ونان اٹیچی نظر تھوٗنی یوٗ تانی سُہ واپس پھیرِ۔ سُہ ییٚلہِ واپس چھُ یوان اتہٕ نہٕ چھُس اعجاز احمد نظرِ گژھان تہٕ نہٕ اٹیچی۔ سُہ چھُ حأران زِ اعجاز احمد ما ژوٗل اٹیچی ہیتھ۔ اورِ یور ژھأنڈ دِتھ ییٚلہِ مُصنِف تٔہندِس عیالس نِش ووت، اتہٕ وُچھن نفر کلہِ نلہٕ کمل ہیتھ مس ننبدرِ۔ تمی کوٗرُس آلو تہٕ اعجاز احمد گو تھوٚد وٕتھتھ تہٕ تسنٛز اٹیچی أسن شانٛد تھوٚمژ۔ مُصنِف گو سبٹھاہ مُتأثر۔ لگ بھگ سأری افسانہٕ

چھ ژھوٚڑ ژھوٚڑ تہٕ پرٕنۍ لایق۔

سارِنے افسانن پیٹھ تبصرٕ کرُن چھُنہٕ ٹھیکھ تہٕ قأری یَس کینٛہہ ترٛاوُن تہِ چھُ جان۔

وَنوٚ د ِینیز چھےٚ یہِ گوڈٕنچ کأشر افسانہٕ سوٚمبرن۔ یِم چھےٚ زیادٕ تر انگریزی یَس منٛز لیکھان یتھ منٛز "لل دید" کِتاب تہِ چھکھ چھأپ مٕژ۔ مگر کأشرِ زبأنۍ ہٕندی لولن پھرِ کأشرِس گُن تہِ۔ یِتہِ چھُ پزر زِ یتھ صِنفہِ گژھِ واریاہ مُطالعہٕ آسُن یُتھ مُختلف موضوٗعن ہٕندی افسانہٕ ییٚن لیکھنہٕ۔

مکھن لال پنڈتا

108/1 دُرگا نگر جوٚم

4 اگست 2019ء

☆☆☆

میٲنۍ کتھ

بہٕ چھس پنہٕ نِس پانس سٔبٹھاہ خوش نصیب سمجھان زِ مےٚ چھُ کٲشیرِ منز زنم ہیوٚتمُت۔ بہٕ چھس اننت ناگ ضِلہٕ کِس کوکرناگ تحصیلس منز واقع ویرِنٛگم ناوٕکس گامس منز زامُت تہٕ اَتی چھُ مے بچپن گذورمُت۔ سٲنِس گامس ستی چھُ اکھ دٔریاو وسان یتھ بڑنگی ناو چھُ۔ بڑنگی دٔریاوٕکس ناوس پیٹھے چھُ اتھ سارِسے علاقس بڑنگ علاقہٕ ناو پیوٚمُت۔ بڑنگی دٔریاو اپارِ چھُ اکھ ہمسایہِ گام یتھ صوفشالی ناو چھُ۔ یہِ چھُ سُہ گام ییٚتہِ سروانند کول پریمی ناوُک تھدِ پایُک أدیب کاشرِ زبانۍ خدمتھ اوس کران۔

سٲنِس خاندانس منز چھُ اکھ شخص اوسمُت یمن پنڈت تاراچند ناو چھُ اوسمُت۔ دپان تِم أسی تھدِ پایکی لیکھن وألی یمو زن تتھ زمانس منز (1920-1960)ء کاشرِ زبانۍ منز رامائن، مہابھارت، گیتا تہٕ باقے لیلایہِ لیچھمٕژ آسہٕ۔ مگر بدقسمتی سان ہیوٚک نہٕ تِہُند لیکھُن شایع سپدِتھ تہٕ تِم روٗدی اکھ گُم نام أدیب۔ دپان سروانند کول پریمی أسی تِمن نِش اکثر یوان گژھان تہٕ کاشرِس ادبس پیٹھ أسی دوٚشوے گھنٹہٕ واد کتھ باتھ کران۔

میٲنہٕ نِژھِ بێنہٕ چھُ ناو رینا بھٹ تہٕ سو چھِ کأشرِ لیلایہِ، نظمہٕ تہٕ غزلہٕ لیکھان۔ تمِ ہنز گوڈنچ کِتاب ''گوڈنچ وبنتھ'' گیہِ 2016ءمنز شایع۔

یہٕ چھس تمن لُکن منز شأمِل یمن 1990ء کِس بوہرانس منز پنُن گرٕ بار ترٛاوِتھ کشیرِ ژلُن پیوٚ۔ مے وُچھ پنہٕ نوٚ أچھو لُکن ہُنٛد اکھ بوٚڈ سہلاب بے گرٕ گژھان تہٕ پنہٕ نسیے مُلکس منز رِیفوجین ہنز زِندگی گُذارنس پیٹھ مجبوٗر سپدان۔ اسہِ گیہِ جیمس منز ووٗنی ترٛہ وٕری راون تیوٚل للہٕ ناوان تہٕ دُنیاوی گِردابس منز غوطہٕ کران۔ جلایہِ وطنہٕ کِس ماحولس منز تہِ چھِ أسی پنٕنی پہچان زِندٕ تھونہٕ باپتھ لگاتار جدوجہد کران۔ اسہِ کوٚر فاقہٕ روزُن، بنجر زمینہٕ منز جلکھُن تہٕ واریاہ تکلیف برداشت مگر کأشرِ زبأنی، ریتی ریواج، سنسکار، تہذیب تہٕ تمدُنس پیٹھ کوٚر نہٕ کانٛہہ تہِ سمجھوتہٕ۔

یہٕ چھِ میٲنی اکھ ذأتی راے زِ میٚژِ ہُنٛد رِشتہٕ چھُ سارِوٕے کھوتہٕ تھوٚد رِشتہٕ آسان۔ پننہِ زنم بھومی ہُنٛد قرضہٕ ہیکہِ نہٕ اِنسان زانٛہہ تہِ نکھِ وألِتھ۔ انسان کوتاہ تہِ امیر آسہِ، کوتاہ تہِ عأش عشرت کران آسہِ، گاہے بہٕ گاہے چھِ تمِس پردیس منز پٕننی زنم بھومی یاد پیوان تہٕ سُہ چھُ واپس توٚری یِژھان گژھُن۔ أسی ہیکو نہٕ پٕننی زبنہٕ جاے زانٛہہ تہِ مُشرأوِتھ۔ بہٕ چھس ازکل تہِ خیالن تہٕ سوٚپنن منز پنہٕ نِس کشیرِ ہٕنٛدِس تتھ گرس منز، گامکین وِرِ وارن منز، باغن منز تہٕ کولہٕ بٹھین پیٹھ آسان۔ راون تیوٚل چھُ ووٗنی سانہٕ زِندگی ہُنٛد اکھ حِصہٕ

بنیوٗمُت۔ شاید چھُ یہے راون تیوٗل مے ہوس معموٗلی اِنسانس قلم تُلنس پتھ مجبوٗر کران۔

لیکھنُک شوق اوس مےٚ لوکچارٕ پیٹھے۔ پیشہِ کِنۍ چھُس بہٕ اکھ میکینِکل اِنجینیر (Mechanical Engineer)۔ میأنۍ کأم چھےٚ مشینن ہنٛدِس کامہِ کارس تہٕ تہنٛدِس رکھ رکھاوس ستۍ آسان۔ پننہِ پیشہِ علاوٕ چھےٚ مےٚ ادبس ستۍ سیٚٹھاہ دِلچسپی۔ مےٚ لیچھ گوڈنچ کِتاب انگریزیس منٛز یتھ "Lal Ded - The Backbone of Kashmiri Culture" ناو چھُ۔ یہِ کِتاب سپٕز 2018ء منٛز شایع تہٕ پرن والیو کٔر یہِ سیٚٹھاہ پسند۔ 251 صفن ہنٛز یہِ کِتاب چھےٚ لل دید ہنٛز زِندگی تہٕ تمہِ سنٛدین واکھن پیٹھ مبنی۔ امہِ کِتابہِ خاطرٕ میلۍ مےٚ سمأجی تہٕ ادبی تنظیمو ڈٔسۍ واریاہ اعزاز۔ امہِ علاوٕ لیکھۍ مےٚ انگریزیس منٛز تکنیکی، سمأجی تہٕ ادبی مامعلن پیٹھ واریاہ مضموٗن (Article) یم کینٛژن اخبارن، میگزینن تہٕ رِسالن منٛز شایع سپدۍ۔ اتھ منٛز چھےٚ Daily Excelsior، Kashmir Sentinal، IEI Jammu، Shuhul Taaph، Epilogue، واکھ، ناد تہٕ Kashmir Insight قأبلہِ ذِکر۔

ماجہِ زیو چھےٚ اکِس اِنسان سنٛز پہچان آسان۔ یہے کتھ مدِ نظر تھٲوِتھ چھُس بہٕ انگریزی، ہندی تہٕ اُردوہس ستۍ ستۍ کأشرِ تہٕ پرٕنچ تہٕ لیکھنٕچ کوٗشش کران۔ کأشرِ زبأنۍ متعلق چھُ مشہوٗر شأعر مرحوم نِشاط

کشتوأڑی صأبن یمن لفظن منز لول بوٚ رمت:

''یہ چھُس کأشُر تہٕ چھُم کأشُر زباناہ

یہے چھے میانہِ تہذیبک نِشاناہ

مےٚ أتھی پیٹھ ناز چھے امکُے گُماناہ

امچ عظمت چھُ مأنتھ اکھ زماناہ

مُبارک کأشرین کأشُر زباناہ''

یہٕ چھُس شاردا لِپی ہُند تہٕ اکھ طالبِ علِم یتھ لِپی منز بڑونہہ کالہِ کشیرِ منز سنسکرت تہٕ کأشُر لیکھنہٕ اوس یِوان۔ کأشرِس ادبس منز چھِ مےٚ نظمہٕ تہٕ افسانہٕ پرٕنی تہٕ لیکھٕنی سبٹھاہ خوٚش کران۔

کأشرِ شأعری ہُند توأریخ چھُ سبٹھاہ پرون۔ مگر کأشُر افسانوی ادب چھُ صرف 69 وٕری پرون۔ مگر یمِس کم وقتس منز تہِ میج اتھ وارِیاہ وُسعت تہٕ وقار۔ پننہِ معیارِ کِنۍ کوٚر کأشرِ افسانوی ادبن تھوٚد مقام حأصِل۔ ہری کرشن کول، ہردے کول بھارتی، بنسی نِردوش، اختر محی الدین، رتن لال شانت، اوتار کرشن رہبر تہٕ امین کأمِل ہِوِی افسانہٕ نِگارو بخُش ریاستی تہٕ قومی سطحس پیٹھ کأشرِس افسانوی ادبس تھوٚد روتبہٕ۔

1990ء کِس بحرانہٕ پتہٕ آیہٕ کأشرِی بٹہٕ برادری ہِندی لوٗکھ طرفاتن چھکراونہٕ۔ مگر جلایہِ وطنی ہِندین ناموقول حالاتن منز تہِ روٗدی کأشرِی قلم کار کأشرِس ادبس اِضافہٕ کرنچ کوٚشِش کران۔ وارِیاہ نوٚی

نٔوی أدٕب تہٕ آیہِ منظر عامس منز یمو کٲشرِ ہِندٕ بن موضوٗہن پیٹھ واریاہ لیٛوٗکھ۔ کٲشرِ ہِندٕ بن ناسازگار حالاتن، ہجرت تہٕ للوٗنی دگ بیان کرنہٕ باپتھ آیہِ کٲشرِ زبٲنی منز ہتہٕ بٔز رِکتابہٕ لیکھنہٕ۔ یتھٕ کٔنی آو کٲشر جلایہِ وطنی ہُند ادب (Kashmiri Literature in Exile) بارسس۔ یہِ ادب چھُ واریاہ طاقتور، سنجیدٕ، اصل واقاہن پیٹھ مبنی تہٕ واریاہ تکلیف دہ تہِ۔

وُنہِ کٔمن یم افسانہٕ نِگار کٲشرِ نیٛبر افسانہٕ نِگٲری منز پنٕن ہونر چھِ ہاوان تِمن منز چھِ شری مکھن لال پنڈتا، اوتار ہُگامی، وِجے ساگر تہٕ نوجوان افسانہِ نِگار رِنکو کول۔ یِہندی افسانہٕ بوزان بڈیو مےٚ افسانہٕ پرٕنک تہٕ لیکھنک شوق۔ امہِ علاوٕ چھُس بہٕ ڈاکٹر کے۔ایل چودھری سِنٛز رِکتابہٕ پرِتھ سیٹھاہ متاثر سپدیوٗمُت۔ بہٕ تہِ چھُس جلایہِ وطنی ہِندٕ بن حالاتن ہُند اکھ لوکُٹ موکُٹ پاٛداوار۔

''شین'' چھِ میٲنی گوڈٕنچ کٲشرِ افسانہٕ سوٗمبرن۔ یتھ رِکتابہِ منز چھِ کُل پنٛداہ افسانہٕ شٲمِل کرنہٕ آمٕتی یِمن منز کٲشرِ ہِندی 1990ء چہِ افراتفری ہِندی واقعات تہٕ امہِ پتہٕ راون تیٛول یا للوٗنی دگ وبٕژھناونچ کوٗشِش چھِ کرنہٕ آمٕژ۔ جلایہِ وطنی منز زِندگی گُذارٕنی چھِ سیٹھاہ دُشوار۔ یہِ زانہِ سُے لیس گرٕ بار ترٲوِن پیو۔ پٔنن ٹوٹھ وطن تہٕ جدن ہِنٛز پیٛنڈ تہٕ پٔرن راونچ دَگ چھِ اکہِ نتہٕ بیٛیہِ رٔنگی کلہِ کڈان روزان۔ یِمن واقعاتن تہٕ احساسن ہُند اِظہار کوٚر مےٚ پننہِ ماجہِ زیوِ

یعنی کأشرِ زبأنؠ منٛز۔ یہِ ورتاونس منٛز کوتاہ کامیاب چھُس بہٕ گۆمُت سُہ ونن پرن وألی۔ تہٕنٛز رایہِ ہُند کرٕ بہٕ بے صبری سان انتظار۔

بہٕ چھُس جیٚمس منٛز واقع تِمن ادبی تہٕ دیگر تنظیمن ہُند شُکر گُذار یِم مے ہِوِس معموٗلی اِنسانس وقتہٕ وقتہٕ پنٕنین محفلِن منٛز بُلاوان چھِ تہٕ شِرکت کرنُک موقہٕ فراہم کران چھِ۔ یِمن منٛز چھِ سمپرٛتی، ناگراد ادبی سنگم جۆم، کشمیر کلچرل ٹرٛسٹ، کلم کلب، نأگی رائے لٹریری فوٗرم، وِبتھ، اتھ روٗٹ، وومید وغأرٕ شأمِل۔ تِتھین محفلن منٛز چھُ مے ہیچھنُک واریاہ موقہٕ میلان۔ بہٕ چھُس سماجس منٛز موجوٗد تِمن بہلہٕ پایکین ادبی شخصیتن ہُند سبٹھاہ مشکوٗر یِم میئانٛنؠ وتہٕ ہاوُک بٔنِتھ مے لولہٕ تہٕ مایہِ سان تربیت، نِگرأنی، رہبری تہٕ حوصلہٕ افزأیی فراہم کران چھِ۔ تِنٛدٕ ریٚشی چھُ ونان:

"مارس ماران، تارس تاران، تھزرس کھاران

اتھ مالہِ دپان ڈکھ وِنی لۆر"

اِنجینیر وِنود کُمار | بڑنگی ہاوٗس

موبایل: 9419144989 | 144/1 لوور روٗپ نگر

7006268720 | جۆم 180013

ای میل: vinodmedj@gmail.com

احتجاج

بڈگام ضلع کِس ماگم تحصیلس منز اوس اشوک جی أکِس گامس منز روزان۔ تمہٕ سُند گرٕ اوس أکِس بٹہٕ محلس منز۔ اَتھ محلس نزدیکے اوس مسلمان محلہٕ۔ 1990ء یَس منز ییلہِ کشیرِ منز وولہٕ ہُرِش وُژھ اشوک جی تہٕ باقٕے محلکی بٹہٕ برادری ہندی لُکھ تہٕ گابریہٕ۔ دوہے آسہٕ شیچھ یِوان زِ سرینگر شہرٕ منزٕ دژایہ بیتاہ بٹہٕ گرٕ ترٛاُوِتھ جوٗم یا دِلہِ کُن۔ خاص کر 19 جنوری کہِ واقعٕہ پتہٕ زن لٔج بٹن چھگ۔ کیاہ پتاہ یہٕ واقعٕہ ما اوس زأنتھ مأنتھ بٹہٕ ژٕلراوتہٕ باپتھ انجام دِنہٕ آمُت، بلاین چھا ہینگ آسان۔

اشوک جین بُلوو پنُن بچپنٕک یار یُمس مشتاق احمد ناو اوس۔ اشوک جین پرٛژھس "مشتاق صاؔبا، أسی چھِ بچپنٕ پٕھکی یار۔ مےٚ نِش تھٕوٕ زِ نہٕ کینٛہہ تہِ کھٕٹتھ۔ مےٚ ون اسہِ کیاہ پزِ کرُن؟ اسہِ پزِیا بیتی ٹھہرُن کِنہٕ باقٕے بٹہٕ باین ہندی پأٹھی کینٛژن دوہن کشیرِ ترٛاُوِتھ نیرُن۔ ژٕ ون مشورٕ اسہِ کیاہ پزِ کرُن؟"

مُشتاق احمدن دیُت سوٗنچا۔ زیوٗٹھ شاہ ہیتھ وٕنُن اشوک جیس

کُن ''بوز سا اشوک جیا۔ حالات چھےٚ ژےٚ بڑوٚنہہ کنہِ۔ ییٚتہِ چھُ مُتی آب ووٚتھمُت۔ ژوپاری چھُ نارِ ے نار۔ تُہنٛز حفاظژ چھُ سوالیہ نِشان لوٚگمُت، تِکیازِ کُنہِ بٹہٕ مَحلس منٛز چھُنہٕ کانٛہہ پُلسہٕ وولا یا آرمی وولا نظرِ گژھان۔ پتہٕ روٗدی أسی ہمسایہِ، أسی کروٚنہٕ زانٛہہ غلط توٚہہ ستی۔ أسی کرو ہر ہمیشہِ تُہنٛز حفاظتھ کرنٕچ کوٗشش۔ أخر اسہِ ہے وُمبر گیہ توٚہہ ستی گُذاران، مگر اگر ییٚیہِ گاہکی یا ووٚپر آیہِ تمہِ ساتہٕ کیٛاہ کرو۔ ہُتھیار بندس بڑوٚنہہ کنہِ چھُنہٕ کانٛسہِ چلان۔ لہٰذا گو بیٚہتر نیرُن۔ فِلحال بچاٛوِو زُوتہٕ ماجبن بیٚنبن ہنٛز راچھ کرِو۔ ییٚلہِ حالات ٹھیک گژھن تیٚلہِ ییٚیہِ تو واپس۔''

یہِ وٕنِتھ دژاو مشتاق احمد جلدی جلدی مشیدِ کُن نماز پرنہِ۔ مُشتاق احمدٕنی کتھ بوٗزِتھ ژج اشوک جیس کھورو تلہٕ میٚژ نیرِتھ۔ بُتھِس ڈوٗلُس رنگ تہٕ وُٹھ ہوٚکھِس۔ زیٛوٚٹھ ووٚش ترٛاوِتھ کوٚرُن مشتاق احمدنِس مشورس پیٹھ غور۔

اشوک جین بُلاوی پننٕ بٹہٕ ہمسایہِ تہٕ ساریٚسے مالِس دِتھ دَل۔ أخرس پیٹھ کوٚرُکھ کُنےٚ فیصلہٕ زِ مَحلکی بٹہٕ نیرن ییٚیہِ دوہ صُبحن تہٕ گژھن جوٚم کُن روانہٕ۔ ییٚلہِ حالات ٹھیک گژھن تیٚلہِ ییٚن واپس۔ راتھ کیٚت گوٚنڈ بٹو کم زیادٕ سامان۔ مُشتاق احمدن کوٚر ٹرکن ہُنٛد انتظام کرنس منٛز اشوک جیس مدد۔ موخصر آیہِ صُبحے ترٛےٚ ٹرکہٕ تہٕ ییٚمن آو

کینٛہہ ضروٗری سامان برنہٕ۔ مشتاق احمد روٗد توٚتام تتہِ نسے یوٚت تام ٹرٛکہٕ روانہٕ گیہِ۔ ٹرٛکہِ کھسنہٕ برٛوٚنہہ وٗنُن اشوک جیس زِ یوٚ تام نہٕ حالات ٹھیک گژھن توٚ تام یِی زبو نہٕ واپس۔ موٗخصر گیہِ ٹرٛکہٕ روانہٕ تہٕ دڑایہِ جوٚم گُن۔

صُبحُک وق اوس تہٕ کاوآیہِ حسبِ معموٗل بٹہٕ گرن آنگنن منٛز جمع تہٕ اتہِ ییٚلہِ پچن یا کھکھر بن پیٹھ بتہٕ یا توٚملہِ پھٔلی بیٚٹے یکھ نہٕ تمو کوٚر پھرس ٹاوٕ ٹاو تہٕ یہِ شور روٗد واریاہس کالس جاری۔ دُپھرن آیہِ بٹہٕ محلکی ہوٗنی تہٕ لگی بٹہٕ آنگنن منٛز ہونہِ میچین انتظار کرنہِ۔ ہوٗنی تہِ پڑاریہِ کینٛژس کالس تہٕ لگی بٹہٕ گرن داربن گُن مُدعے گنٛڈِتھ وُچھنہِ۔ مگر دارِ کھُلیہِ نہٕ کینٛہہ۔ ہوٗنی دڑایہِ بوچھہِ ہتی واپس۔ دوہ ہیوٚتُن لوٗسن تہٕ کاو تہِ دڑایہِ بوچھہِ ہتی بیٚین جاین کھین ژھارنہِ۔ امہِ پتہٕ گیہِ پوٚرٕ انہِ گٹ۔ شامکہِ بتہٕ کھیٚنہٕ وِزِ آیہِ ہوٗنی جماتھ بیٚیہِ اکہِ لٹہِ تہٕ روٗدی دارِ کھُلہٕ ہنٛکس انتظارس۔ مگر دارِ کھُلیہِ نہٕ کینٛہہ تہٕ ہوٗنی دڑایہِ اَنٛہرائے کران واپس۔

بیٚیہِ دوہ آو گاش تہٕ یِہے سِلسِلہٕ روٗد کاون تہٕ ہوٗنین ہُنٛد جاری۔ ترٛیمہِ دوہ تہِ ییٚلہِ نہٕ بٹہٕ گرن ہنٛزٕ دارِ بر کھُلیہِ کاوو کوٚر سخ ٹاو ٹاو۔ ییٚمہِ لٹہِ اَسی یِہُنٛد ٹاو ٹاو دوٗر دوٗر تام بوزان۔ ہوٗنی تہِ آیہِ بوچھہِ ہتی مگر آنگنن منٛز اَڈِتھ میٚوٗلُکھ نہٕ کٔنٛہی۔ تموٗ کٔر پھرس ٹنگہٕ رائے

مگر اتہِ وُچھکھ نہٕ زن نہٕ زاغُن۔ دارِ بَر بنْد وُچھِتھ گیہِ تِم تہِ حاران امایمن کیاہ سنا گو یم کیاز چھِنہٕ دارِ بَر کھولان۔ پھرِس ٹنگہٕ راے کرِتھ گیکھ تسلاہ تہٕ تِم دزایہٕ بیٚیس طرفس نفس پالنہِ۔ تِتھے کنٛز آیہِ کاوتہِ تہٕ پچِن تہٕ کھکھربن پیٹھ ہِتھ کوٚرُکھ پھرس ٹاو ٹاو زن لرِ والین اُسی یاد دِہی کران زِ سائنی توملہٕ پھٔلی یا بتہٕ پھٔلی کیاز گیہِ وٕ از مُشِتھ تراونی۔ پھِری کھٔنڈی گو تِمن تہِ تسلاہ زِ اتہِ چھُنہٕ لربن منز کانْہہ، ٹاو ٹاو کرُن چھُ بے سوٗد۔ تِم دزایہٕ بیٚیس محلس کُن ییٚتہٕ تِمن نفرنظرِ آیہٕ تہٕ ٹُلکھ شور۔ لُکھ دزایہِ اندرٕ وُچھنہٕ زِ یمن کیاہ گو تہٕ تِم ژلراونہٕ خاطرٕ لایکھ تِمن کنہٕ۔ مشتاق احمد تہِ دزاونبر ووٹہٕ منز تہٕ ہوٗنی تہٕ جاناوار وُچھِتھ وۆنُن بُڈی بَبس زِ یم ہاچھِ ببابٹہٕ آنگنن ہنْدی ہوٗنی تہٕ جاناوار۔

باباہٕ صاٗبن تژوو زیوٗٹھ ووش تہٕ وۆننس "یم تہِ چھِ سوٗنچان یتھ کیاہ گو؟ یہٕ ہے تُلِتھ کوٚر یمو ہٕنٛزِ کنٛز باز پرُس زِ یم بٹہٕ کوٚت گیہِ؟ یم چھِ اسہِ یہِ سوال کران، مگر اسہِ چھُنہٕ فِکرِ تران تہٕ اُسی چھِنہٕ جواب ہبکان دِتھ۔ یمو جاناوارو کوٚر پنُن احتجاج ہیٚؤ یم بٹہٕ ژلنس پیٹھ، مگر اسہِ انسانو ہیوٚک نہٕ کرِتھ ...... خبر کیاز......؟"

☆☆☆

اکٚترام

سنہٕ 1990ء یَس منز یێلہِ کأشرٕ بن پنڈِتن گرٕ ترٲوِتھ نیرُن پیوٚ تِمن آیہِ بے شُمار مُشکلات۔ روزن جاے، موسمٕک مار، شُربن ہٕنز پڑھاے، روزگار، صحیح حالت وغارٕ أسی بِسیار مسلہٕ تِمن بڑونٹہہ کنہِ۔ یِتھے کٕنی أسی بھوشن لال جیس بڑونٹہہ کنہِ تہٕ وارِیاہ مسلہٕ۔ بُزرگ مول موج، زِ کورِ تہٕ خانْدارینٚی أسس گرس منز۔ سرکارن أسی مائیگرینٹ کمپن منز ٹینٹ دٔسی یاب تھٔوِمتی۔ مگر بھوشن لال جیُن عیال ہیوٚک نہٕ ٹینٹس منز رٕوٕزِتھ۔ تتھ منز گیس مول موج بیمار۔

بھوشن لال جین کوٚر رٕتھ تام پأٹھی ژھأنڈِتھ گرِتھ جانی پورس منز اکھِ رِکرایہِ کمرُک انتظام۔ اتھ أکس کمرس منز تھوٚوُن پٔنُن عیال أتھی أکس کمرس منز أسی رنان پیوان تہٕ۔ جایہِ تنگی أسکھ مگر توتہٕ باسیوکھ یہِ کمرٕ ٹینٹہٕ کھوتہٕ بہتر۔ بھوشن لال جی اوس نہٕ سرکأری مُلازِم۔ لہذا عیال پالنہٕ خأطرٕ کوٚرُن فأصلہٕ زِ سُہ کرِ کانٛہہ پرایویٹ نوکری۔ وارِیاہ جدوجہد کرنہٕ پتہٕ میج تس پریڈ بازرس منز أکس بڈِس پرایویٹ شو رٕوٕمس منز نوکری۔ اتھ منز کوٚرتِمس مکان مألکھ شرما جین وارِیاہ

مدد۔ بھوشن لال جی اوس دوہے شامس شرما جی نین شرہن تہٕ پرناوان۔ لہٰذا اُس شرماجیس تہٕ بھوشن لال جیٚنِٛز ہمدردی۔ یہِ شو روٗم اوس گریلو چیزن مسلن ٹی۔وی، فرج، کوٗلر، پنکھہٕ، فرنیچر وغاٗرُک کاروبار کران۔ امہِ شوروٗمُک ماٗلِک اوس دیپک گُپتا۔ تِمس اُس گنگیالس منز تہٕ اکھ فیکٹری۔ سُہ اوس گوڈنیتھ صُبحن فیکٹری گرٕھان تہٕ پتہٕ اوس دوہ چہِ باہہِ بجہِ پریڈ۔کس شوروٗمس منز یِوان۔

بھوشن لال جیس آیہِ شوروٗمچ دیکھ ریکھ کرنٕچ ذِمہٕ داٗری تھونہٕ۔ یعنی تِمس اُسی باقین مُلاٗزمن تہٕ چیزن پیٹھ نظر گُزر تھٲوٕنی۔ گوڈٕنکہِ دوہ پیٹھے روٗد بھوشن لال جی وقتُک سخ پابند۔ سُہ اوس نہٕ کانٛہہ لٹر مستی کران تِکیاز زِ ہر وِزِ اُسس گرٕکی حالات، بُزرگ مول موج تہٕ پرٕونی شُری اُچھن برٕونٛہہ کنہِ یِوان۔ سُہ اوس برابر وقتس پیٹھ یعنی ٩ بجے یا امہِ برٕونٛہہ شوروٗم یِوان۔ باٗقی ساٗری مُلاٗزِم اُسی امہِ پتہٕ یِوان۔ یوٚتام باٗقی مُلاٗزِم یِوان اُسی توتام اوس بھوشن لال ساٗری چیز ترتیب سان تھوان۔ بیٚیہِ اوس گُپتا جی ہٕندِس کیبنس منز اُزِتھ ٹیبلس پیٹھ فایلن تہٕ کاغذن ترتیب دِوان۔ بھوشن لال اوس ژُکہِ سان کاٗم کران۔

صاحب اوس باہہِ بجہِ شوروٗم یِوان تہٕ کاروبارس سام ہیوان۔

بھوشن لال جی اوس اکثر سفید بُشرٹ لاگِتھ ڈوٗٹی یِوان۔ ہر ہمیشہِ اوسُس یونہٕ ناٹکی آسان تہٕ سُہ اوس دوٗری بوزنہٕ یِوان۔ اکہِ

دوہ بنے یہِ ڈٲلیلا زِ گُپتا جی آو گوڈنبتھ شورۄم۔ سُہ ووت ٹھیک ڈٕہہِ بجہِ شورۄم۔ اتہِ اوس نہٕ بھوشن لالس ورٲے کانٛہہ مُلاٗزِم۔ تتھُے گُپتا جی شورۄمس اندر ژاو، تٔمۍ وُچھ بھوشن لال کیبنس منز ٹیبلس پیٹھ فایلن تہٕ کاغذن ترتیب دِوان تہٕ باقی مُلاٗزِم نہٕ وُچھِتھ کھوٗتُس شرارت۔ أمۍ سِنز ژُکہِ سان کاٗم وُچھِتھ گو حاٗران تہٕ وۄننس ''پنڈت جی کٔشیرِ کتھ جایہِ أسِو روزان تہٕ تتہِ کیاہ کاٗم أسو کران؟''

بھوشن لالن وۄنُس ''کٔشیرِ منز اوسُس بہٕ سوپورِ روزان۔ اسہِ اوس تتہِ ترٛے پور مکان۔ بہٕ اوسُس تتہِ پنُن پرایویٹ سکول چلاوان۔ مےٚ أسۍ لگ بھگ 300 بچہِ سکوٗلس منز پران تہٕ تِہنٛدِ خاطرِ أسۍ مےٚ 10 ماشٹر تھٔوِمتۍ۔ سارِوے کھوتہٕ اصل رِزلٹ اوس میاٗنِس سکوٗلس نیران۔ مگر وۄنۍ نہٕ سو کٔشیر، نہٕ سُہ مکانہٕ تہٕ نہٕ سُہ سکول۔ سوٗرے پیوٚ تتی۔''

یہِ بوٗزِتھ گو گُپتا جی زن رۄزِتھ تہٕ سوچُن ''اکھ زِندگی شیرنس تہٕ پاٗرنس چھِ وُمبر لگان تہٕ سو ییٚلہِ أتھۍ زِندٕگاٗنی منز نیہِ سرٕ بییہِ شیرن تہٕ پاٗرٕنۍ آسہِ، بہٕ ہیکہٕ سمجھِتھ زِ یہِ کوتاہ مُشکل چھُ۔''

گپتا جین وۄنُس اِحترام سان وۄننس ''پنڈت جی پگہکہِ پیٹھہِ کٔری زِ بو نہٕ توٚہۍ لوکچہِ کامہِ یتھ شورۄمس منز۔ امہِ خاطرِ چھِ مےٚ وارِیاہ لوٚکٕٹۍ مُلاٗزِم تھٔوِمتۍ۔ مےٚ پزِ توٚہہ اِحترام کرُن۔ بہٕ چھُسو توٚہہ ازِ پننہِ شورۄمُک مینیجر مُنتخب کران۔'' ☆☆☆

رأچھ در

الور کِس ریلوے سٹیشنس پیٹھ اوٗسس بہٕ ٹریٖنہِ پڑاران۔ جوٚم اوٗسم واتُن تہٕ ٹریٖنہِ اوسِ جے پورٕ پیٹھٕ ییُن۔ بہٕ اوٗسس سبٹھاہ چکہٕ چاوس منز تِکیاژِ نوکری لگتھ اوس مےٚ گوڈٕنچہٕ لٹہِ ہیرٕژ پیٹھ گرٕ واتُن۔ شامُک وق اوس تہٕ یہِ اوس فرؤری ییک رٕبتھ۔ ٹھنڈٕ ہوا لہرٕ آسہٕ ریلوے سٹیشنس ئوٕے تازٕ گی پھہلاوان۔ کینٛہہ کالہٕ پتہٕ آیہِ ٹرین تہٕ رُکییہِ پلیٹ فارم نمبر اَکس پیٹھ۔ مےٚ لوگ پنہٕ نِس ٹریٖنہِ ڈبس کُن تیز تیز پکُن۔ اتھ منز اَژِتھ لوٚب مےٚ پنُن بُرتھ تہٕ تھوٚم پنٛنی اٹیچی۔ یہِ اوس side upper بُرتھ۔ مےٚ بڑوٚنہہ کنہِ اَسی 6 برتھ ییم مےٚ ٹاکارٕ پأٹھی بوزنہٕ اَسی یِوان۔ مےٚ وُچھ بڑوٚنہہ کُن تہٕ تڑاٚوم باٗقی سوار بن کُن نظر۔ ییمو منٛزٕ اوس اکھ نفر مےٚ کُن مُدعے گنڈِتھ وُچھان، زن اوس مےٚ ستیٚ زان پہچان کرنہٕ خاطرٕ بے تاب۔ پٹھان ڈرٛس لأگتھ اوس تہٕ پیٹھٕ اوسُن جاکیٹ تہِ لوگمُت۔ امہِ بڑوٚنہہ کہِ بہٕ ونہٕ ہا اَمِس کینٛہہ تمی پرٛژھ اورے ''توہی چھوِ ماہرا کاشری؟''

مےٚ دِتُمس جواب ''آ جناب بہٕ چھُس کاشُر۔''

تمۍ پرٛژھ ''توٚہۍ کتہِ ماہراپاری؟''

مےٚ ووٚنمس ''یتھ شہرس چھِ الوَر ونان تہٕ الوَر چھُ راجستھانک اکھ ضِلہٕ۔ بہٕ چھُس یتہٕ اَکِس بجہِ کمپنی منز بحیثیت انجینئر نوکری کران تہٕ جوٚم چھُم پگاہ ہیرٕ ژ پیٹھ واتُن۔''

یہِ بوٗزِتھ گو سُہ خوش تہٕ ووٚنُن ''ہیرٕ ژ ہُند چھُوٕ مُبارک!''

مےٚ ووٚنُس ''سلامت۔''

مےٚ پرٛژھمس ''توٚہۍ کتہِ اَسوٕ تہٕ توٚہہِ کور چھُ گژھُن؟''

تمۍ ووٚن ''مےٚ چھُ اعجاز احمد ناو۔ بہٕ چھُس خانیار سرینگرُک روزن وول۔ مےٚ چھِ گرٕوأنۍ تہٕ ءستۍ یم دور پہن باقین سیٹن پیٹھ بہتھ چھِ۔ أسۍ أسۍ اجمیر شریف گأمتۍ تہٕ ووٚنۍ چھِ واپس گرٕ گژھن پکان۔''

کتھ کتھٕ کران گیہِ پوٗرٕ انہِ گٹ۔ Pantry وول آو تہٕ ووٚنُن ''کھانے میں کُچھ چاہیے؟''

مےٚ ووٚنمس ''راجما-چاول کی دو پلیٹ لانا۔'' مےٚ سوٗنچ اکھ پلیٹ کھیمہٕ بہٕ تہٕ بیاکھ پلہٕ ناوٕ اعجاز صأبس گژھن۔ مگر تمۍ ووٚن Pantry وألِس ءستۍ ''بھیا دو کی جگہ چار پلیٹیں لانا، دو پلیٹیں اِدھر دینا اور دو اُس سامنے والے بَرتھ میں۔''

یہِ بوٗزِتھ درٛاو Pantry وول برٛونٹھہ کُن۔ مےٚ پرٛژھ اعجاز

صأبس ''توٚہہ کیاہ زِ کوٚر وِ تکلیف۔'' تٔمۍ وۄن ''تکلیف کمیٚک، از

کھیاوۍ مےٚ، روز ہے زِنٛدٕ گأنی تُہنٛدِ طرفہٕ تہٕ کھمبو۔''

امہٕ پتہٕ کرِ اسہِ کٔشیرِ ہٕنٛدبن حالاتن پٮ۪ٹھ تفصیل سان کتھ۔

مےٚ بووُس پنٕن راون تیٚول تہٕ تٔمۍ وٕنۍ پننۍ حأرۍ ثات۔ أسۍ دوشوے

گٔیہِ سبٹھاہ جذبأتی اکھ أکۍ ہٕندی حالات بوٗزِتھ۔

ییٚتِس کالس آو Pantry وول تہٕ اسہِ تھووُن اکھ اکھ کھینہٕ

پلیٹ برٛونٛہہ کنہِ۔ اسہِ کھیوٚ و جلدی جلدی کھین تِکیاہ زِ دِلہِ ہُنٛد سٹیشن

اوس یِنہٕ وول تہٕ تتہِ اوس رٔش سپدان۔

کیٛنٛہہ کالہِ پتہٕ آو دِلہِ ہُنٛد ریلوے سٹیشن تہٕ بہٕ وۄتھُس تھوٚد۔

مےٚ وۄن اعجاز صأبس کُن ''میانہِ اٹیچی تھوٗزبو نظر، بہٕ وسہٕ بون تہٕ

تریشہِ بوتل انہٕ۔ پلیٹ فارمس پٮ۪ٹھ لوٚگ مےٚ کیٛنٛہہ وق۔ مےٚ أنۍ

تریشہِ بوتل تہٕ دڑاس واپس یِنہٕ نِس برٕتھس کُن۔ تیٚتھُے بہٕ پنہٕ نِس

برٕتھس نِش ووتُس اتہِ وُچھ مےٚ نوٚوُے عالماہ۔ میٚون سامان ندارتھ۔

مےٚ پرٕ ژھ آس پاس سوارٕبن زِ میأنۍ اٹیچی کوٚت گٔیہِ مگر کأنٛسہِ ہیٚوت

نہٕ کیٛنٛہہ مٹہِ۔ مےٚ گو أندرم شاہ اندر تہٕ نیٚبرِم نیٚبر۔ مےٚ سوٗنٛچ ''ظأہرا

چھُ اعجاز صأب میأنۍ اٹیچی ہتھ ژوٗلمُت...... مگر ستی آم یہِ خیال تہِ زِ

اسہِ کأشرٕبن چھُنہٕ یہِ برٕ عادت لاریوٚمُت...... بیاکھ خیال آم زِ

أزۍ کس وقتس پٮ۪ٹھ تہِ چھُنہٕ بھروٗسہٕ۔''

مےٚ ہیوٚت اعجاز صأب باقین برٕتھن منٛز ژارُن گویا یہِ کوٚت
گو۔ تیٚتھے بہٕ تہٕنٛدِس عیالس نِش وٕتُس مےٚ وُچھ اعجاز صأب کلہٕ نلہٕ
کمل ہیتھ مس ننٛدرِ شوٚنگتھ۔ مےٚ دِژ تمِس زیرٕ تہٕ کوٚرمس آلو۔ سُہ گو
ہُشیار تہٕ کلہٕ پیٹھٕ ترٕجن کمل تھوٚد۔ بہٕ گوس یہِ وُچھتھ حأران زِ تمِی أمِس
میٛانٛی اٹیچی شانٛد دِژمٕژ۔ مےٚ گیہِ أندری رب زِ میٚہ کیٛاہ سوٚنٛچ أمِس
متعلق ییٚلہِ زن أمِی پننہِ سامانہٕ کھوتہٕ زیادٕ میٛانٛی اٹیچی محفوٗظ تھوٚمٕژ
أس۔ تمِی وٕن مےٚ گُن ''مےٚ ماہرا کھٕژ ننٛدر تہٕ مےٚ سوٚنٛچ میانہِ ننٛدرِ
منٛز گوٚژھ نہٕ کانٛہہ تہٕنٛز اٹیچی ہیتھ ژلُن۔ أزی کِس زمانس پیٹھ چھا
وسا۔ تمی دِژ مےٚ یہِ شانٛد۔ گویا تُہنٛد بھروٗسہٕ گوٚژھ نہٕ ہیٚیہِ اسہِ پیٹھ ڈلُن
تہٕ تُہنٛدِس امانتس رأچھ کرٕنی چھُ سون فرٕض۔''
یہِ بوٗزِتھ گوس بہٕ سبٹھاہ مُتأثر زِ ازکل کِس زمانس منٛز تہِ چھا
یِتھی رأچھدر۔

☆☆☆

شیٖن

شیٖن چھُ کاینا تُک اکھ ضروٗری حِصہٕ۔ اگر نہٕ شیٖن آسہِ پانیُک آگرُے موکلہِ تہٕ پانہِ ورأے گژھِ زمیٖن پیٹھ زِندگی ہُنْد وجوٗدٕے ختم۔ ''سفید شیٖن ہیٚوٗ'' چھِ مِثالہٕ رٔنگی کأشرِ زبأنی منٛز وننہٕ یِوان۔ شیٖن چھُ خوبصوٗرتی ہُنْد سُہ اکھ چیز یتھ کُن وُچھِتھ سارِنٕے اکھ عجیب ایٚحساس چھُ پأدٕ سپدان۔ شیٖنس پیٹھ چھِ وارِیاہ شأعری تہٕ یِوان کرنہٕ۔

بہٕ چھُس سیٹھاہ خوش نصیب زِ بہٕ چھُس کٔشیٖرِ منٛز زامُت۔ کٔشیٖرِ منٛزٕ ے چھُم ہوش سنبھولمُت تہٕ بچپن گُذورمُت۔ شیٖنس ستی اُس مےٚ بچپن پیٹھے لوے خوے۔ شیٖن پیٚنہٕ وِزِ شیٖنہٕ تھوسبن تماشہٕ وُچھُن، شیٖن پیٹھ وتہٕ بناونہِ، شیٖنہٕ مانہِ وٹنہِ، شیٖنہٕ موہنیو تہٕ شیٖنک رِکنہٕ لم بناوُن چھُ مےٚ تِتھِ کٔنی یاد زن تہٕ کالُک بتہٕ۔ یِمن کامبن منٛز اوسُس بہٕ ہر وِزِ بڑونہہ بڑونہہ آسان۔ مگر 1990ء چہِ وولہرشہِ کوٚرُس بہٕ شیٖنہٕ نِش محروٗم ییٚلہِ مےٚ پنٕنی موج کٔشیٖر ترٛاوٕنی پییہِ۔

جۆم وأتِتھ گر مےٚ پڑھأے پوٗرٕ۔ پتہٕ لوٚگُس بہٕ نوکری تہٕ میٚون خاندر سپد یوٚو۔ خاندرٕ پتہٕ کیٚنہہ کالی زالہِ شُری گوڈٕ اکھ نٕچ تہٕ پتہٕ نِکہٕ۔

دۄشوے شُربٕ یِیلہٕ ہوش سنبھول تمو تہٕ لوگ شېٖن ژھانڈُن۔ ہر وِزِ چھِ شېٖن وُچھنچ فرمایش کران۔ گاہے تم شېٖنگ کانْہہ فوٹو یا سینری وُچھان چھِ تم چھِ یکدم کرٛکھ دِوان تہٕ شېٖن وُچھِتھ خۄشی ہُنْد اِظہار کران۔ اگر ٹی۔وی یَس پېٹھ کُنہِ ساتہٕ شېٖن وُچھان چھِ تم چھِ ژرِپۄپ کٔرِتھ خوش گژھان۔ کُنہ کُنہِ ساتہٕ چھِ تم فرِجُک درواز کھۄلِتھ فرِیزرس منٛز جمیومُت شېٖن وُچھِتھ پَنُن طماہ کاسان۔ اگر کُنہِ ساتہٕ أسی چکرس گژھنُک پروگرام چھِ بناوان تم چھِ یکدم اتھ کتھِ پېٹھ زور دِوان زِ تۄتے گژھہو ییتہِ شېٖن آسہِ۔ تم دۄشوے چھِ دراصل شېٖنہٕ باپتھ ترسان۔

میانۍن شُربن ہِنْدی پأٹھی رۄدی سانہِ برادری ہِنْدی واریاہ شُری شېٖنہٕ نِش محرۄم۔ امِکی ذِمہٕ دار چھِ تم اِنسان ییمو أسی 1990ء لیس منٛز کٔشیر ترٛاونس پېٹھ مجبۄر کٔری۔ بێیہ تم سارۍے سرکارٕ ییمو نہٕ أسی ازتام واپس کٔشیرِ ہیٚکی تأرِتھ۔ کٔشیرِ ہِنْدِس مسلس پېٹھ چھِ واریاہ لۄکھ تہٕ مُلکھ سِیأسی تہٕ مذہبی ژۄچہِ تھُران مگر سانہِ خأطرٕ چھُ یہ صِرف اکھ انسأنی مسلہٕ۔ ییتھ کٔنۍ آو کٔشیرِ ہُنْد اکھ فِرقہٕ بێیس فِرقس نِش جُدا کرنہٕ تہٕ یِمن درمیان آو اکھ بۄڈ خلا پأد کرنہٕ۔

کٔشیرِ نیٚبر چھِ أسی پننہِ مادرِ وطنچ کمی محسوس کران تہٕ کٔشیرِ واپس گژھنہٕ باپتھ ترسان۔ میٚژِ ہُنْد رِشتہٕ چھُ سارِوے کھوتہٕ تھۄد رِشتہٕ آسان۔ ہر وٕری یہ چھِ أسی جۄن رٕکس رتبس منٛز کُنہِ نتہٕ کُنہِ جایہِ

گرٹھنگ پروگرام بناوان تہٕ شُرٕ بن ستی دِل بہلأیا کران۔ مگر ہر وِزِ چھِ شُرٕ بن ہنٛز مرضی توٗری گرٹھٕنچ آسان ییتہِ شہنگ درشُن سپد۔

اکہِ وٕری یہِ گر شُر بو ضِد زِ ییمہِ لٹہِ گرٹھو گشیرِ تہٕ تتہِ وُچھو شہن۔ توٗت تام اُس نہٕ تمو کشیرِ وُچھمٕژ۔ اسہِ دوشوے بأژو تہٕ مأنز شُرٕ بن ہنٛز فرمایش۔ اسہِ بنوو کشیرِ گرٹھنگ پروگرام۔ شُری گیہِ خوش تہٕ لگی ووٹھٕ ٹلنہِ۔ تمن اُس سکوٗلہِ چھُٹی گأمٕژ۔ مےٚ تہِ کرنأو دفترِ چھُٹی منظوٗر۔ اسہِ کر سارے تیأری۔

بیٚیہِ دوہ دژایہِ أسی سُلی پننہِ کارِ منٛز کشیرِ کُن روانہٕ۔ مگر شینہٕ ہِکس تلاشس منٛز دژایہِ أسی زأنتھ مأنتھ مغل روڑ ہِکنی۔ تکیاز جونہٕ ہِکس رتبس منٛز کتہِ آسہِ ہے بانہالی ہِکنی شہن۔ جیٚمہِ پتھٕ گیہِ أسی گوڈٕ شو کھوڑی تہٕ کوٗر دُپہرن تتہِ درشُن۔ اتہِ پتھٕ دژایہِ تہٕ وأتی نوشہرا تہٕ تتہِ پتھٕی راتس أکس ریسٹ ہاوس منٛز۔ بیٚیہِ دوہ وُٹھی صُبحے تہٕ گیہِ منگلا ماتایہِ ہنٛدِس مندرس تہٕ کوٗر درشُن۔ امہِ پتہٕ وأتی أسی رازویرِ تہٕ اتہِ ٹھہریہِ راتس أکس ڈاک بنگلس منٛز۔

ترٛیٚمہِ دوہ دژایہِ أسی رازویرِ پتھٕ بژونہہ کُن۔ تھنہٕ منٛڈی تہٕ ڈیرا گلی ہِکنی وأتی أسی بفلیاز۔ اتہِ رُکأو مےٚ گأڑی تہٕ پرٛژھم أکس نفرس "مغل روڑس پتھٕ گرٹھیا اسہِ شہنگ دیدار کُنہِ جایہِ؟ اسہِ چھُ بچپنس منٛز وارِیاہ شہن وُچھمُت مگر ییمو شُرٕ بو چھُنہٕ زانہہ شہن وُچھمُت۔

یَم چھِ شیٖن وُچھنہٕ باپتھ ترسان۔ شیٖنہٕ کہِ لالچہٕ آیہِ أسی مغل روڑ کِنۍ نتہٕ آسہٕ ہاو أسی بانہالی کِنۍ کرتام کٔشیرِ وأتی متی۔''

تٔمۍ وُن ''مُغل روڑس پیٹھ پیٚے وۍ توٚہہِ واریاہن جاین پہاڑکین شیٖنہٕ تھوٚنگین یا گلیشرن کُن نظر۔ تُہندی شُری گژھن سبٹھاہ خوش۔'' موخصر دژایہِ أسی بژونٛہہ کُن۔

واریاہن جاین گو اسہِ پہاڑٕ تھوٚنگن پیٹھ شیٖن نظرِ مگر تم أس اسہِ نِش دوٗر۔ شُری أسی نزدیک سان شیٖن وُچھن یژھان۔ واریاہ پڑاو پار کٔرِتھ وأتی أسی پیر گلی۔ اتہِ تہٕ اوس نہٕ شیٖن کیٚنٛہہ تہٕ شُری گیہِ مویوٗس۔ تِمن ڈوٗل بتھِس رنگے تہٕ سپد بیکھ بے چینی۔ تِمن باسیوٚ زِ شاید چھُنہٕ تِہنٛدِس نصیبس منٛز شیٖن نزدیکھ وُچھن۔ میٚ کٔر بیٚیہِ گاڑی سٹاٹ تہٕ دژایہِ شوٗپین کُن۔ مویوٗسی ہنٛدِس حالتس منٛز پیٚیہِ دوشونی شُربن ننٛدر۔

شُربن ہنٛزِ مویوٗسی منٛز ننٛدر پیٚنہٕ پتہٕ وُچھ میٚ میٲنۍ خاندارنۍ تہِ مویوٗس گٲمٕژ۔ میٚ پرٛژھمس ''ژٕ کیازِ ہیٚیہٕ غمگین ہش۔ ژےٚ کیازِ ڈوٗلے بتھِس رنگ ہیوٚ؟''

تمہِ ترٛوو زیوٗٹھ وۄشاہ تہٕ وُنُن ''اسہِ کوتاہ شیٖن چھُ لوکچارس چھووُمُت۔ وۄنہِ کالس منٛز ییٚلہِ شیٖن اوس پیوان أسی کوتاہ خوش أس گژھان۔ شیٖنہٕ تھوسبن کُن أس مُدعے گنڈِتھ وُچھان۔ زمینہٕ پیٹھ

ییٚلہِ شیٖن اوس سمان، أسی ژُری أسی اکھ أکِس شیٖن لایان تہٕ رِکنہٕ لمس گِنڈان۔ امہِ علاوٕ أسی شیٖنہٕ مانہِ وٹان تہٕ شیٖنہٕ موہنوٕ بناوان۔ افسوٗس! وۄنی وُچھتوک سأنی تہٕ سانہِ برادری ہٕنڈی ژُری...... یِم بچأری کوتاہ چھِ شیٖن وُچھنہٕ باپتھ ترسان۔ کأشیرِ نۍ ترٛاوِنی پیٚیِہ ہے، شیٖنہٕ تاون ماپیٚیِہ سانین ژُربن۔"

خانٛدارنہِ ہٕنڈی یِم جذبات وُچھِتھ گوٚس بہٕ سخٹھاہ مُتأثِر۔ مےٚ وۄنمس "چانین سارِنٕے احساسن ستۍ چھُس بہٕ برابر اتفاق تھوان، مگر ژٕ مہٕ بر پرواے..... پُشراو بھگوانس! سانین ژُربن ستۍ تہِ سپدِ انصاف ضروٗر۔"

مےٚ ہیٚژ گاڑی ہنا تیزی سان برٛونٛہہ کُن چلاوٕنۍ۔ تِتھے أسی کیٚنٛہہ میل پکِٕ اسہِ وُچھ سڑکہِ نزدیک اکھ گلیشر۔ مےٚ رُکأو یکدم گاڑی۔ بچ گیہِ ہُشیار۔ گلیشر وُچھِتھ ژٕج تمِس کُنی کرکھ نیرِتھ "پاپا وہ رہی برف۔" أمۍ ہٕنز کرکھ بوٗزِتھ گو نِکہٕ تہِ ہُشیار۔ ژُربو مُژراوِ گاڑِ ہٕنز دارِ تہٕ دوشوٕے دورییہِ گلیشرس کُن تتھٕ کٔنۍ زنتہٕ میوٗلُکھ بوٚڈ بارٕ تحفہٕ۔

☆☆☆

ہمدرد

سومناتھ جی اوس بڈگام ضلع کِس اَکِس گامس منز روزان۔ پیشہِ کنی اوس وۄستاد تہٕ لۄکھ اَسِس احترام سان ماشٹر جی ونان۔ سومناتھ جی اوس سبٹھاہ نیک اِنسان تہٕ گامس منز اوٗسُس واریاہ یزتھ۔ ییٚلہِ 1990ء ییٚس منز کشیرِ منز شورِش وۄتھ بٹہٕ برادری ہِندی لۄکھ ہیٚتِھنی جوک در جوک کشیرِ منز نیرٕنی۔ خاص کر سرینگر شہرس منز اَسی حالات زیادے پہن خراب۔ بڈگوم چھُ سرینگر شہرس نزدیکے واقع۔ لہٰذا آسہٕ یم خبرٕ ہوہکی پاٹھی تور واتان۔ سومناتھ جین اوس ہمسایِن ہُند احترام تہٕ لول وُچھِتھ یہِ فاصلہٕ کوٚرمُت زِ سُہ ٹھہرِ کشیرِ منزٕے تہٕ نیرِ نہٕ گرِ تراٗوِتھ۔ ہمسایو اوٗسُس ہر حالتس منز تحفظ دِنک وعدٕ تہٕ کوٚرمُت۔ لہٰذا اوس دوہا دوہا یِتھٕ کنی نیران۔

دوہٕ کالک وق اوس تہٕ لۄکھ اَسی دوہ لۄسِتھ شامس ٹی۔وی یا ریڈیوہس پیٹھ دوہکین حالاتن ہنز زانکاری حاصِل کران۔ اکہِ دوہ بۄز سومناتھ جین بی۔بی۔سی ریڈیو پیٹھ زِ 19 جنوری کہِ واقعٕ پتہٕ چھِ کشیرِ ہِندی پنڈت کشیرِ تراٗوِتھ نیبر ژلان تِکیازِ تِمن چھُ زُوس خطرٕ باسان۔

کینٛژن بٹن چھِ دھمکی دِنہٕ آمٕژ تہٕ دروازن پیٹھ چھکھ پوسٹر چِپکاونہٕ آمٕتۍ۔ یہِ خبر بوٗزِتھ گو ماشٹرجی پریشان۔ سُہ لۄگ پنٕنس فأصلس پیٹھ سنجیدگی سان سوٗنچنہِ۔ گرس منٛز أسۍس خانٛدارینۍ تہٕ زٕ شُرۍ۔ سُہ گو پریشان زِ اگر حالات زیادٕ خراب گیہِ تیلہِ کیاہ کرِ سُہ۔ کٔشیر ترٛاوِتھ ژلیا کِنہٕ ہمساین ہِنٛدِس بھرٛوٚسس پیٹھ ٹھہرِ۔ سُہ اوس أتھی کشمکشس منٛز زِ خانٛدارینہِ وۄنُس "الہٕ پلہٕ ژٕلی سانہِ برادری ہِنٛدۍ سأری لوٗکھ کٔشیرِ ترٛاوِتھ۔ یہِ تہِ چھُ پزر زِ سأنۍ ہمسایہِ چھِ نیک۔ اگر حالات زیادٕ خراب گیہِ تمہِ ساتہٕ کیاہ کرو أسۍ؟ دپان تۍ گژھِ کرُن یہِ عام لوٗکھ کرن۔ باسان چھُم جان روزِ زُو بچاونُے۔"

خانٛدارنہِ ہِنٛزٕ کتھٕ بوٗزِتھ گو ماشٹر جی ہنا پریشان۔ تٔمۍ سوٗنٛچ "اگر سُہ نیرِ تیٚلہِ گژھن ہمسایہِ ناراض، مگر زُوٚ لرزٕ باسیوٚس نیرنُے گو جان۔ یگاہ اگر ہیوٚر بون آسہِ تمہِ ساتہٕ بوزبہ نہٕ کانٛہہ۔" ماشٹر جین کوٚر فأصلہٕ زِ سُہ نیرِ راتھ کیُت تہٕ کأنٛسہِ تہِ لگہِ نہٕ پیَے۔

دۄیمہٕ دوہ بُلوو ماشٹر جین اکھ ڑٕکہِ وول یِمس اکبر ناو اوس۔ ماشٹر جین اوس اکبر پرنومُت تہٕ تس پیٹھ اوسُس سٔبٹھاہ بھرٛوٚسہٕ۔ تٔمۍ وۄن اکبرس کُن "اکبر صأبا مےٚ چھُ باسان اسہِ تہِ ماپٕیہٕ جوٗم گژھُن تکیٛازِ حالات چھِ دوہ کھوتہٕ دوہ خراب سپدان۔ بیٚہتری ہِنٛدۍ چھِنہٕ آثار نظرِ گژھان۔ لہٰذا نیرو أسۍ چانہِ ڑٕکہِ منٛز۔ مگر ہمساین گوٚژھ نہٕ

پےَ لگُن۔ أسی نیرو از نِصب رأژ ژھوپہٕ دوپہٕ کرِتھ۔"

اکبرن ووٚنُس "ٹھیک ماہرا چھُ، بہٕ گوٚس حأضر۔ تِتھ کُنی تو ہی مناسِب زأنِو تی کرو۔"

دوٚہی دوٚہس تھوٚو سومناتھ جین تہٕ تٔمی ہِنزِ خاندارنہِ ضرۄری سامان گنڈِتھ۔ شُری تہٕ کرِکھ تیار۔ شامُک بتہٕ کھیتھ روٚدی اکبرس پژاران۔ رأژ ہنزِ ٹھیک باہہِ بجہِ آو اکبر ٹرک ہیتھ۔ سومناتھ تہٕ تٔمی ہِنزی گرِ وألی دژایہِ ضرۄری سامان نگ ہیتھ ژوٚرِ ژوٚرِ ٹرکہِ کُن۔ سأری لوٚکھ أس تمہِ ساتہٕ شوٚنگِتھ۔ مگر محلہٕ کین ہوٚنین پیٚیہِ نظر تہٕ تموٚ تُل شور۔ ہوٚنی أسی سومناتھ جیس پژزناوان۔ ہِنٛزی کِنی کرے ین تم ژھوپہٕ کرناوِنٛچ کوٚشِش مگر تموٚ تُل زیادے پہن شور۔ شاید أس نہٕ تم پژھان زِ ماشٹرجی گوٚژھ نیرُن۔ ہوٚنین ہِنٛدِ شورٕ سِتی گیہِ محلکی کینٛہہ لوٚکھ ہُشیار۔ تمو کھوجہِ دارِ تہٕ دِژکھ نیٚبر کُن نظر۔ ماشٹر جی تہٕ تٔمی ہِنٛزی گرِ وألی أس اتھن کیتھ سامانہٕ ہیتھ ٹرکہِ کُن پکان۔ جلدی پھہلیہِ یہِ خبر سأرِسے گامس۔ لوٚکھ دژایہِ گرو منٛزٕ نیٚبر تہٕ دوریہِ ماشٹر جیس کُن۔ کینٛژٕ و ہمسایو روٚٹ سُہ نالہٕ متہٕ تہٕ کوٚرُکھ رُکاوِنٛچ کوٚشِش۔ ماشٹر جین ووٚنکھ "مےٚ دِیِو زیوٚ معأفی۔ مےٚ ہیوٚک نہٕ پنُن وعدٕ نِبأوِتھ تِکیازِ بہٕ گوٚس حالات وُچھِتھ مجبوٚر۔ دپان یہِ عام کرِ تی گژھِ کرُن۔ میٲنی سأری أشناو دژایہِ کرتام۔ بہٕ واتناوکھ ہِنٛزی گروألی جوٚم تہٕ اگر حالات کم

زیادِ سُدرییہِ تہٕ یمہٕ واپس۔ یہِ گو توٚہہٕ ءتیٚ وعدٕ۔"

ہمسایو لوگ ودن وان۔ أکی بُزرگ زنانہٕ وۄن ماشٹر جیس کُن "ژٕ نیرِتھ راوِ اسہٕ شُرین ماشٹرتہٕ پیٚیہ کتہٕ بنہٕ اسہٕ ژیٚیے ہیٚو نیک ہمسایہ۔"

ماشٹر جیس ژۄل اوش دَدرایہٕ نیرِتھ۔ لۄکہٕ ارساتھاہ اوس جمع گۄمُت تہٕ وارِ وارِ لگی ساری ماشٹر جیس تہٕ تمی ءسُندبن گرکھن نالہٕ مُتیٚ کرنہٕ۔ أخرس پیٹھ آو رۄسُل یُس ماشٹر جین اوس رۄ چھمُت۔ اتھہٕ پیٹھ تھأوتھ اوسُس وِزِ وِزِ مدد کران۔ رۄسُل تہٕ اوس ماشٹر جیس اکار بکار یِوان۔ سُہ اوس ہرۄری یہِ ہیرِژ پیٹھ ماشٹر جیس کرالہٕ ءسُندِ دُکانہٕ پیٹھٕ وٹک بانہٕ أنتھ دِوان تہٕ کینژن أشناون اوس ہیٚرِژ بوگ تہٕ نِوان۔ تمی کوٚر ماشٹر جیس ءتیٚ چیرِ نالہٕ موت۔ امہٕ پتہٕ ژھُن تمی ماشٹر جی نِس چندس منز اتھہٕ۔ ژٕکہِ ہُند مألک اکبر آو تہٕ وۄنُن ماشٹر جی یَس "اسہٕ گژھہِ ژیر۔ گاش یِنہٕ بڑۄنہہ چھِ اسہٕ بانہال ٹنل پار کرِنی تِکیاز یِگاہ چھُ ہڑتال۔"

ماشٹر جین کر مکانچ کُنز أکِس بُجہٕ ہمسایہٕ بایہٕ حوالہٕ تہٕ دۄپنس "میون امانتھ چھے حوالہٕ۔"

بُجہٕ ماجہِ لاجہٕ یِم کُنزٕ أچھن کُن تہٕ وۄننس "گژھ خودا کرنے رحم۔ جلدی یِی زِ واپس۔"

ژٕک ییلہِ ہےَ وے ہس پیٹھ وأژ سومناتھ جین سنبھول دم ہیٚؤ۔ تٔمۍ ترٛوو اچانک چھٔدس پنہٕ نِس اتھ تہٕ اتہِ وُچھِن روپیس 1500 تہٕ بێیہِ اکھ کاغذ پرچہٕ۔ کاغذ پرٕچس پیٹھ اوس لیکھِتھ ''وزِ کوٚر ہم توٚہہِ مےٚ اتھ رۄٹ تہٕ تُہندۍ احسان ہیکہِ ہکہٕ نہٕ بہٕ نکھ وأٔلتھ۔ یم کینٛہہ پأنسہٕ لگنو پردیس منٛز بکار۔'' سومناتھ جیس آیہِ أشہِ ٹأرۍ برِتھ تہٕ پننہِ خاندانہِ کُن وۄنُن ''سون رچھُن گو نہٕ ضایہِ۔ رۄسُل درٛاو سبٹھاہ ہمدرد۔''

تاج محل

آگراہس منز یتھے بہٕ تاج محل ۄکس مین گیٹس نش ووتُس لُکہٕ ارساتھا اوس جمع گوٚمُت۔ ہر کانٛہہ اوس دُنیا یُک یہِ عجوبہٕ وُچھنہٕ خاطرٕ بے تاب۔ سیلانی آسی جلدی جلدی پکنٛچ تہٕ تاج محلس نزدیک واتنٕچ کوٗشش کران۔ موسم اوس سبٹھاہ خوشگوار۔ فرؤری ہُک رٕتھ اوس تہٕ کھُلہٕ تاپھ اوس دزامُت۔ مےٚ کوٚر پٔنُن جاکیٹ تہٕ تھوٗوم پننہِ نرِ منٛز۔ لوگُس بڑونٛہہ کُن پکنہِ۔ بڑونٛہہ پہن پکِتھ آیہِ ہیرٕ پأوی۔ ہر کانٛہہ اوس ہیرِ پاوٕبن جلدی جلدی وسنٕچ کوٗشش کران۔ مےٚ پیٚیہِ أکِس نفرس کُن نظر تہٕ وُچھُم یہِ ہیرٕ پاوٕبن وارٕ وارٕ وسان۔ شاید أسس پکنس منٛز کیٚاہتام پریشأنی۔ نزدیک پہن وأتِتھ وُچھ مےٚ یہِ نفراکھ قمیض یزار لأگِتھ۔ پبٹھٕ أسن صدٕری لأجمٕژ تہٕ کلس پبٹھ أسس جالہِ دار ٹوٗپۍ۔ مےٚ کوٚر یکدم اندازٕ زِ یہِ گژھِ کأشُر آسُن۔ مےٚ رٔٹ أمِس نفرس اتھ تہٕ وونمس "وٗلو خواجہٕ صأب بہٕ کرٕہوو اتھس تھپھ۔" یہِ کتھ بوٗزِتھ گوٗ یہِ نفر زن روٗزِتھ۔ حأران گوٗ زِ آگراہس منٛز کتہِ آو کأشُر مددگار۔ ہیٚرٕ پبٹھٕ بوٚن تام ترٛأونم نظر تہٕ ووٗنُن "توٚہہِ کیٚاہ چھُ

اسمِ شریف؟'' مےٚ وۄنمس ''جناب مے چھُ ناو وِنود کُمار۔''

دۄپُن ''توٚہی کتہِ حض یپأری؟''

مےٚ وۄنمس ''بہٕ جناب چھُس دفترچہِ کامہِ باپتھ آگرا آمُت۔ ووٗنی دۄپُم یپأری وُچھو تاج محل تہِ۔ لۄکھ چھِنا دُنیا کیو کوٗنو پیٹھٕ اتھ وُچھنہِ یِوان۔ مےٚ تہِ گو شوق زِ بہٕ تہِ وُچھہا یہِ کیٛاہ چیز چھُ۔''

مےٚ پرٛژھمس ''توٚہی کتہِ حض یپأری؟''

دۄپُن ''جناب مےٚ چھُ علی محمد ناو۔ أسی چھِ شوپینکی روزن وألی۔ مےٚ چھِ خانداریٚنز تہٕ زٕ بچہٕ تہِ ستی۔ أسی أس دراصل اجمیر گأمتی۔ تورٕ آیہِ پھیرِتھ تہٕ ووٗنی دۄپ یہِ تاج محل تہِ وُچھو۔ تم دژایہِ جوشس منز برٛۄنہہ تہٕ بہٕ ترٛ وہوس کُنے زۄن۔ پتہٕ چھےٚ مے پکنس منز تہِ پریشأنی گژھان۔''

مےٚ وۄنمس ''خواجہٕ صأب کیٛنہہ پرواے چھُنہٕ۔ بہٕ تہِ چھُس پنہٕ نبو منزٕ ے۔ بہٕ واتناوہو توٚہی برابر تاج محلس تانی۔''

موخصر کتھا کران لگی أسی وارٕ وارٕ برٛۄنہہ کُن پکنہٕ۔ تیتھے أسی تاج محلس نزدیک وأتی اسہِ سمکھییہِ علی محمدٕنی گرٕکی یعنی تسٕنز خانداریٚنز تہٕ بچہٕ۔ خانداریٚنی أس تِلہٕ دار پھرن لأگِتھ تہٕ کلس أسس ڈٔجی گنڈِتھ۔ کورِ اوس کرٛأے دار سوٗٹھ لأگِتھ تہٕ کلس پیٹھ اوُسن ڈُپٹہٕ تھوٚومُت۔ لڑکہٕ اوُسس پٹھان ڈریس لأگِتھ تہٕ ریش

تھٕوتھ۔ علی محمدن وۄن پننہٕ نبن شُربن کُن ''یہٕ اوسو نا توہہِ ونان پنڈتن متعلق، یہِ گو پنڈت لڑکہٕ۔ توہہِ دزٲیہِ وٕ نا جوشس منز بڑوٚنہہ تہٕ یہٕ تژوہوس کُنے زۄن۔ تیمی پنڈت لڑکن گَر مےٚ برابر یوٚت تام اتھس تھپھ۔ یمو پنڈت لڑکو نہٕ تُلی بندوٗق تہٕ نہٕ کنہِ۔ صرِف تھوٚوُکھ پننہِ پڑھایہِ کُن تہٕ پننہِ نوکری یا کاروبارس کُن دھیان۔ بێیہِ وُچھو یم کِتھہٕ پاٹھی چھِ بُزرگن احترام کران۔ ووٚنی یم یتھ جایہِ چھِ تہٕ تتھ جایہٕ خودا تھٔوی نکھ وارٕ وتہِ۔'' شُربو تژٲو اکھ اَکِس کُن نظر مگر وۄنُکھ نہٕ کِہی۔

امہِ پتہٕ وُچھ اسہِ یکوٹہٕ تاج محل تفصیل سان تہٕ لگی واپس پھیرنہِ۔ مےٚ پرُژھ علی محمدس ''ازکل کِتھی حٕض چھِ حالات کٔشیرِ منز؟''

تٔمی دۄپ ''ژٕٹھ سا کٔشیرِ ہنز کتھا۔ تتہِ چھِ سٲری ہے پرٕوٚنی ناو گٲمژ۔ اسہِ گو نا اَنم سوے وُٚم سوے لُجم سوے پانسے۔ اَسی ہێکو نہٕ تمہِ جنجالہِ منزٕ ووٚنی نێبر نیرِتھ۔ خبر چھا کیاہ کیاہ چھُ ڈیٚنشن۔'' مےٚ کٔر علی محمدس بێیہِ اتھس تھپھ تہٕ لگی بڑوٚنہہ کُن پکنہِ۔

واپس یکان یکان وُچھ مےٚ علی محمدٕنی گرِ وٲلی تاج محلکی سبٹھاہ تاریف کران۔ علی محمدن پرُژھ مےٚ ''وِنوٚد جی توہی تہِ وٕنیو کیٚتھ باسیوٚ وتوہہِ تاج محل؟''

مےٚ تژٲو تاج محلس کُن بێیہِ اکھ نظر تہٕ وۄنُم علی محمدس کُن ''تاج محل حٕض چھُ جان ۔ اتھ کیاہ چھُ وَنُن مگر مےٚ پھوٚ از پٔنُن تاج

محل یعنی پئن گرٕ یادیُس میٲنؠ بُڈی ببن کٲشیرِ منز 1947ء یَس منز تامِر اوس کوٚرمُت تہٕ یتھ منز پتہٕ بہٕ زامُت چھُس۔ میٲنؠ دبد اُس اکثر ونان زِ 47 ہس منز اُسی قبأیلی حملہٕ آور بڑوٗنہہ گن قدما قدما پکان تہٕ اُسی اُسی مکانس سیرِ وارا وارا دِوان۔ میٚون سُہ گرٕ اوس نہٕ کُنہِ تاج محل کھوتہٕ کم۔ ترٛےٚ پور مکان اوس تہٕ پیٹھ اٲسس بڑٲرٕ کأنی تہِ۔ 13 کمرٕ، 2 ہال، 1 ٹھوکر کُٹھ، 3 چوکہٕ تہٕ 1 ڈب۔ میٲنہِ خأطرٕ اوس سُے تاج محل مگر ووٚنی نہٕ سو کٲشیرٕ تہٕ نہٕ سُہ تاج محل۔" یہِ بوٗزِتھ گوٗ علی محمد زن روٗزِتھ، بتھِس ڈوٗلُس رنگ تہٕ اُچھن آس اوٗش..........

☆☆☆

کشمیریت

ویری ناگ باغس چکرا گرِتھ آیہِ أسی واپس ویٚوٚس کمپس منز سُریش جی نِس کواٹرس منز۔ باغس منز أس شُربن ءتی گنڈِتھ تھکاوٹ گمژ۔ نوٗنہٕ چایا چیتھ آو تھوڑا آرام۔ میٲنہِ خانداربہٕ لوٚگ وارِ وارِ پلون تاہ کرُن تہٕ بیکس منز برٕنی۔ سُریش جین وۄن "توہہِ کیٛاہ لوگوٚ کرُن؟"

مےٚ وۄنمس "یگاہ چھُ اسہِ پنہٕ نِس بڑنگ علاقس کُن گژھنگ یرادٕ۔" تمی کوٚر سبٹھاہ زور زِ أسی روزٕ ہاو کیٛنہہ دوہ بیٚیہِ تمن ءتی مگر اسہِ اوس بچن ءتی بڑوٚنٹھے وادِ کوٚرمُت زِ بیٚیہِ دوہ نموکھ تم أسی پنہٕ نِس بڑنگ علاقس کُن۔

راتس آرام کرِتھ وۄتھی أسی صُبحن جلدی تہٕ بوٚر سامان گاڑِ منز۔ اسہِ کُر نیرنٕچ تیاری ییٚلہِ زن شُری نندر رِہتی أسی۔ سُریش جی، تمی ہنز خانداربنی تہٕ تِہنز نیچ دژایہِ اسہِ ءتی گاڑِتام۔ امہِ بڑوٚنہہ زِ بہٕ کرِہا گاڑی سٹارٹ سُریش جین وۄن "حالات چھِنہٕ ٹھیک۔ ونیوٗہ تہٕ کھنہٕ بل اوس راتھ شامس ژیٚرتانی پتھراو چلان۔ لہذا نیر زیو نہٕ تیاری۔

توہی نیرزیو میر بازرٕ کنی۔ اپارٕ چھُ شاٹ کٹ تہٕ جلدی واتو ٹھکانس۔'' موخصر کُر مےٚ گاڑٕ سٹارٹ تہٕ دژایہٕ اُسی میر بازرٕ کنی۔

صُبحُک وق اوس لہٰذا اُس نہٕ بیر بار تہٕ کینٛہہ۔ موسم اوس سبٹھاہ خوشگوار۔ زن اُس سائنی گاڑی ہوہس ءتی کتھٕ کران۔ بژونہہ پھن پکِتھ ییلہٕ اُسی اَکس کھُلہٕ سڑکہٕ پیٹھ واتی اَکس وتہٕ پکونس نفرس پرُژھُم ''توجہٕ صاٗبا کوکرناگ خاٗطرٕ چھا اسہٕ کھوورُکُن گژھُن کِنہٕ دٔچھُن کُن۔''

تٔمی وۄن ''کھوورُکُن کوٚت ہض پھیرِو۔ یہٕ وتھ چھِ اسلام آبادُکُن گژھان تہٕ تتہٕ چھُ کرفیو۔ توہی نیرِو ہض دٔچھُن کُن۔''

مےٚ پرُژھمس ''یہٕ کوس ہض جاے چھِ؟''

تٔمی وۄن ''یتھ ہض چھِ اشاجی پورہ ونان۔''

جایہٕ ہُنٛد ناو بوٗزِتھ آو مےٚ اندازٕ زِ اُسی کتین چھِ۔ موخصر پھیرِ اُسی دٔچھُن کُن تہٕ لگی بژونہہ کُن پکنہٕ۔ بیٚیہٕ اُس نہٕ کانٛہہ گاڑیا نظرٕ گژھان۔ تِتھے اُسی دیا لگام نِش واتی اکھ ٹاٹا سوموٹیکسی آیہٕ تہٕ تٔمی کُر سائنی گاڑِ اورٹیک تہٕ لٔج اسہٕ بژونہہ بژونہہ پکنہٕ۔ اسہٕ آیہٕ تھوڑا ہمتھ ہِش تہٕ لگی اُتھی ٹیکسی پتہٕ پتہٕ پکنہٕ۔ تِتھے اُسی دہرُن گامس منز واتی اسہٕ وُچھ یہٕ ٹیکسی وول اچانک گاڑی واپس پھران۔ کینٛہہ تام گڈبڈ باسیوٚو اسہٕ۔ مےٚ پرُژھ ٹیکسی واٗلس ''توہی کیازِ ہض پھیرِو

اچانک واپس؟''

تمۍ وۄن ''اتہِ حض چھُ اکھ جلوس دژامُت تہٕ بڑونٛہہ گُن نیرنس چھُ خطرٕ۔''

ٹیکسی وول دژاو واپس تہٕ مےٚ ترٲو بڑونٛہہ گُن نظر۔ مےٚ وُچھ اکھ 22-20 وُہر لڑکہٕ جلوسس لیڈ کران، بٲقی لۆکھ أمِس پتہٕ پتہٕ پکان تہٕ نارٕ بٲزی کران۔ کینٛہہ بچہِ أسی گاڑٕ ہن کنہِ تہِ لایان۔ یِم حالات وُچھِتھ گابریےِ میأنی خانداریٛنۍ۔ نچہِ وۄن ''پاپا ہم نے ٹی۔وی پہ بہت بار Stone pelting دیکھی ہے لیکن آج اپنی آنکھوں کے سامنے دیکھ رہے ہیں۔'' اچانک بدلیوٚو ہوا نوا۔ ژوپٲرکۍ باسیوٚو دہشتٕ دہشت۔ زن تہٕ وٲتی 1990ءٕ کِس وقتس منٛز۔ حالات باسیہٕ تِتھی، تِتھی کٲشِر سانہِ نیرنہٕ وِزِ أس۔ میانہِ خاندارنہِ وۄن ''اسہِ چھِ لۆٕکٹۍ بچہِ سٟتۍ تہٕ اسہِ تہِ پزِ جلدی واپس پھیرُن۔'' سانہِ گاڑِ اوس جیمنٛگ نمبر۔ لۆکھ ہیٛتن اسہِ أندی أندی جمع گژھنۍ۔ گاڑِ ہِندِس ڈیش بورڈس پیٹھ اوس ہندوستانُک جھنڈٕ تہِ لگاوِتھ۔ نچہِ تُجِ پننٛہ رۄمال تہٕ ترٲوِن اتھ جھنڈس پیٹھ تہٕ تھوٗن کھٹِتھ۔ میانہِ خاندارنہِ تُجِ پننہِ ڈکہٕ پیٹھ ہندی تہٕ تھوٗن ڈُپٹہٕ کلس پیٹھ۔

امہِ پتہٕ آیہِ اکھ زنان سانہِ گاڑِ نش تہٕ دۄپُن ''گوٚ براہ گژھ پھیر واپس۔ یِمن لڑکن چھُ جنوٗن سوار گومُت۔ یِم لایہٕ نےٚ تہٕ بیٛیہٕ

پھٹراونےٚ گاڑی تہٕ۔'' سو زنان باسیہِ مےٚ سبٹھاہ گاٹج تہٕ ہمدرد۔ زن اُس میٚانٛی ہمسایہِ بارے تہٕ مےٚ واریاہ کالہٕ پیٹھٕ زانان۔ تمہِ پتہٕ آواکھ بُزرگ نفر تہٕ تمۍ تہِ ووٚن زِ اسہِ پزِ جلدی واپس نیرُن۔ یمن ہُنٛدِ مشورٕ بوٗزِتھ پھِر مےٚ گاڑی واپس۔ بچن گُن ترٛاوِم نظر تہٕ تمن اوس بتھس رنٛگےٚ ڈوٗلمُت۔ تم اُس مویوٗس گاٚمتۍ زِ تمن روٗد پنٛنِ علاقہٕ وُچھنےٚ۔ سُہ علاقہٕ ییٚتہِ تہنٛد مول زامُت اوس تہٕ لوکچارٕ اوسُن گُذورمُت۔ تتھے سانٛی گاڑی واپس ہیرِٛن پھیرِنۍ اچانک آیہِ ژور نوجوان لڑکہٕ سانہِ گاڑِ نِش تہٕ پرُژھکھ ''توہہِ کوٚت ھِض چھُوٕ گژھُن۔'' تم باسیہِ مےٚ تھوڑا ہمدرد پہن۔

مےٚ ووٚنمکھ ''بہٕ ھِض چھُس ییٚتیُک لوکل نفر۔ اُسۍ چھِ اصلی کوکرناگکۍ بسکین در تہٕ ازکل چھِ اُسۍ جیٚمہِ روزان۔ اُسۍ آیہِ تقریباً سارٕے کشیٖر وُچھِتھ۔ ووٚنۍ اوس یمن بچن پنٛنِ علاقہٕ ہاوُن۔ مگر ہیرِٛمس چھُنہٕ شاید یہِ منظوٗر۔'' مےٚ پرُژھمکھ ''یِم لوٗکھ کیاز چھِ جلوس تہٕ ہڑتال کران۔''

اُکۍ لڑکن ووٚن ''یِم لوٗکھ چھِ ازکل فلسطین کین لوٗکن خاطرٕ یکجہتی ہاوان۔ تمن پیٹھ چھُنا ظُلم سپدان۔''

بوٗزِتھ گوس بہٕ حاٚران۔ میٚانہِ خانداریٚنۍ اُس مےٚ اِشارٕ یہِ کران زِ بہٕ ونہٕ نہٕ کٛنہی مگر مےٚ روٗدِ نہٕ پانس تانٛی۔ مےٚ ووٚنمکھ

''1990ء منز تےَ ییتہٕ ظُلم سپدیوٚو أکِس خاص طبقس پیٹھ ییلہِ لگ بھگ ساڑٕ ژور لچھ لۆکھ پننی گرٕ زبردستی تژاونس پیٹھ مجبوٗر کرنہٕ آیہِ تہٕ پننہٕ زمینہٕ نِش محروٗم گییہِ، یِمن منزٕ بہٕ تہِ شامِل چھُس۔ تِہُندِ خاطرٕ وُچھ نہٕ اسہِ ازتانی کانٛہہ تہِ جلوسا یا ہڑتالا نہٕ کشیرِ منزٕ تہٕ نہٕ ہندوستانس منزٕ۔''

میانی کتھ بوٗزِتھ گییہِ یِم ژور نوجوان زن کٔلی تہٕ لٔگی اکھ أکِس کُن وُچھنہِ۔ یِم لڑکہٕ أسی دراصل بیٚیہِ گامکی تہٕ یِمن تہِ اوسکھ نہٕ بڑونہہ نیرنہٕ دیتمُت۔ یِمو منزٕ وۄن أکی لڑکن ''ٹھہرٕ وھن۔ أسی واتناوہوو توہی کوکرناگچہ مین سڑکہِ تانی صحی سلامت مگر بیٚیہِ وتہِ کِنی۔''

گوڈٕ سوٚنچ مےٚ أسی کِتھٕ کِنی کرو یِمن پیٹھ یقین۔ خبر کیازِ اوسُم دِل گوأہی دِوان زِ یِم چھِنہٕ تِمو منزٕ۔ اسہِ آیہِ ہمتھ ہِش۔ موخصر دژایہِ تِہُنز گاڑی بڑونہہ بڑونہہ کمہِ تانی بیٚیہِ وتہِ کِنی تہٕ دۆپُکھ اسہِ پتہٕ پتہٕ گاڑی چلاونہٕ خاطرٕ۔ یہِ أس اکھ تنگ اندروٗنی گامٕچ سڑک۔ یہٕ گام اوس ہوکھر بدسگام۔ پکان پکان وأتی أسی أکِس بجہِ کھلہٕ سڑکہِ پیٹھ۔ یِمو لڑکو رُکاوٚ پننی گاڑی، آیہِ اسہِ نِش تہٕ وۄنکھ اسہِ کُن ''توہی ھن نیریوٚ ژھن کُن۔ یہےٚ گییہِ کوکرناگٕچ سڑک۔''

اسہِ کوٚر تِمن سبٹھاہ شُکریہٕ۔ تِم دژایہِ پانہٕ اچھوٗل کُن۔ سانو شُربو کوٚر تِمن دوٗر تانی ٹاٹا۔ اسہِ رٔٹ کوکرناگٕچ سڑک تہٕ پکناوٚ گاڑی ہنا تیز پٹھن۔ دِلٕچ دھڑکن ہیٚژن مےٚ تیز گژھنی۔ بہٕ اوسُس 25 وٕہری

پتہٕ پننِس علاقس گُن پکان، سُہ علاقہٕ ییٚتہٕ بہٕ زامُت چھُس تہٕ ییٚتہٕ مےٚ لوکچار گنڈ ورمُت چھُ۔ بڑوٚنہہ پھِن پکِتھ کوٚر اسہِ بڑنگی ڈٕریاوُک درشُن، سُہ ڈٕریاو یُس اکہِ وقتہٕ بڑنگ ریٚشی پننہِ تپسیایہِ سٟتۍ اتھ علاقس منز پأدٕ کوٚرمُت چھُ۔ موخصر کوٚر اسہِ پار ہلڑ، بوڑ، ٹنگہٕ پوو، ساگام، دنہٕ دیوٹھ، ہانگل گُنڈ، بِڈرتہٕ وأتی کوکرناگ صحی سلامت۔ أچھن زن آو نوٚو گاش۔ اسہِ گو جلوس مُشتھ تہٕ یمن مددگارن ہُند خلوص رُوٗد یاد۔ بچوو وۄن ''پاپا اِن لوگوں نے ہماری مدد کیوں کی؟ نہ ہم اُس آنٹی کو جانتے ہیں، نہ اُس انکل کو اور نہ ہی اِن چار لڑکوں کو، پھر بھی اِن لوگوں نے ہماری اتنی مدد کیوں کی؟''

سوٗنچِتھ دیُت مےٚ جواب ''شاید چھُم باسان یہے گیہِ کشمیریت!''

☆☆☆

ماجہِ ژیوٚ

رمیش جی اوس گُڑگاوُں ہس منز أکِس پرائیویٹ کمپنی منز نوکری کران۔ یہِ اوس اتہِ أکِس مکانس منز ترٛیِمس پورس اندر کِرائیس پیٹھ روزان۔ جیٚمہِ اوُسس جانی پورس منز گرٕ۔ پرائیویٹ نوکری منز چھُٹی میلنٕز چھِ مُشکل آسان، لہٰذا اوس صرِف تیوہارن پیٹھے گرٕ ہیکان یِتھ۔ مگر کُنہِ کُنہِ ساتہٕ اوُسس مول یا بوے بأے کاٚنٛز گُڑگاوُں گژھتھ خبرا ہیوان تہٕ کینژٕن دوہن تتی روزان۔ رمیش جیٚن کوٚر واریاہے لٹہِ پننہِ ماجہِ آشا جی زارِ پارٕ زِ سو تہِ ییِہ گُڑ گاوُں تہٕ روزِ ہے تتہِ کینژٕن دوہن تمِس ءتی مگر سو أس ہر وِزِ ٹال مٹول کران۔

اکہِ دوہ آو رمیش جی ہیرٕ ژ پیٹھ جوٚم تہٕ کوٚرُن ماجہِ سخ زور زِ کم سے کم اکہِ لٹہِ یِہِ گُڑگاوُں۔ گرِکو باقی بأژو تہِ وۄن آشا جی زِ رمیش جیُن دِل رچھنہٕ باپتھ پزِ تمِس کم سے کم اکہِ لٹہِ گُڑگاوُں گژھُن۔ نارس دِژاین نرِ مگر ییٚمہِ لٹہِ چلیوٚس نہٕ کینٛہہ۔ أخرکار وأژ آشاجی گُڑگاوُں رمیش جی نِس ڈیرِس پیٹھ۔ اتھ مکانس منز أسی بیٚیہِ زٕ ڈیرٕ وألی۔ اکھ ڈیرٕ وول اوس گوڈٕنکِس پورس منز روزان تہٕ تم أسی

راجستھانکۍ روزن وألۍ۔ بیٛا کھ ڈیٚر وول اوس دۄیمس پورس منٛز روزان تہٕ تِم أسۍ پنجابکۍ روزن وألۍ۔ رمیش جی اوس ترٛیمس تہٕ أخری پورس منٛز روزان۔ دۄن ہیرن کھسان کھسان زن لۄسۍ آشاجی گوڈٕنکۍ دوہ کۄٹھۍ۔ صحتہٕ کِنۍ أس کمزور پہن۔

آشاجی اوس ہندی کم پہن بوٗلِن تگان۔ مگر ٹوٹی پھوٹی ہندیس منٛز أس گُنہِ گُنہِ ساتہٕ باقی ڈیٚر والین ستۍ کتھ کران۔ مگر تِہُنٛز راجستھانی یا پنجأبۍ بۄلی أسس نہٕ بِلکُل سمجھ یِوان۔ ہر وِزِ أس آشاجی کأشُر بولن والین ہنٛز کمی محسوٗس کران۔

رمیش جی گو دفتر تہٕ ماجہِ وۄنُن "بأقی ڈیٚر والین ستۍ کری زِ کتھاباتھا۔" شامس یێلہِ دفتر پێٹھ واپس آو تِمۍ کھأر آشاجی پانس ستۍ چھتس پێٹھ تہٕ وۄننس "دیس ہُہ بڈ سڑک چھےٚ یِہ چھِ جیپور کُن گژھان۔" ماجہِ وۄنُس نہٕ کِنٛھی۔ کینٛژس کالس چھتس پێٹھ ٹھہرِتھ آیہِ تِم پننِس کمرس منٛز۔

دۄیمہِ دوہ آو رمیش جی دفترٕ پێٹھ تہٕ یِم دۄشوے کھٔتۍ بێیہ چھتس پێٹھ۔ رمیش جین وۄن ماجہِ "دُیس ہُہ بێیہ طرفہٕ سڑک چھےٚ یِہ چھِ دِلہٕ کُن گژھان۔" آشاجی وۄنُس نہٕ کِنٛھی۔ یِم وۄتھۍ بون تہٕ کھیوٚکھ شامُک بتہٕ۔

ترٛیمہِ دوہ آو رمیش جی ہنا ژیر پہن مگر توتہِ کھٔتۍ یِم چھتس

پٔتھ تہٕ رمیش جین وۄن ماجہِ کُن ''دِیُس ہُہ ترٕیم سڑک چھےٚ یہِ چھِ سوہنا کُن گژھان یُس ہریانک اکھ قصبہٕ چھُ۔''

ژ۪ورمہِ دوہ ییٚلہٕ رمیش جی ڈیرس پٔتھ آو آشا جی اُس بڑوٚنٹھے چھتس پٔتھ کھڑٕ مژ۔ سُہ گو دوران دوران ماجہِ نِش۔ امہِ بڑوٚنہہ زِ رمیش جی ونہِ ہے کیٚنہہ آشاجی وۄن یورے تِمس ''وَن باہُہ ژ۪ورِم تہٕ اٲخری سڑک کور کُن چھِ گژھان؟ پٔتۍ مہٕن ترٕہن دوہن کوٚرُتھ ژےٚ ترٕہن سڑکن ہُنٛد ذِکر۔''

رمیش جین وۄنُس ''یہِ سڑک کیٛاہ بی چھِ فریدآباد کُن گژھان۔''

آشاجی وۄنُس نرمی سان ''بس موکلییہِ با چانہِ گڈگاوٗں چہِ ساریےٚ سڑکہٕ۔ ژٕ کروٕنی اکھ مہربٲنی مےٚ پٔتھ۔ ژٕ تھوأ کَس دوہس چھٹی تہٕ ترٛاومےٚ واپس جیٚمہِ بس سٹیڈس نِش۔ ژٕ یہِ تۍ پٔتھٕ واپس تہٕ بہٕ گژھ تتہِ پٔتھٕ پانٕہ جانی پور میٹاڈورس منٛز۔ مےٚ دِژاے گوڈے نارس نرِ۔ پٔتۍ مہٕن ترٕن دوہن اٲسس زن قٲد ییتھ مکانس منٛز۔ مےٚ چھا یمن چانٕہن گڈگاوٗں چہِن سڑکن نار دِیُن۔ یم اٲسنےٚ ژےٚ مُبارک۔ کٔشیرِ نےٚ ترٛاوِنی پییہِ ہے...... اٲلی ناش کیٛازِ گژھےٚ تہٕ ماجہِ زیوٗ کیٛازِ راوِ ہے۔ بہٕ چھس ییتہِ پھٹنس آمژ۔ ژٕ چھُکھ صُبحے پننہٕ کامہِ نیران تہٕ بہٕ چھس دوہے دوہس ماجہِ زیوٗ ورتاونہٕ باپتھ ژھرٕ ژھرٕ ژھرٕتھ کران۔ ہرگاہ ییتہِ یم نِچاٚرِ پنجأبۍ تہٕ راجستھٲنۍ ڈیرِ واجنہِ چھِ مےٚ ستۍ

وِزِ وِزِ کتھ باتھ کرنہٕ یِوان۔ مگر کیٛاہ کرٕ مےٚ چھُنہٕ پہٕنز پأرِم زبان سمجھ یِوان۔ بےٚ جیٚمہِ محلہٕ چہن بٹنٛن ہٕتی چھُس روپیہِ لچھس دربار کران۔ لگہٕ ہا بلایہِ پنہٕ نِس گرس تہٕ پننہِ ماجہِ زیٚوِ۔''

☆☆☆

کوشِش

تہٕ اوٗسس ٹیلی وِژنس پیٹھ آتھوارِ ہنٛز فِلم وُچھنس ستی مس۔ یہِ ٹی۔وی اوس اسہِ دیٚدِ ہِنٛدِس کمرس منٛز اَکِس بڑِس ہچِہٕوِس صنٛدوٗقس پیٹھ تھوٚ ومُت۔ اتھ صنٛدوٗقس منٛز اوس اسہِ توٗمُل آسان تھوٚومُت۔ ییٚلہِ کُنہِ ساتہٕ توٗمُل آسہِ ہے کڈُن تیٚلہِ اوس اسہِ ٹی۔وی پہٕوان بوٚن والُن تہٕ کنیکشن تہِ اَسی پہٕوان کھوٗلنۍ۔ کُنہِ کُنہِ ساتہٕ اَسی ہمسایہِ تہِ سون گرٕ یِوان تہٕ دیٚدِ ہِنٛدِس کمرس منٛز اَسی اسہِ ستی ٹی۔وی پرٛوگرام وُچھان۔ مگر امہِ دوہ.اوس نہٕ کُنہِ ہمسایہِ سوٚن گرٕ آتھوارِ ہنٛز فِلم وُچھنہِ آمُت۔ خبر کیٛاہ دٔلیل اَس۔ وٕنہِ کالُک وق اوس مگر ہوا زن اوس بدلیوٗمُت۔ موخصر لوٚگ فلمہِ منٛز انٹرول تہِ کیٛازِ خبرٕ آسہٕ لگن واجینٛہ۔ خبر بوٗزِتھ لٔج پتاہ زِ سرینگرٕ چھِ حالت خراب۔ ساسہٕ بٔدی لوٗکھ اَسی جلسہٕ جلوسن منٛز شِرکت کٔرِتھ یو۔این۔او (UNO) دفتر تام نارٕ بٲزی کران کران گٲمتی۔ افراتفری ہُنٛد عالم اوس ژوپٲری باسان۔ مےٚ ترٛوو ٹی۔وی اتہِ نِہے تہٕ توٗرُس جل جل دوٗیِمس کمرس منٛز ییٚتہِ ممی بِہتھ اَس۔ اتھ کمرس ستی اوس چوکہٕ تہٕ ممی اَس چوکس منٛز بتہٕ رنان۔ مےٚ

ژٲومی کُن نظر۔ تِمس اوس بُتھِس رنگے ڈۄلمُت۔ مےٚ وۄنمس ''ممی سرینگرِ چھِ حالات خراب۔ خبرن منٛز ہووٗکھ سوٗرے۔''

تورٕ وۄنم ''خراب نہٕ سبٹھاہ خراب۔''

میٚہ وۄنمس ''ژٕٚے کتہِ چھےٚ پتاہ۔ ژٕے بتہٕ رنس ئتی آوٕر اٴسکھ؟''

تِمۍ وۄنم ''اکھتُے آیہِ اکھ کوشیٚچھ تہِ۔ اکھ ہمسایے باے آیہِ وُنی تہٕ اٴس دارِ کنۍ مےٚ ئتی کتھٕ کران۔ سو اٴس گابرمٕژ۔ تمہِ وۄن زِ سرینگرِ پیٹھٕ آو اکھ شیٚچھٕ وول تہٕ وۄنُن اسہِ سارِنے بٹن پزٕ جلدٕ ے کٔشیرٕ ژٲوِتھ ژٕلُن۔ سارِنے بٹن چھِ دھمکی دِنہٕ آمٕژ زِ تِم کٔرن کٔشیرٕ خٲلی۔ خاص کر چھُ نوجوانن زیادٕ خطرٕ۔''

یہِ بوٗزِتھ زن گوس بہٕ روٗزِتھ تہٕ کھورٕ تلہٕ گٔیم زمین نیٖرتھ۔ مےٚ سوٗنٛچ ''اٴسی کیاز تہٕ کمہِ باپتھ ژٲوو پنٕنۍ موج کٔشیرٕ۔ اسہِ کُس خطا چھُ کھوٚتمُت؟ اسہِ کیٚو سانہٕ جدو تانۍ چھِنہٕ ہتھیار چلاوۍ ئتی۔ بلکہِ روٗدۍ قلمسے پتہٕ پتہٕ۔'' مےٚ سوٗنٛچ واریاہ کینٛہہ تہٕ مےٚ گٔیہِ فِلم مٔشتھے، مگر ٹی۔وی روٗد چلان۔ ممی وۄن مےٚ کُن ''گژھ ٹی۔وی کر بند تہٕ وولہٕ بیہمو اٴکۍ ہے کمرس منٛز۔ ییٚتہٕ بوزو ریڈیوہس پیٹھ خبر۔ وُچھو ریڈیو کیاہ ونہِ۔''

☆☆☆

کلینڈر

ناتھ جی اوس جیمہِ کِس سورن وِہارس منز روزان۔ ریٹایر
گژھنہٕ وِزِ یِم پأنسہٕ ترٕ ہتی أسس تمن پأنسن اوسُن زٕ پور مکانہٕ
بنوومُت۔ مول موج أسس کشیرِ نپرتھے جیمس منز گرم برداشت نہَ
کرنہٕ کِنی اکہِ اکہِ سورگواس سپدیمتی۔ ناتھ جیس اوس اکُے شُر تیمس
اِمت ناو اوس۔ امتن أس پوٗناہس منز کمپیوٹر ٹرینگ کرمژ۔ ناتھ جی
اوس یژھان زِ ٹرینگ موکلاوتھ یِیہِ امت جوٗم واپس تہٕ ییتی کرِ کینْہہ
کأم یا نوکری۔ مگر امتس اوس نیبرِم ہوا نستہِ کِنی ژامُت۔ پوٗناہس
منزٕے کرِن أکِس پرایویٹ کمپنی منز نوکری۔ نوکری دورانٕے وول کمہِ
تانی مہاراشٹرچہِ کورِ ناوِ تیمس زن آرتی ناو اوس۔ امتن کوٗر گرکین
ہنٛدِ مرضی خلاف آرتی ستی خانٛدر تہٕ بسیوٗ و پوٗناہس منزٕے مکمل پأٹھی۔
حال حالٕے اوس آرتی نِکہِ زامُت۔ لہٰذا أس امتن پنٛنی مأج گوری جی
پوٗناہ پانس نِش بُلاوِمژ۔ پردیس منز گس کرِہیس زنانہِ تہٕ نوزاد بچس
خدمت۔ ناتھ جی اوس ووٗنی کُنے زون مکانس منز روزان زن تہِ ہُنٛز
مشہِد ہُنٛد ژن اوس۔

اکہِ دوہ گوٚو ناتھ جی مُٹھی تالابس نِش أکِس دوا دُکانس پیٹھ دوا ہینہِ خاطرِ۔ ناتھ جِین پلنوو دوہُک لِسٹ دوا وأنِس کُن ییمِس رمیش جی ناو اوس۔ دوا دِوان دِوان پرُ ژھ رمیش جِین ناتھ جِیس ''کیاہ مہرا کتہِ پیٹھ آیِو۔ توٚہی چھوِ شأنِش ہش کھٗژٕمژٕ۔''

ناتھ جی: ''کیاہ ونے ماہرا۔ بہٕ چھُس تتہ جایہِ روزان ییتہٕ نہٕ کانٛہہ کأنٛسہِ ہتی چھُ۔ ہمسایس چھُنہٕ ہمسایس ہتی واسطہٕ۔ نہَ کتھ تہٕ نہَ باتھ۔ سأری پانس پانس۔ خبر اتھ سورن وِہارس کُمی چھُ شاپ زن دیتمُت۔''

رمیش جی: ''توٚہہِ کیازِ آیِو پانہٕ تتہِ پیٹھ سُہ تہِ پأدل۔ کانٛہہ شُرا یا نوجوانا سوٗ زِ ہون تتہِ پیٹھ دوا ہِنہٕ خاطرِ۔''

ناتھ جی: ''بہٕ ماہرا چھُس کُنُے زوٗن گرس منز۔ اکُے شُر اوسم سُہ تہِ گوٚو پوٗناہ بُزی۔ اکھتُے أسم خانداریٚنی پانس ہتی، سو تہِ بُلأوتُم پانس نِش زنانہِ تہٕ بچس خدمت کرنہٕ باپتھ۔ بہٕ چھُس ووٗنی یہے ہُنی مشیدِ ہُند جِن ہیُو۔ ییٚہِ چھُنہٕ اتھ سورن وِہارس ٹرانسپورٹ سہوٗلیتھ تہِ۔ خبر سُہ کُس دوہ اوس ییلہِ مےٚ اتہِ پلاٹ ہیوٚت تہٕ پتہٕ مکان بنوو۔''

رمیش جی: ''اِدِ توٚہی تہِ گژھی زِ ہیو پوٗناہ۔ أکی ہے جایہِ بیٚہو سأری۔''

ناتھ جی: ''ہے ماہرا اتھ سورن وِہارس چھا اکھ پریشأنیا۔ اتہِ ہیکو نہٕ

مکانس قُلف تہٕ دِتھ۔ اتہٕ نٔنۍ دوہلی پھٔرِتھ۔ اگر ہمسایہٕ ژٔورس وُچھِ تہٕ ہش تہٕ کرنس نہٕ۔ اتہٕ چھُنہٕ کانْہہ کأنسہٕ ستۍ۔ سأری پانس پانس۔"

رمیش جی: "یہ چھِ زِندگی ہنٛز کھیل۔ ووٚنی کیاہ ہیکو کٔرِتھ۔ پٔننۍ موج کٔشیرِ نےٚ راوِہے یمن پردیس کیٚن دھکن دھولن ما لگہٕ ہاو۔ رٔٹو مےٚ تھوٚوِ سورٕے دوا۔ بیٚیہٕ رٔٹو یہ میانہٕ دُکانٕک کلینڈر میانہٕ طرفہٕ۔ اتھ پیٚٹھ چھُ تُل مُل ماتایہٕ ہُند فوٹو۔ یہےَ کٔری نو رأچھی۔ توٚہی أسی زٕبو مےٚ فون کران زِ یم دوا موکلیہٕ۔ بہٕ آسہٕ کوٗشِش کران تِم دوا توٚہہٕ تام واتناوٕنچ۔" ناتھ جین یِیلہٕ یہ کتھ بوٗز، تٔمۍ سوٗنچ "ازکل تہٕ چھا تِتھی رِتی لوٗکھ یتھ دُنیاہس منٛز ؟" دوہن ہٕنٛدی پأنسہٕ دِتھ دزاو ناتھ جی قدما قدما دِوان واپس گرٕ کُن۔

کُنٕے زٕون روٗزِتھ زن اوس ناتھ جیس مکانہٕ کھیٚنہٕ یِوان۔ دوہ اوس کُنہِ طریقہٕ گُذاران مگر راتھ أسس کھیٚنہٕ یِوان۔ خبر کٔمن غوطن اوس گژھان۔ نیٚندر أسس کربلاہ گٔمٕژ۔ کُنبر چھُ اِنسانس أنٛدری گالان۔ کتھ باتھ خأطرٕ تہٕ اوٗسس نہٕ کانْہہ۔ سأری أشناو أسس پٔنٛنس گیرس ولنہٕ آمٕتۍ۔ کانْہہ اکھا اوٗسس نہٕ خبر ہیوان۔ حالات بنٕے یہ تِتھی زِ ناتھ جیس بِگڈیوو صحت تہٕ سُہ گو دوہ کھوتہٕ دوہ کمزور۔ پٔناہ پیٚٹھٕ أسس آشنٕی منٛز فونس پیٚٹھ خبر پرٛژھان تہٕ باندھ باندھ کران تورٕ پٔنٕک۔ مگر ناتھ جی اوٗسس پرٛتھ وِزِ نکاران

تِکیازِ سہ اوس نہٕ پنُن گرٕ خأںلی ترٛاوِتھ نیرُن یژھان۔

اکہِ دوہ ییلہِ ناتھ جی شامس شونگ تس باسیوٚ وصحت زیادٕ ے پہن نرم۔ سردی ہُند موسم اوس تہٕ راتھ آس کرٕہنز کٹہٕ کال ہش۔ آرام دوا پھوٚل کھبتھ کریاے ناتھ جین شونگنٕچ کوٗشِش مگر ننٛدر ندارد۔ اچانک باسے یَس چھاتہِ دگ۔ دگ تیزنہٕ ستی گوس اُچھن انہِ گوٚٹ تہٕ سأرِسے پانس گوس عأرقہٕ شرٛان۔ طبیعت بگریوٚس یوٗتاہ زِ تس باسیوٚ وشاید آو اُخری وق۔ آلو کرِ ہے تہِ کس کرِ ہے۔ نہٕ اوسُس پتہٕ کانٛہہ نہٕ بڑونٹھٕ۔ گرِ کین اگر فون تہِ کرِ ہے تم کتہِ واتہن پوٗناہ پٔتھٕ راتھ کیُت۔ بھگوان سُند ناو ہیوٚتُن تہٕ اچانک پییَس لبہِ پٔتھ الونٛد کلینڈرس گُن نظر یتھ پٔتھ ٹُل مُل ماتایہِ ہُند فوٹو اوس۔ یہٕ اوس سُے کلینڈر یُس رمیش جین میڈیکل دُکانہٕ پٔتھٕ دیتمُت اوسُس۔ ماتایہِ گُن گو شرن تہٕ باسیوٚس ووٗنی ترٛاوِشہلی پژان۔ اچانک پییَس کلینڈر بِکس بونٛمس حِصس گُن نظر ییتہِن رمیش میڈیکیٹ لیکھتھ اوس۔ اُتھی ستی اوس رمیش جیُن موبایل نمبر تہٕ لیکھتھ۔ موبایل نمبر وُچھتھ زن جاگیہِ ناتھ جیس اکھ نو آش۔ ناتھ جین تھوٚو پنُن کھوٚوُر اتھ پٔنس پٔتھ تہٕ دچھنہِ اتھہ ستی کوٗرُن پنٕنہٕ موبایلہ پٔتھہ رمیش جنس نمبرس فون۔ رمیش جین ٹُل فون تہٕ ناتھ جین وونُس پنٕنہٕ صحتُک حال۔ رمیش جین پژھ ناتھ جیس کرِ ٹیک پتاہ تہٕ ژولُن فون۔

رمیش جی دوریوو سکوٹرس پیٹھ گوڑ پنِنس دُکانس گن۔ تتہٕ ٹلنی ضرۄری دوا تہٕ میڈیکل کِٹ۔ امہِ پتہٕ دوریوٚ وسُہ سورن وِہار سکوٹرس پیٹھ تہٕ لوگن ناتھ جیُن گرِ ژھانڈُن۔ رأژ ہُند وق اوس۔ مکان نمبر ژھانڈان ژھانڈان لاریہِ رمیش جیس ہۄنی تہِ واریاہن جاین۔ مگر پتہِ ژوک پرواے کرنہٕ ۄرأے ووت سُہ ناتھ جی نِس گرس نِش۔ آنگنُک گیٹ اوس أندری کِنہِ بند۔ رمیش جین ژھُنی دیوارِ پیٹھٕ اندر ووٹھ تہٕ ووت ناتھ جی نِس آنگنس منز۔ مگر گرِکس دروازس اوس أندری کِنہِ گُنٹھ دِتھ۔ ناتھ جی ہیوٚک نہٕ تھوٚد وُتھِتھ زِ گُنٹھ کھولہِ ہے۔ رمیش جین کجہِ دروازس زورِ زورِ زٕ ژورلتہٕ۔ گُنٹھ آو پھُٹِتھ تہٕ درواز گو یلہٕ۔ اندر أژتھے وُچھ رمیشن جین ناتھ جی برٕ حالتس منز۔ سُہ اوس دگہِ ستی بسترس لأرِتھ گوٚمُت۔ رمیش جین کوٚر ناتھ جیس آلو تہٕ ناتھ جین کھوجہِ کم زیادٕ أچھ۔ رمیش جی وُچھِتھ آیہِ تِمس تھوڑا ہمتھ ہِش۔ زن باسیوٚس رمیش جی بھگوان رۄپس منز۔ رمیش جین لوگ جلدی جلدی ناتھ جیس گلکوز ڈِرپ (Glucose drip) تہٕ ترٲوِن کینہہ دوا ڈٕژپس منزٕ ے۔ کینہہ دوا دِتی نس کھینی تہٕ بییہِ کوٚرنس اکھ انجکشن تہٕ۔

اکہِ گھنٹہٕ پتہٕ باسیہِ ناتھ جیس تھوڑا فرق تہٕ دگ تہِ گیس کم۔ وۄنی ہیچ تِمی تھوڑا کتھٕ تہِ کرِتھ۔ کلینڈرس کُن اِشارٕ کٔرِتھ وۄنُن رمیش جیس ''از بچوٚوس بہٕ یِمی چأنی کلینڈرن۔'' ☆☆☆

بی۔ بی۔ سی

وَنٛدٕ کالُک موسم اوس تہٕ شام اوٚسن ہیوٚتمُت گژھُن۔ جاناوار لگی پنہٕ نین آلبن اَژنی۔ أسی شُری تہٕ لگی کھلس منٛز ژِنٛدِتھ واپس گرن گُن پکنی مگر امہِ دوہ اوس نہٕ کینژھ ہمسایہٕ شُر ہو اسہِ ستی ژِنٛدمُت۔ ژِنٛدنہٕ وِزِ ونیام أکِس ہمسایہِ شُرِس یمُس مشتاق ناو اوس ''وولہٕ ژِنٛد اسہِ ستی۔''

تمۍ دوٚپ ''نہٕ بہٕ ژِنٛدٕ نہٕ توہہِ ستی۔ مےٚ چھُ نماز پرنہٕ گژھُن۔''

یہٕ بوٗزِتھ گوس بہٕ حأران زِ مشتاق ہے اوس دوہے ژیرتام اسہِ ستی ژِنٛدان از کیازِ یہٕ بدلیوٚمُت زن۔ زن اوس ہوٗہس روخ بدلیوٚمُت۔ موخصر ووٚتُس بہٕ پنُن گرٕ۔ اتھ بُتھ چھلِتھ دِژم کانگرِ تِھس تہٕ لوٚگُس وُشنیر کرنہٕ۔

گرٕ کھٔنڈ گژھِتھ آو ڈیڈی تہٕ سہٕ زن اوس پریشان ہیوٚ۔ شاید اوٚسن نیٚبرٕ کیاہتام بوٗزمُت۔ تمن دوہن اوس کٔشیرِ منٛز اِنسان دوہے کانٛہہ نتہٕ کانٛہہ برٕ شیٚچھ بوزان۔ حالات أسۍ دوہ کھوتہٕ دوہ خراب

سپدان۔ ڈیڈین لوگ ریڈیو ژھانڈُن۔ ریڈیو لبتھ بیٚوٚٹھ پتھر۔ مےٚ اُس بوچھِ لٔجمٕژ تہٕ اوُسس بتہٕ یژھان کھیوٚن۔ مگر ڈیڈین وۄن ممی کُن

''گوڈٕ بوزو خبر تہٕ پتہٕ کھمو بتہٕ۔''

ڈیڈین کوٚر ریڈیو آن تہٕ لوگُن بی۔بی۔سی سٹیشن۔ تمن دوٚہن اوس بی۔بی۔سی سُہ سٹیشن یُس زن تفصیل سان حالات اوس بیان کران۔ تمن دوٚہن آسہٕ نہٕ پرٛایویٹ ٹی۔وی چینلہٕ۔ لہذا اوس بی۔بی۔سی مقبوٗلِ عام۔ خاص کر فِتنہٕ فساد تہٕ تشدُدٕچ خبرٕ بیان کرنہٕ خاطرٕ اوس بی۔بی۔سی سرِ فہرست۔ موخصر لٔج بی۔بی۔سی پیٹھ اُردوٗ خبر۔ گوڈنِچہ خبرِ منٛز وونکھ زِ 19 جنوری کہِ واقہٕ پتہٕ چھِ سرینگر شہرس منٛز زن وولھرِش ؤژھمٕژ۔ کأشرِی بٹہٕ چھِ جوک در جوک شہر ترٛأوِتھ جوٚم یا دِلہِ کُن گژھان۔ بس، ٹرک، ٹیکسی یا جہاز یہِ میلان چھُکھ تتھ منٛز چھِ بٹہٕ نیرِتھ شہر خأ لی کران تِکیاز ِ تمن چھِ 19 جنوری رأژ دھمکی دِنہٕ آمٕژ۔ یہِ خبر بوزان بوزان ڈوٗل ڈیڈیس بتھس رنگ تہٕ وُٹھ گٔیس خوٚشک۔ تمٔ وۄن زِ یہِ خبر پھہلِہِ جلدی قصبن تہٕ گامن کُن تہٕ جلدے گژھِ کشیرٕ بٹوٚ نِش خأ لی۔

امہِ واقہٕ پتہٕ اَسی اَسی دوہے شامس بی۔بی۔سی بوزان تہٕ حالاتن سام ہوان۔ یہِ سِلسِلہٕ روٗد توٗ تام جأری یوٚ تام اکہِ دوہ اسہِ تہٕ پیوٚ پنُن گرٕ ترٛاوُن تہٕ جلایہِ وطنی کُن قدم تُلُن۔

کٔشیرِ نێبر نیرِتھ تہٕ أسی کأشرِ بٹہٕ جێیمہِ، دِلہٕ یا باقین جاین دوہے شامس بی۔بی۔سی ریڈیو بوزان تہٕ حالاتن ہنٛز زانکأری حأصِل کران۔ تِم أسی تمہِ خبرِ ہُنٛد بے صبری سان انتظار کران ییٚلہِ کٔشیرِ حالات ٹھیک گژھن تہٕ تِم ترٕہان واپس پٔژن گرٕ۔ ازکل چھِ پرٛایویٹ نیوز چینلہٕ عام گٔمژٕ۔ مگر وُنہِ تہِ چھُ کانٛہہ کانٛہہ کأشُر بٹہٕ شامس بی۔بی۔سی ریڈیو بوزان تہٕ تِتھ دوہس پرٛاران ییٚمہِ دوہ واپسی ہنٛز خبر وَنن۔

کرشنہٕ جھٗولا

بھگوان کرشنہٕ سٕنٛدِس زنم دۄہس پیٹھ چھِ جایہِ جایہِ کرشنہٕ جھٗولا سجاونہٕ یِوان۔ کٔشیرِ تہِ آسی اَسی ہر وٕریہِ پنہٕ نِس محلس منٛز کرشنہٕ جھٗولا سجاوان تہٕ گرِ پتہٕ گرٕ پھِرناوان۔ جۆم وأتتھ آیہِ نہٕ گوڈٕ گوڈٕ اسہِ تان اتھِ۔ مگر کینٛہہ کالہٕ پتہٕ ییٚلہِ اسہِ کم زیادٕ ہوش سنبھول اسہِ تہٕ ہیٚوت پنہٕ نِس رٕتی ریواجن پھیٚر دیُن۔ اکہِ وٕریہِ کوٚر اسہِ فأصلہٕ زِ أسی تہِ بنأوو کرشنہٕ جھولا تیتھے کٔنٛزٕ یتھ کٔنٛزٕ أسی کٔشیرِ منٛز بناوان أسی۔ أسی گیہِ محلکی کینٛہہ لڑکہٕ جمع تہٕ ہیٚوت کرشنہٕ جھٗولا بناونہٕ باپتھ سامان جمع کرُن۔ لۄکو دیُت وژھہِ وأرٕنجہِ سامان۔ کأنٛسہِ دیُت جھٗولا خأطرٕ لوٗکُٹ بیڈ، کأنٛسہِ دِژ سأڑی، کأنٛسہِ فوٹو یا کلینڈر تہٕ کأنٛسہِ پوشہِ مالہٕ۔ موخصر سجوو اسہِ کرشنہٕ جھٗولا شوقہٕ سان تہٕ دژایہِ أکِس مندرس کُن یُس أکِس تالابس نِش اوس۔ گرٕہکی ربتھ آسی تہِ وہرأژ ہٕنٛز سسر آس عأرقہٕ شران کران۔ شُری ارہتٕہ گو جمع تہٕ جوشس منٛز لوٚگ اسہِ پتہٕ پتہٕ نارٕ دِوان دِوان تہٕ بھجن گیوان گیوان پکنہِ۔ مندرس منٛز پوٗزا پاٹھ کٔرِتھ دژایہِ أسی کرشنہٕ جھٗولا چکہٕ چاوٕ سان گرٕ پتہٕ گرٕ پھِرناونہِ۔ محلکی لۄکھ

خاص کر زنانہٕ تہٕ شُری گییہِ کرشنہٕ جھۄلا وُچھِتھ سبٹھاہ خوش۔ ہر گُنہٕ گرس نِش رُکوو اسہِ کرشنہٕ جھۄلا تہٕ لۄکو کۄر کرشنہٕ بھگوان ہِندِ جھولُک درشُن۔ کرشنہٕ ہِندین فوٹوون گو پوشہِ ورشُن۔ کینژن لۄکن پیٚیہِ کٔشیرِ ہِندی بۄڈی دوہ یاد تہٕ آکھ أشی ٹأری برِتھ۔ کینژو موڈنگ بھگوانس زِ کر گژھو کٔشیرِ واپس تہٕ پنہٕ نین گرن منز بیٚہمہٕ ہاو تِکیٲزِ گرمہٕ ستی مۄدی گوڈٕنکین ؤرین واریاہ بٹہٕ جیٚمس منز تہٕ واریاہ گییہِ سخت بیمار۔ لۄکھ أسی گرمہٕ ستی تنگ آمتی۔

موخصر سأرِہے محلس پھرنأوِتھ تھوٚو اسہِ کرشنہٕ جھۄلا أکِس سایہِ بانس تل تہٕ پتہٕ گر راتس منڈلی تہٕ واریاہو گیون والو گیوٚی بھگوان کرشنہٕ ہِندی بھجن۔ واریاہ آنند آو تہٕ صُبحکی وقتہٕ گییہِ سأری پنُن پنُن گرٕ۔ بہٕ تہِ دوتُس گرٕ تہٕ ہیوٚتُم آرام تژاوُن۔ آرام تژاوان تژاوان گییہِ مےٚ دِلس گژاے تہٕ مےٚ پیوٚ سُہ سوٗرے سیٹھا یاد ییٚلہِ أسی کٔشیرِ منز کرشنہٕ جھۄلا کڈان أسی۔

کٔشیرِ منز أسی أسی اکھ دوہ بژونہِ کرشنہٕ جھۄلا بناوِنچ تیأری کران۔ شُری کھیوٚلا اوس أکِس گرس منز یکجاہ گژھان۔ گرٕ پتہٕ گرٕ گژھِتھ أسی سامان جمع کران تہٕ اکھ دوہ بژونہِ أسی چکہٕ چاوٕ سان کرشنہٕ جھۄلا تیار کران۔ یِیہٕ دوہ یعنی زرمہٕ ستم دوہ أسی یہٕ کرشنہٕ جھۄلا اتھن منز تُلِتھ گوڈنیتھ منڈرس پیٹھ نوان تہٕ پتہٕ گرٕ پتہٕ گرٕ پھِرناوان۔

مگر یِتھے أسی مندرس کُن ہیوان أسی گژھنی محلچ اکھ مسلمان زنان أس اسہِ ہر ؤری یہِ رُکاوان۔ أمِس اوس فرض ناو تہٕ احترام سان آسِس فرض بێنہِ ونان۔ دراصل اوس نہٕ فرضہِ خانٛدرٕ پتہٕ واریاہن ؤری ین شُرے زیوان۔ اکہِ ؤری یہِ ییٚلہِ کرٛشنہٕ جھوٗلاہس نکھہٕ سو کھڑا أس کمو تام أچھو تماشہٕ وُچھان یا شاید ما آسہِ ہَس دِل پھُٹِتھ پٔنٕنی مُراد منگان۔ تسنٕز سو مُراد گیہِ امی ؤری یہِ پوٗرٕ تہٕ تَنہٕ بڈٕو تسُنٛد یقین کرشنہٕ جھوٗلاہس پیٹھ۔ امہِ پتہٕ أس سو پرٛتھ ؤری یہِ سارِنٕے گوڈٕ کرشنہٕ جھوٗلاہس نِش یِوان تہٕ تَس پوش چھکِتھ کینٛہہ پأنسہٕ تہِ ترٛاوان۔ امہِ پتہٕ أس أسی کرٛشنہٕ جوٗلا گرٕ پتہٕ گرٕ پھِرناوان۔ یہِ سِلسِلہٕ روٗد توٚت تام جأری یوٚت تام أسی کأشیرِ منٛز روزان أسی تہٕ زرمہٕ ستم مناوان أسی۔ وونٕی چھہِ أسی جیٚمِس منٛز ہر ؤریہِ واریاہن کرشنہٕ جھوٗلاہن ہُنٛد درشُن کران مگر تمِس فرض بێنہِ ہنٛز کَمی چھہِ ہر ساتہٕ محسوٗس گژھان۔

☆☆☆

پھُٹہِ ووٹ

کٲشیرِ منز یُس اسہِ گرٕ اوس تتھ آسہٕ ترٛیو طرفو وتہٕ۔ دوٚیو طرفو
أس کھُلہٕ وتھ مگر ترٛیمہِ طرفہٕ اوس اکھ تنگ کوچہٕ یُس شمبھوناتھ جی نِس
گرس تام گژھان اوس۔ شمبھو ناتھ جی اوس مزاز کنی ہنا چاٹل۔ اکہِ
دوہ آو شمبھو ناتھ جی قدما قدما دِوان تہٕ سِگریٹ چوان امہِ تنگ
کوچہٕ کنی سون گرٕ۔ امہِ ساتہٕ اوس سنٛدھیاوق تہٕ انہِ گٹ أسن ہیٚژمژ
گژھنی۔ لہذا اوس تٔمی سُنٛد دزٕوٗن سِگریٹ دوٗری بوزنہٕ یِوان۔ تٔمی ہنٛدِ
سِگریٹ چینٛگ انداز تہِ اوس الگ۔ سُہ اوس دچھنہِ اتھچہٕ لوکچہٕ اونٛگجہٕ تہٕ
دوٚیمہِ اونٛگجہِ منز سِگریٹ رٹان تہٕ موٗٹھ وٕٹتھ ٹیوٗٹھس نِش اوس دام
دِوان۔ سِگریٹ دِہہ ترٛاوان ترٛاوان ژاو شمبھو ناتھ جی سون گرٕ۔ پتھر
بہتھ کوٗرن ڈیڈیس ستی خأر پاٹھاتہٕ سِگریٹ کوٗرُن ژھبتہٕ۔ مےٚ باسیوٚ
کیٛاہتام مشورٕ کرنہِ چھُ آمُت۔

شمبھو ناتھ جین وُنُن ڈیڈیس کُن ''حالات چھِ دوہ کھوتہٕ دوہ
خراب گژھان۔ باسان چھُ زِ پھُٹہٕ ووٹ ماپیٚیہ جوٚم سوزُن۔''

ڈیڈین وُنُس ''مےٚ تہِ چھُ باسان زِ کُنہِ ساتہٕ ماپیٚیہ راتھ

کٔیت ژلُن۔ تمہِ ساتہٕ گوٚژھ نہٕ پھٹہٕ ووٹ زنگن یُن ولنہٕ۔''

بہٕ اوُسس لوٗکُٹ۔ مےٚ آو نہٕ یہِ سمجھ زِ یہِ پھٹہٕ ووٹ کیٛاہ گو۔ ممی اوٗن چایہِ کھوس تہٕ دیُتن شمبھو ناتھ جیس۔ چاے چوان چوان تہٕ کوٚر شمبھو ناتھ جین بیٚیہِ کشیرِ ہندین نوزُک حالاتن تہٕ پھٹہٕ واٹیک ذِکر۔ چاے چیتھ دڑاو شمبھو ناتھ جی پنُن گرِ گُن واپس۔ تو تام آس پوٗرٕ انہِ گٹ گاٚمژ۔ بہٕ دڑاسس لالٹین ہیتھ کوچس تام ستی مگر دِل بوہریوٚم نہٕ یہِ پرٛژھنس زِ پھٹہٕ واٹیُک مطلب کیٛاہ اوس۔ خاص کر ییٚلہِ تٔمی بیٛاکھ سِگریٹ زول تہٕ دٕہہ ترٛاوان دڑاو گرِ گُن۔ ییٚمہِ لٹہِ اوس تٔمی سُند سِگریٹ جلنو ہندی پاٗٹھی زوتان۔

واپس گرِ اٚژتھ ہیوٚک نہٕ مےٚ گرِکین تہٕ پرٛژھتھ زِ یہِ پھٹہٕ ووٹ کیٛاہ گو؟ اگر پھٹہٕ ووٹ نِکین پانٛسن چھِ ونان تہٕ سُہ کُس پھٹہٕ ووٹ گو یُس جوٚم گژھِ جلد سوزنہٕ یُن تِکیٛازِ سُہ ما پییہِ ژلنہٕ وِزِ زنگن ولنہٕ۔ گرِکی اٚس حالات وُچھتھ سیٚٹھاہ پریشان۔ لہٰذا باسیوٚم ژھوپے چھِ روپہ ہنٛز۔

امہِ پتہٕ ییٚلہِ مٔتۍ آب وۄتھ اسہِ سارِنۍ پنُن گرِ ترٛاوُن تہٕ جوٚم یُن۔ جوٚم واٚتتھ آو مےٚ واریاہ کالی پانے سمجھ زِ پھٹہٕ ووٹ گو لوٗکٹۍ شُری۔ تم شُری یمن ژلہِ لارِ تہٕ جلایہِ وطنی منٛز پنُن لوکچار روو۔

ڈل چھُ سُنسان

ننجے جی تہٕ بہٕ تِتھےٚ جھیل ڈل ہِکس بُٹھِس پیٹھ وأتی ڈل اوس
سُنسان۔ کُنہِ جایہِ تہِ اوس نہٕ کانٛہہ سیلأنی یا ناوِ وول نظرِ گژھان۔ زن
اوس ڈلس تہِ کرفیو لۆگمُت۔ اچانک گو دۆرِ اکھ ناوِ وول نظرِ۔ اسہِ
کۆر تمِس اِشارٕ تہٕ سُہ آو دوران دوران۔ ناوِ وول اوس اکھ بُزرگ
نفر۔ صاف سُتھرٕ قمیض یزار اوسُس لأگتھ تہٕ پیٹھٕ أسن صدٕری تہِ
لأجمٕژ۔ مگر ڈیکس آسٕس واریاہ گیٚنہِ تہٕ گیٚنٛہن منٛز اوس واریاہ داستان
زن لیکھِتھ۔ مےٚ وۆنمس "توجہٕ صأبا اسہِ کرناوکھا ناوِ منٛز ڈلس چکرا؟"
دۆپُن "کیازِ نہٕ جناب۔ أسی ہے أمی خأطرٕ چھِ۔"
مےٚ پرٛژھمس "کوتاہ ہیٚیو؟"
دۆپُن "ولہٕ سا گۆبرا سہلے چھُ۔"
مےٚ وۆنمس "توتہِ ونہو حض؟"
دۆپُن "توہی دِیتو روپیہ ہتھ کھنڈ بہٕ کرناوہو ڈلس چکر تہٕ
ڈلک مارکیٹ تہِ ہاوہو۔" موخصر کھٔتی أسی ناوِ۔ ناوِ وألی دِژ کھۆرِس زٕپر
تہٕ ناو ٲژ ڈلس کُن پکنہِ۔

ڈلس آسہٕ نہٕ خاص لہرٕ ووتھان۔ زن اوس ہوا تہٕ ہڑتالس پٮ۪ٹھ۔ مےٚ پرٕژھ ناوِ وأکس ''خوجہِ صأبا ازکل کیازِ ڈل سُنسان؟ ییٚتہِ نےٚ کانٛہہ چھل پہل چھِ نظرِ گژھان۔ زن ہے ڈلس کرفیو چھُ لوٚگمُت۔''

ناوِ وأکی تژوو ووش تہٕ وژُنن ''جناب ڈل چھُ 1990ء پٮ۪ٹھٕ سُنسان۔''

1990ء بۆزتھے لُج مےٚ سأرِسے پانس دِنن تِکیازِ یہٕ تہٕ چھُس نانمتگ شِکار سپدیومُت۔ مےٚ دِژ پننس ربابس زیرٕ تہٕ وژُنمس ''دپان ہے أسی 1990ء منز زِ اگر اکھ خاص طبقہٕ کشیرِ تژأوِتھ نیرِ دوٚیمہٕ طبقُک فأصلہٕ گژھِ جلد تہٕ تم کرن آرام۔ مگر ییٚتے یرِوٕنی ناوا گمٕژ سأرِسے۔ ژوپأری یہےٚ مُتی آبا زن باسان۔'' یہِ بۆزِتھ تژوو ناوِ وأکی بیٚیہِ ووش تہٕ وژُنن ''گوٚبرا 1990ء تانی اوس اسِ تہِ باسان زِ شاید ما گژھِ کانٛہہ فأصلہٕ مگر کرِ گل جنگہٕ پتہٕ توٚر اسِ بُزرگن فِکرِ زِ کنہِ بالن پٮ۪ٹھ تہِ آیہِ کلہٕ پھُٹراونہٕ۔ جنٛت وادی پٮ۪ٹھ کیاہ سپد۔ اسِ گیہِ تمی وِزِ تسلاہ۔ مگر کیاہ کرو چلن باتھ چھُنہٕ۔ أزیُک گرم خون کتہِ بوزِ سون۔ لہٰذا چھُ ٹھس جأری تہٕ حأصلاہ چھُنہٕ کنٛہی۔ صِرف خوٗن ریزی تہٕ بیٚیہِ نہٕ کینٛہہ۔''

یہِ ونان ونان ہیوٚتُن ناوِ وول تھکُن تہٕ عأرق ہیٚتِنس ہنۍ۔ چنٛدٕ

منزِ کٔڈِن رۄمال تہٕ وتھروُن بُتھ۔ ناوِ منز أسی بێیہٕ زٕ کھۄری۔ بنجے
جین تہٕ مےٚ تُل اکھ اکھ کھۄر تہٕ ہیوٚت ناوِ وأٔلِس مدد کرنٕچ کوٗشِش
کرٕنی۔ یہِ وُچھِتھ گو ناوِ وول سۭبٹھاہ خوش تہٕ آلیس ہمتھ ہِش۔ ناو لٔج
برٛوٚنہہ کُن پکٕنی تہٕ اسہِ وُچھ ڈلِکس مارکیٹس تہٕ نظارٕ تہٕ وأتی واپس
ٹھِکانس پیٹھ۔ مےٚ کڈی چنٛدٕ منز روپیس 120 تہٕ دِژم ناوِ وأٔلِس۔ تمیٚ
ترٛأوِم بتھِس کُن نظراہ تہٕ ووٗنُن "توٚہہِ ہے ہتھے روپیہِ چھِوٕ دِنہٕ تہٕ
توٚہی کیاز چھِوٕ 120 روپیہِ دِوان۔"

مےٚ ووٗنمس "خوجہٕ صأبا جلایہِ وٕنِکس ماحولس منز تہٕ چھِ اسہِ
گرن منز یہِ تألیم یوان دِنہٕ زِ بُزرگن گژھِ احترام کرُن چاہے تِم
کُنہِ تہٕ فِرقکی آسن۔ لہٰذا چھی ژےٚ أسی احترام کران۔ ژےٚ کٔرِتھ
سۭبٹھاہ محنت ناو چلاونس منز بێیہِ کرٕ روپیہِ لچھس کتھا باتھا۔"

ناوِ وول گو سۭبٹھاہ مُتاثر۔ روپیہِ تھٲوِنی چنٛدس تہٕ دوٚپُن
"گرِکین زِٹھین ؤنی زبو میأنی سلاما۔" ناوِ وول دژاو ہور کُن تہٕ ڈل گو
بێیہِ سُنسان۔

کرٛیک ڈاؤن

کأشی ناتھ جی اوس اننت ناگ ضلع کِس أکِس گامس منٛز روزان۔ گرس منٛز أسس خانداریٚنی رادھا جگر تہٕ بیٚنہٕ اکھ نیٚچُو تیمِس چاند جی ناو اوس۔ کأشی ناتھ جی اوس نہٕ کانٛہہ مُلأزِم مگر زمیٖن جاداد تہٕ گُلی کُٹ أسس بھگوانن سبٹھاہ سوٗزِمٕتۍ۔ پٔتُن گُذارِ اوس ٹھیک پأٹھی پکناوان۔ چاند جی اوس اننت ناگ کالجس منٛز پران۔

1990ء یَس منٛز یێلہِ کٔشیرِ منٛز ووٚلہٕرِش وُٹھ اننت ناگہٕ چہٕ بٹہٕ برادری تہٕ پوٚ مجبوٗرن پٔتُن گرِ بار ترٛأوِتھ ژٔلُن۔ کیٚنٛہہ کأڑی پتہٕ گو کأشی ناتھ جیُن گام تہٕ بٹہٕ نِش خأڑی۔ کأشی ناتھ جیس أسۍ گامکین لوٗکن سٟتۍ سبٹھاہ جان تعلقات۔ تِمو اوس یرادٕ کوٚرمُت زِ سہٕ نیرِ نہٕ گرٕ ترٛأوِتھ زانٛہہ تہٕ ہرحالتن منٛز روزِ پننِس گامس منٛزے۔ ہمسایو تہٕ اوٚسُس ہرصوٗرتحالس منٛز تحفظ دِنُک وعدٕ کوٚرمُت۔ کأشی ناتھ جی اوس یرادُک پکہٕ۔ لہٰذا بێوٚٹھ گامس منٛزے عیال ہٮ۪تھ تہٕ دوہا دوہا أسۍ کڈان۔ ووٚنِدٕ کالُک وق اوس، دوہے شامس أسۍ حق ہمسایہٕ کأشی ناتھ جیس خبرا اترا پرٛژھان تہٕ کٔشیرِ ہِندبن حالاتن پٮ۪ٹھ نظرِ ثأنی

کران۔

اکہِ دوہ شامس شوٗنگِی سأری گاہکی حسبِ معموٗل۔ رأژ ہِنٛدِس انہِ گُٹس منٛز آو فوج تہٕ گامس کوٚرُکھ اچانک ژوٚپأری گیرٕ۔ لوٗکھ آیہِ ننٛبدٕ رِمنٛز ہُشیار کرنہٕ۔ تِمن آو آنگنن منٛز نیرنہٕ باپتھ حُکم دِنہٕ۔ فوج کیوٚ اہلکاروٗ کر کمرٕ پتہٕ کمرٕ گرن ہنٛز تلأشی۔ کأشی ناتھ جی نِس گرس ورأے آیہِ یہِ کاروأیی ہر کُنہِ گرس منٛز کرنہٕ۔ تلأشی پتہٕ آیہِ کیٚنٛہہ شک آور نوجوان گرفتار کرنہٕ۔ یہِ کرٛیک ڈاوُن روٗد رأتی راتس جأری۔

صُبحن سمیہِ گاہکی لوٗکھ مشیدٕ ہِنٛدِس آنگنس منٛز۔ رأژ ہِنٛدِس سأرِسے واقس آو دل دِنہٕ۔ لوٗکھ أسی شرارتہٕ ستی نارو نار سپدٕمتی۔ گاہکی أکی کھڑٕ پنچن وٛون ''گامس آو کریک ڈاوُن کرنہٕ، کأشی ناتھ نِس گرس ورأے آیہِ ہر کُنہِ گرس تلأشی کرنہٕ۔ کیٚنٛہہ نوجوان سأنی آیہِ گرفتار تہِ کرنہٕ۔ یہِ کتھ چھِ صاف ظأہر کران زِ یہِ کرٛیک ڈاوُن آو کأشی ناتھنِس اِشارس پٹھے کرنہٕ۔ لہٰذا پزِ اسہِ سارِنے بایکاٹ کرُن تہٕ کأشی ناتھس ستی سأری ہمسایہِ تعلقات ژٕٹنی۔ یہے چھُ تِمس سزا۔ ہرگاہ کانٛہہ امہِ بایکاٹچ خلاف ورزی کرِ سُہ ییہِ گامچہِ برادری نِشہٕ بے دخل کرنہٕ۔'' قرارداد گو یکدم پاس تہٕ کأشی ناتھ آو مُخبر قرار دِنہٕ۔ امہِ پتہٕ پُرسارِوے لوٗکو یِکوٹہٕ نِماز تہٕ دژایہِ پنہٕ نِنِن پنہٕ نِنِن گرن گُن۔ یہِ خبر وأژ جلد کأشی ناتھ جیس نِش تیٚمِس نہٕ کرٛیک ڈاوچ کانٛہہ تہِ

زانکاری اُس۔ سُہ اوس بِلکُل بے خبر۔

ہمسایِن ہُند بایکاٹ اوس کاشی ناتھ جی نہٕ خاطرٕ سبٕٹھاہ بُرٕ خبر۔ ہمسایہٕ اُس تمۍ ہنٛدِ خاطرٕ اکھ بوٚڈ بارٕ ڈۄکھ۔ بایکاٹٕچ خبر بوٗزِتھ باسیوو تمِس زِ ڈۄکھےٚ گو نیرِتھ۔ گامکِن لۄکن ہُند رٔویہٕ وُچھِتھ گابریہٕ رادھا جِگر تہٕ چاند جی۔ کاشی ناتھ جی رۄد شام تانۍ اتھ انتظارس زِ دوہ دِشہٕ پاٹھۍ یِیہٕ کانٛہہ نتہٕ کانٛہہ ہمسایہٕ تمن نِش۔ سُہ رۄد دوہۍ دوہس فاقےٚ۔ تمۍ ہنٛزٕ اُچھ لجہِ درٕ آنگنٕچ برنہِ کُن مگر برنہِ گو نہٕ کرٕ۔ کاشی ناتھ جین ژیٖوٚن زِ بے قصوٗر آسنہٕ باوجوٗد آوتس بوٚڈ بارٕ سزا دِنہٕ تہٕ صفائی ہُند موقع تام آس نہٕ دِنہٕ۔ تمِس گو صدمہ، بتھِس ڈۄلُس رنگ، پانس گوس عارقہٕ شران، زبان گیس بند تہٕ آو پتھر لاینہٕ۔ برنہٕ کُن اِشارٕ کران کران دیُت تمۍ امانتھ۔ رادھا جِگر تہٕ چانٛد جین تُل ودنہٕ ستۍ ہُوے۔ شامُک وق اوس تہٕ انہِ گُٹ تہٕ اُس گمٕش۔ تہنٛدِ ودنٕچ آواز واٹژ دوٗر دوٗر تانۍ مگر کانٛہہ آو نہٕ تمن نِش۔ اگر کانٛہہ یِیہٕ ہے تہٕ تس اوس یہِ خدشہٕ زِ بایکاٹٕچ خلاف ورزی ہُند یِیہٕ تمِس سخت سزا دِنہٕ۔ راتۍ راتس رۄدۍ رادھا جِگر تہٕ چاند جی کاشی ناتھ جی نِس شوٗس نِش اُچھو کِنۍ خوٗن ہاران۔

صُبحن گاش پھولنے گو چاند جی دوران بیٚیِس گامس یِیتہٕ تہنٛد اکھ دوٗر دراژُک رِشتہٕ دار اوس روزان۔ اُمِس اوس بھاسکر

ناتھ جی ناو۔ تمۍ ہندی ساری گرکی أسی جوٗم گاٮ۪تی مگر سہ اوس گرس منزٕ ے ٹھہریومُت۔ چاند جی ین ووٗن سورُے واقہٕ ودان ودان بھاسکر ناتھ جی یَس۔ افسوٗس کٔرِتھ دژاو بھاسکر ناتھ جی پھٹا پھٹ چاند جی یَس ہتی تہُند گرٕ گُن۔

دپان اکھ تہٕ اکھ گو کاہ۔ جلدی جلدی کوٗر بھاسکر ناتھ جی نہٕ مدتہٕ ہتی چاند جی یَن پنہٕ نِس مالی ہندِ داہ سنسکار کرنُک کم زیادٕ انتظام۔ مُصیبتس منز کیٛاہ کرِہن۔ گوٗرٕ جی تہٕ بنیوکھ نہٕ کینٛہہ۔ لہٰذا کوٗرُکھ پانے سنسکار کرنُک فأصلہٕ۔ رادھا چٕکر تھوٕکھ گرس منزٕ ے تہٕ پانہٕ نیٛوکھ کأشی ناتھ جیٛن شو کِتھٕ تام پأٹھی جنگلس نزدیک شُمشان گھاٹس تام تہٕ دیُت ہوس داہ۔ بھاسکر ناتھ جیٛن ووٗن چاند جیس گُن ''حالات مدِنظر تل تھأوِتھ چھُ مےٚ باسان زِ توٛہہِ پزٕ نہٕ ووٗنی گامس منز ٹھہرُن۔ توٛہہِ پزٕ جلد سے جلد ییٚتہٕ نیرُن۔''

چاند جی یَن ووٗنُس ''تہُند وَنُن چھُ ٹھیک مگر مسلہٕ چھُ پیتاجی نہٕ أسرِکھ کُس تُلِہ۔ أسرِکھ تُلنہٕ ورأے کتہٕ ہیکو نیٖرتھ؟''

بھاسکر ناتھن ووٗنُس ''أسی تُلو أزی شامن أسرکھ۔ مجبوٗری منز چھُ بھگوان تہٕ معاف کران۔''

تِم دوشوے رٕوٕدی ژیٚنتایہِ نِش توٚت تام یوٚت تام زن شو پوٗرٕ بھسم سپُد۔ امہِ پتہٕ ترٕوو تِموبالٹینہٕ بالٹینہٕ بھسمس پٮ۪ٹھ پونی تہٕ کوٗرُکھ

شانت ۔ سندھیا گژھنہٕ برٛونٛہہ تلٕی تمہٕ کأشی ناتھ جی نہٕ أسرکھ تہٕ وأتی گرٕ واپس ۔ ییٚتس کالس سپدیو شام تہٕ گیہٕ پوٚرٕ انہٕ گٹ ۔ یم تہٕ تِھے پتھر پیٚٹھی اچانک گو نیبری کنٕ ٹاس تہٕ یمو کھیٚیہٕ ووٗٹھ ۔ یہٕ اوس دراصل یٚہندِ آنگنُک بلب پھُٹمُت ۔ آنگنس گیہٕ انہٕ گٹ تہٕ اکھ نفر ژاو اندر تہٕ ووٗنُن یمن کُن "توٚہی مہٕ گابرٕو ۔ بہٕ چھُس تُہُند ہمسایہٕ شبیر احمد ۔ کأشی ٹأٹھنِس گُذرنس پیٹھ چھُ مےٚ سخٕت دوکھ مگر دوہلی گاشس منٛز ہیوٚکُس نہٕ بہٕ یور یتھ تِکیازِ کانٛہہ ماوُچھِ ہمہ ۔ گامکی حالات چھُو توٚہہِ پوٚرٕ پتاہ ۔ ووٗنی لأے مےٚ دوٗری تُہندِس آنگنہٕ کِس بلبس کنٕی تہٕ ژھُنُم پھُٹرأوِتھ ۔ آنگنس گیہٕ انہٕ گٹ تہٕ بہٕ ژاس اندر ۔ گاشس ماوُچھِ ہمہ کانٛہہ ۔"

شبیر وُچھِتھ آیہٕ رادھا جگرِ تہٕ چاند جی یَس أشی ٹأرِی برِتھ تہٕ لوٚگُکھ زورٕ زورٕ ووٗدن ۔ شبیرن رٕٹی تمہٕ دوشوٕے نالہٕ متہٕ تہٕ پانس تہٕ آس اوٚش ۔ تمہٕ ووٗن یمن کُن "تُہُند گامس منٛز روزُن چھُنہٕ ووٗنی ٹھیک ۔ توٚہہِ پزِ جلدی نیرُن ۔ بھاسکر ناتھ جی ییہہ از راتس سانہٕ تہٕ صُبحن گاش پھولنے گژھِ بہٕ أمس گرٕ تام یتی ۔ مگر توٚہی نیریو أزی راتھ کیٚت ۔"

رأژ ہینٛزِ انہٕ گٹہٕ منٛزٕ ے گو شبیر تہٕ اوٚنُن اکھ ٹیکسی وول یُس تمِس پنُن خاص نفر اوس ۔ توٚ تام اوس چاند جین تہٕ بھاسکر ناتھ جین

کینژہہ ضرٗوری سامانہٕ گوٚنڈمُت۔ کوٗتاہ گنڈٕہن تہٕ کوتاہ تژاوٕہن دراصل اوسکھ زُو بچاوُن۔ سامانہٕ آو ٹیکسی برنہٕ۔ رادھا جگرِ دِژ پوٚت نظر پنہٕ نِس مکانس کُن۔ رِنی ہنزٕ اٗسرکھ تُجبن اتھن کبت تہٕ پھُٹہٕ مِتو کوٗٹھو کھٗرژ ٹیکسی۔ چاند جین کوٚر گرس قُلف تہٕ کُنژٕ کٗرن شبیر احمدس حوالہٕ۔ نالہٕ موٚت کوٚرنس تہٕ کھوٚت ٹیکسی ودان ودان۔ شبیرن تہِ کوٚر سخ موسوٗس۔ موخصر گیہِ ٹیکسی روانہٕ۔ ٹیکسی روٗز دوے دہس پکان۔ شامن وٲتی چاند جی تہٕ رادھا جگر جموٚم گیتا بھونس منز پنہٕ نِسے مُلکس منز رِفوٗجین ہنز زِندگی گذارنہٕ باپتھ۔

☆☆☆

شین
(افسانہ سومبرن)
انجینیر ونود کمار
ISBN: 978-93-5391-225-3
9 789353 912253